

Ondokuzmayıs Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı

**PAPA'NIN YANILMAZLIĞI SORUNU VE HANS KÜNG'ÜN
YANILMAZLIK DOKTRİNİNİ ELEŞTİRİSİ**

Hazırlayan
Hatice Çiçek

Danışman
Prof. Dr. Mahmut Aydın

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2010

Ondokuzmayıs Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı

**PAPA'NIN YANILMAZLIĞI SORUNU VE HANS KÜNG'ÜN
YANILMAZLIK DOKTRİNİNİ ELEŞTİRİSİ**

Hazırlayan
Hatice Çiçek

Danışman
Prof. Dr. Mahmut Aydın

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2010

KABUL VE ONAY

[Hatice iek] tarafından hazırlanan [*Papa'nın Yanılmazlığı Sorunu ve Hans Kung'un Yanılmazlık Doktrinini Eleştirisi*] başlıklı bu çalışma, [__ / __ / 2010] tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: _____

ye : _____

ye : _____

Yukarıdaki imzaların adı geçen ğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

__ / __ / __

Prof. Dr. Mahmut AYDIN

Müdür

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans çalışmasında, proje aşamasından sonuçlanmasına kadarki süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet ettiğimi, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu taahhüt ederim.

__ / __ / __

Hatice Çiçek

ÖNSÖZ

Hızla küreselleşen dünyamızda ötekine duyulan merak ve ilgi de gittikçe artmaktadır. Bu merakın bir yönünü de ötekinin inancı oluşturmaktadır. Özellikle dünya çapında, mensubu fazla olan dinlere yönelik diğer din mensupları tarafından duyulan merak, dinleri araştırma, sorgulama ve incelemeye sevk etmektedir.

Hıristiyan dünyasının büyük bir kitlesini oluşturan Katolik Kilisesi'ne ait olan papanın yanılmazlığı meselesi, gerek Katolik Kilisesi içinde, gerekse diğer Hıristiyan kiliseleri içerisinde tartışmalı konulardan biridir. Tartışmanın temelindeki sorun ise, yanılmazlığın kiliseye ait olduğuna inanılan “*yanlışa düşmeme*” veya “*bozulmamışlık*” mı, yoksa papanın bireysel yanılmazlığı olarak mı anlaşılması gerektiğidir. Katolik literatüründe, yanılmazlığın kutsal metinlerdeki kaynakları olarak bazı pasajlar verilmektedir. Fakat atıf yapılan metinlerle söz konusu doktrin arasında bir bağlantı kurmak oldukça güç görünmekle birlikte, yanılmazlıkla ilgili dayanak kabul edilen kişi olan Petrus'la ilgili de, İncillerde çelişkili ifadelerle rastlanmaktadır.

Yanılmazlık konusu ile ilgili kilise, konsiller ve papalar açısından farklı algılamalar olmakla beraber, Katolik Kilisesi'nde yanılmazlık her üç kavrama da hizmet edebilmektedir. Bizim çalışmamızın merkezini papanın yanılmazlığı oluşturmakla birlikte, yanılmazlığın bireysel olarak papaya mı yoksa kurumsal olarak kiliseye mi ait olduğu, sorulması gereken bir sorudur. Papanın, bireysel yanılmazlığının sınırlarının ve çerçevesinin çizilmesi, söz konusu doktrinin keyfi ihlalinin de önüne geçebilecektir. Bu bağlamda papanın yanılmazlığına itiraz eden ve kaleme aldığı *Infallible? An Unresolved Enquiry* eseri ile itirazına somut deliller getiren, Katolik teolog Hans Küng'ün doktrine bakış açısına çalışmamızda yer vermeye çalışacağız. Günümüz dünyasının en meşhur ve en üretken teologlarından biri olan Küng'ün, otoriteler tarafından XX. yüzyılın önemli ve özgün teologlarından biri olarak kabul edilmesi, bizi Küng'ü çalışma gayreti içerisine sokmuştur. Bunu yapmanın hızla küreselleşen dünyamızda, *ötekinin* inancının rasyonelliğini anlama ve sorgulamada bizlere katkı sağlayacağını düşünmekte, en azından diyaloga giren kurumlara faydalı olacağı

kanaatindeyiz. Çalışmamızı hazırlama aşamasında kaynakların tamamına yakınının İngilizce olması, karşılaşılan güçlüklerin başında gelse de, bu güçlükleri elimizden geldiği ölçüde aşmaya çalıştık.

Tez konusunun ve sınırlarının belirlenmesinden dil, muhteva ve teknik oluşumuna kadar çalışmamın bütün aşamalarında bana rehberlik eden danışman hocam Prof. Dr. Mahmut AYDIN'a, katkılarından dolayı Arş. Gör. Dr. Süleyman TURAN'a ve bu çalışmaya emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Öğrencinin Adı-Soyadı	Hatice Çiçek
Anabilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri
Danışmanın Adı	Prof. Dr. Mahmut Aydın
Tezin Adı	Papa'nın Yanılmazlığı Sorunu ve Hans Küng'ün Yanılmazlık Doktrinini Eleştirisi

ÖZET

Bu çalışma ünlü Katolik teologu Hans Küng'ün doktrini eleştirisi bağlamında papanın yanılmazlığı sorununu incelemektedir. Bilindiği gibi papanın yanılmazlığı meselesi, I. Vatikan Konsili resmi dokümanları içerisinde yer alıp dogma halini aldıktan sonra özellikle Katolik Kilisesi'nde olmak üzere tüm Hıristiyan dünyasında, geniş bir kitle tarafından tartışılmıştır. Bu çalışma konuyu üç başlık altında incelemektedir.

İlk bölümde özetle, Hans Küng'ün Katolik Kilisesi ile ilgili görüşlerinin önemini ortaya koymak adına hayatı ve akademik gelişimi üzerine odaklanılmıştır. İkinci bölümde papanın yanılmazlığı meselesi derinlemesine analiz edilmiştir. Bunu yaparken kavramın ilk önce tanımı yapılmış, daha sonra kapsamı incelenmiş ve sonunda dinsel ve tarihsel temelleri üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde ise, Küng'ün *Infallible? An Unresolved Enquiry* eseri ışığında yanılmazlık doktrinine yönelik eleştirisine yer verilmiştir.

Çalışma sonucunda şu bulgulara ulaştık: Papanın yanılmazlığı meselesi sadece Katolik Kilisesi'nde değil tüm Hıristiyan kiliselerinde tartışmalı bir konudur. Söz konusu doktrin dinsel ve tarihsel gelişim süreci incelendiğinde doktrini temellendirecek pasajlar yetersiz kalmaktadır. Küng, papanın yanılmazlığını papaların sahip olduğu özel bir ayrıcalık olarak görmemekte, kilise yararına anlaşılması ve kiliseye imana hizmet etmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Dahası kilise statik değil dinamik bir kurum

olmalıdır. Ve son olarak Küng'e göre kilise kendini yenileyebilmek adına kapılarını daima dış dünyaya a ık tutmalıdır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Yanılmazlık, Katolik Kilisesi, Papa, Ex-Cathedra, Magisterium

Student's Name and Surname	Hatice Çiçek
Department's Name	Felsefe ve Din Bilimleri
Name of the Supervisor	Prof. Dr. Mahmut Aydın
Name of the Thesis	The Problem of Papal Infallibility and K�ng's Criticism on the Doctrine of Infallibility

ABSTRACT

This study pursues the problem of papal infallibility within the context of the renowned Catholic theologian Hans K ng's Criticism on this issue. As is well known the issue of papal infallibility has been discussed very widely in Christian world especially in the Catholic Church since it became as dogma with the official decisions of the First Vatican Council. This thesis examines this issue under three chapters.

In the first chapter, it is focused very briefly on the life of Hans K ng and his academic development in order demonstrate importance of his views concerning the Catholic Church. In the second chapter it is analysed the issue of papal infallibility very deeply. By doing this first of all it is given its definition and secondly it is focused on its scope and then studied its religious and historical foundations. In the third chapter, it is examined K ng's Criticism on the doctrine infallibility in the light of his work *Infallible? An Unresolved Enquiry*.

In the conclusion of the thesis we have reached the following findings: The issue of infallibility has been a questionable issue not only for the Catholic Church, but also for other Christian Churches. Considering the religious and the historical processes of the doctrine that has gone thorough, the passages that the doctrine based on is concisely not sufficient. Referring to K ng, the infallibility of the pope should not be used as a specific quality of being the pope, but as a servet of the church and as well as an invitation to the church. Moreover, the church must be a dynamic organization other than a stagnant one. Last but not least, in Kung's view, the church should always be open to the modern world in order to uptade herself.

KEY WORDS: Infallibility, Catholic Church, Pope, Ex- Cathedra, Magisterium.

KISALTMALAR

Çev.: Çeviren

DIA: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

EC: Encyclopedia Christianity

Ed.: Editör

ER: Encyclopedia of Religion

ERE: Encyclopedia of Religion and Ethics

EVP: Encyclopedia of the Vatican and Papacy

NCE: New Catholic Encyclopedia

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
KISALTMALAR	viii
İÇİNDEKİLER	ix
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM	5
HANS KÜNG'ÜN HAYATI VE AKADEMİK GELİŞİMİ	5
1.1. Giriş	5
1.2. Hans Küng'ün Biyografisi	5
1.3. Küng'ün Akademik Gelişimi.....	7
1.3.1. Küng'ün Hıristiyan İnancının Temel Konularına Eğilmesi	12
1.3.2. Küng'ün Dinlerarası İlişkilere Önem Vermesi.....	13
1.3.3. Küresel Sorumluluk ve Çağımızın Dinsel Durumu.....	15
1.3.4. Hans Küng'ün Teolojik Başarıları.....	17
1.4. Sonuç.....	19
II. BÖLÜM	19
YANILMAZLIK KAVRAMININ TANIMI, KAPSAMI, DİNSEL VE TARİHSEL TEMELLERİ	19
2.1. Giriş	19
2.2. Papalık- Katoliklik ilişkisi	20
2.3. Yanılmazlık Kavramının Tanımı, Kapsamı ve Mahiyeti:.....	23
2.3.1. Yanılmazlığı Anlamada Ex-Cathedra ve Magisterium Kavramları.....	28
2.4. Yanılmazlığın Dinsel Temelleri	30
2.4.1. Petrus: İsa'yı Haleflerine Bağlayan Kutsal Dayanak	31
2.4.2. Kutsal Ruh'un Yanılmazlığı Sürdürmedeki İşlevi	36
2.4.3. Kilise Metinlerinde Yanılmazlık Konusu.....	37
2.5. Yanılmazlığın Tarihsel Süreci	39
2.5.1. I. Vatikan Konsili Öncesi Yanılmazlık Konusu.....	39
2.5.2. I. Vatikan Konsili (1869–1870) ve Yanılmazlığın Dogma Halini Alması: ...	42
2.6. Sonuç.....	45

III. BÖLÜM.....	47
HANS KÜNG'ÜN YANILMAZLIK DOKTRİNİNE YÖNELİK ELEŞTİRİSİ....	47
3.1. Giriş.....	47
3.2. Küng'ün Infallible? An Unresolved Enquiry Eseri ve Yanılmazlık Doktrinini Eleştirisi.....	47
3.2.1. Küng'ün Kitabı Yazma Amacı.....	47
3.2.2. Küng'ün Yanılmazlık Anlayışı ve Kapsamı.....	50
3.2.3. Küng'ün Kiliseyi Eleştirileri.....	51
3.2.3.1. Humane Vitae.....	51
3.2.4. Yanılmazlığı Anlamada Vatikan Konsillerinin Mukayesesi.....	54
3.2.5. Kiliseye İman ve Yanılmazlık	61
3.3. Sonuç.....	64
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	66
KAYNAKÇA.....	69

GİRİŞ

Katolik Kilisesi'nin önemli dogmalarından olan papanın yanılmazlığı konusu, gerek Katolik Kilisesi gerekse diğer Hıristiyan kiliselerince tartışmalı konulardan biridir. Söz konusu doktrin ile ilgili tartışmaların temelinde, doktrinin kapsamı ve mahiyeti ile ilgili farklı algılamalar yatmaktadır. Doktrinin papalara ait olan bireysel bir ayrıcalık mı, yoksa kilisenin bütününe ait olan yanlışa düşmeme, bozulmamışlık mı olduğu noktasında farklı düşünceler bulunmaktadır. Örneğin Devoy, papanın yanılmazlığını kiliseye imanla ilgili öğretilerde ortaya çıktığından bireysel olarak sahip olunan bir hak olarak değil, sadece kiliseye bahşedilen lütfün uygulama alanlarından biri olarak görür.¹

Yanılmazlık, iman ve ahlakla ilgili konularda, papanın söylediklerinin doktrin olarak kabul edilmesini ifade eder. Bu durum papanın resmi ya da açık söylemlerinde ortaya çıkacağı gibi konsil tarafından da ifade edilebilir. Kilise bir bütün olarak Mesih İsa'nın söylediklerinden sapamaz ve Mesih İsa, kilisenin yanlış şeyler öğretmemesi için Kutsal Ruh'u kiliseye bağışlamıştır. Mesih İsa'nın Kutsal Ruh vasıtasıyla bahşettiği İlahi Yardım (*divine asisstance*) kiliseyi zamanın sonuna kadar hata yapmaktan koruyacaktır. Kilisenin bozulmamışlığı fikrinden ise papanın yanılmazlığı türetilmektedir. Yanılmazlık, papaların eş zamanlı olarak ilahi yardım (*divine asisstance*) ve havarisel güce (*apostolic power*) sahip olmasını ifade eder. Katolik inancına göre, papanın öğretisi ile ilgili hataları Kutsal Ruh tarafından korunmaktadır. Çünkü papa, Mesih İsa'nın vekili, baş havarisi Petrus'un halefidir ve hatalardan arınık olmalıdır. Papalar, kilise bozulmamışlığının bir uzantısı olarak kiliseye ait otantik öğretim yetkisine (*magisterium*) sahip olmakla, papalık makamından (*ex-cathedra*) konuştuklarında söyledikleri şeyler yanılmaz olma özelliği taşımaktadır. Hatta Katolik Kilisesi'nin lideri olan papanın yanılmazlık doktrinini teolojik bir nükleer silaha benzetenler

¹ Loretta Devoy, "Infallibility, Papal" *Encyclopedia of the Vatican and Papacy*, (Ed.) Frank J. Coppa, London: Aldwych Press, 1919, s. 211.

bulunmaktadır.² İşte bu teolojik silahın nasıl algılanması gerektiği, Hıristiyan inancını daha iyi anlamak adına önem taşımaktadır.

Papanın yanılmazlığının çerçevesi Katolik literatürde şu şekilde çizilmiştir. Papa:

- ✓ Bütün Hıristiyanların başı ve öğretmeni olarak öğretisiyle ilgili uygulamalarda,
- ✓ Sahip olduğu üstün havariyel otoritenin kendisine verdiği erdemle,
- ✓ İman ve ahlakla ilgili bir doktrini, tüm kiliseyi bağlayacak şekilde açıklamakla, yanılmazlık imtiyazına sahip olur.³

Papanın bireysel olarak yanılmaz olduğunu net bir şekilde ilk ortaya atan kişi Fransisken Keşiş Pietro Olivi (1298)'dir. Bunun altında yatan neden de Fransisken tarikatının çıkarlarını korumaktır. Olivi, Papa III. Nicholas'ın Fransiskenlere tanıdığı serbestlik ve ayrıcalıkların sonraki papa tarafından iptal edilmesini engellemek için, papaların yanılmaz oldukları ve kararlarının sonraki papalarca dahi değiştirilemeyeceği biçiminde bir teori ortaya atmış ve bu şekilde bir papanın kararının başka bir papa tarafından bozulmasının önüne geçmek istemiştir.⁴

Yanılmazlığın bir dogma halini alması I. Vatikan Konsili'nde (18 Haziran 1870) gerçekleşmiştir. I. Vatikan Konsili sonrasında bu doktrin ile ilgili başka bir düzenleme yapılmamış, hatta II. Vatikan Konsili ile doktrin kapsamı biraz daha genişletilmiştir. II. Vatikan Konsili'nin önemli dokümanlarından biri olan *Lumen Gentium*'da papanın, Petrus'un halefi ve İsa-Masih'in vekili olduğu vurgulanmaktan başka papanın yanılmaz olduğunun da altı çizilmektedir. I. Vatikan'da papalık makamı (*ex cathedra*) ile sınırlı olan yanılmazlık, papalık makamının dışına taşınmıştır.

“İnanç ve ahlak konularında piskoposlar İsa adına konuşurlar, inananlar onların öğrettiklerini benimsemelidirler ve bunlara dinî bir hassasiyetle sarılmalıdır. Bu zihnî ve iradî teslimiyet, *ex-cathedra* konuşmuyor olsa da, bilhassa Roma piskoposunun otantik öğretme

² Bkz. Bekir Zakir Çoban, *Geçmişten Günümüze Papalık*, İstanbul: İnsan Yayınları, 2007, s. 281.

³ Henry Denzinger, *Sources of Catholic Dogma*.

<http://www.catecheticsonline.com/SourcesofDogma.php> (15.12.2009), Denzinger no:1839.

⁴ Brian Tierney, *Origins Of Papal Infallibility 1150–1350 A Study on the Concepts of Infallibility, Sovereignty and Tradition in the Middle Ages*, Leiden: E.J.Brill, 1972. ss.93–130.

yetkisinde [*magisterium*] kendisini göstermelidir... Roma piskoposu, piskoposlar meclisinin başı olarak, bulunduğu makamdan dolayı yanılmazlık yetkisine sahiptir.”⁵

Kilisenin, I. Vatikan Konsili’nden itibaren papanın, bireysel yanılmazlığını savunan bir görüşte ısrar ettiği görülmektedir. Bazı Katolik yazarlar kilisenin resmi görüşüne paralel biçimde, kilisenin bozulmamışlığı inancı ile papanın yanılmazlığının aynı şeyler olduğunu savunmaktadırlar. Fakat Katolik teologlar arasında, kilisenin bu anlayışına yönelik güçlü itirazlar yapılmıştır. Bu itirazlar, aslında papanın bireysel olarak yanılmazlığa sahip olmadığı, yanılmazlığın kilisenin bozulmamışlığı ve varlığını ebediyete kadar sürdüreceği şeklinde anlaşılması gerektiği ve bunun da Hıristiyan inancının saflığının bozulmayacağına dair bir iman ifade ettiği noktasında yoğunlaşmaktadır.⁶

Kilisenin bireysel yanılmazlık anlayışının en etkili muhaliflerinden biri Hans Küng’dür. Küng, 1970’de yayınlanan ve özellikle papanın yanılmazlığı doktrini üzerine yazdığı *Infallible? An Unresolved Enquiry* adlı eserinde bu dogmanın yanlış olduğunu ve değişmesi gerektiğini savunmuştur. Küng, yanılmazlığı eleştirmeye papaların yayımladığı bildirgeler üzerinden başlayarak, papaların yanılabilmesine dair somut deliller ortaya koymaya çalışmıştır.⁷ Küng, kitabında sadece yanılmazlığı sorgulamakla yetinmemiş, kilisenin otoritesini, geçmişte yaptığı hataları, Vatikan konsillerinin özgürlükten yoksun olup olmadığını da sorgulamayı ihmal etmemiştir. Kilisenin Küng’e cevabı ise, 1973 yılında İman Doktrini Kurulu’ndan “*günümüzdeki bazı yanlışlara karşı*” isimdeki bir açıklama ile gelmiştir. Aslında açıklamada konu tartışılmamış sadece kilisenin yanılmazlık doktrini tekrar edilmiş ve Küng’ün Katolik üniversitelerde ders vermesi için gerekli olan papalık onaylı lisansı iptal edilmiştir. Yanılmazlığa itiraz eden ilk

⁵ Lumen Gentium, md. 25.

http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19641121_lumen-gentium_en.html (10.08. 2010)

⁶ Çoban, *Geçmişten Günümüze papalık*, s.283

⁷ Hans Küng, *Infallible? An Unresolved Enquiry*, London: Scm Press Ltd, 1994, ss. 27- 52

Katolik teolog unvanını kazanan Küng'ün, kilise içerisinde yanılmazlığın sorgulanmasında önemli katkıları olmuştur.⁸

Papaların yanılmazlığının mahiyetinin ne olduğunun ve bu doktrine bizzat Katolik dünyada yapılan itirazları açık-seçik bir şekilde ortaya konması günümüz dünyasında diyalog veya başka bir şekilde Katolik Kilisesi yetkilileriyle iletişime geçecek kişi ve kurumlara uygun politika belirlemede yardımcı olacaktır. Aynı zamanda söz konusu doktrini bütünüyle kapsayıcı bir çalışmanın Türkiye'de henüz yapılmamış olması⁹ bizi bu araştırmayı yapmaya sevk etmiştir. Çalışmamızın Türk okuyucusunu, Katolik Kilisesi'ni daha iyi tanımaya ve anlamaya sevk edeceği kanaati taşımaktayız.

⁸ Otto Hermann Pesch, "The Infallibility of Papal Magisterium: Unresolved Problems and Future Perspectives ." *Hans Küng New Horizons for Faith and Thought*, London: Scm Press Ltd., 1993, ss. 13, 15.

⁹ Bekir Zakir Çoban'ın *Geçmişten Günümüze Papalık* adlı çalışmasının bir bölümünde yanılmazlıktan kısaca bahsedilmektedir ama Küng'ün doktrine bakış açısını merkeze alarak yanılmazlığı inceleyen bir çalışma Türkiye'de henüz yapılmamıştır.

I. BÖLÜM

HANS KÜNG'ÜN HAYATI VE AKADEMİK GELİŞİMİ

1.1. Giriş

Çalışmamızın bu bölümünde 20. yüzyılın özgün Katolik teologlarından biri olan Hans Küng'ün hayatını ve akademik gelişim sürecini incelemeye çalışacağız. Günümüz dünyasında sadece Hıristiyanlıkla ilgili değil aynı zamanda küresel konularda tartışma konusu yapılan sorunların hemen hemen tümüne Küng, hayatının bir döneminde şöyle veya böyle mutlaka atıfta bulunmuştur. Oldukça üretken bir kariyere sahip olan Küng ile ilgili şu haklı değerlendirmede bulunmaktadır: “Bu yüzyılda hiçbir teolog hakkında onun kadar yazılmadı, hiçbir teolog onun kadar okunmadı, hiçbir teologun çalışmaları onun kadar farkı dillere tercüme edilmedi, hiçbir teologun eseri onun kadar yayınlanmadı, hiçbir teolog teolojik konular üzerinde onun kadar geniş bir şekilde durmadı ve böylesine önemli bir tartışmanın merkezinde yer almadı.”¹⁰ Nitekim biyografisine baktığımızda onun Tanrı, Hıristiyan İsa, kilise, ahiret hayatı, Hıristiyan geleneği, teolojik yöntem, dünya dinleri, küresel sorumluluk, sanat-din ilişkisi gibi konuları içine alan geniş bir yelpazede çalışmalar yaptığını görmekteyiz. Bir Roma Katolik teologu olan Küng, kilise içi dogmayı sorgulamış, kilisenin bir iç reforma ihtiyaç duyduğunun altını çizmiş ve her fırsatta Hıristiyan kiliselerinin birbirleri ile ilişkili olmaları gerektiğini önemle belirtmiştir.¹¹

1.2. Hans Küng'ün Biyografisi

Hans Küng 19 Mart 1928'de, İsviçre'nin Sursee kentinde dünyaya gelmiştir. Lucerne'de lise öğrenimini tamamladıktan sonra, 1948–1955 yılları arasında Roma'da Papalık Alman Yüksek Okulu ve Gregorian Üniversitesi'nde öğrenim görmüştür. Bu eğitimi onun Roma'da sadece dönemin önemli filozof ve teologlarıyla entelektüel bir

¹⁰ Werner G. Jeanrond "Hans Küng", *The Modern Theologians: An Introduction to Christian Theology in the Twentieth Century*, (Ed.) David Ford, Blackwell Yayınları, 1997, s.162.

¹¹ Jeanrond, *The Modern Theologians*, ss.162–163.

bağlantı kurmasını sağlamakla kalmamış, aynı zamanda Joseph Lortz, Hans Urs Van Balthasar, Yves Congar, Augustinus Bea gibi dönemin ünlü teologlarıyla kişisel bağ kurmasını sağlamıştır. Roma’da Katolik bir rahip olarak kutsanmasından yani Katolik rahibi olarak takdis edilmesinden sonra Küng, Karl Barth’ın “aklanma” doktrini konusunda hazırladığı teziyle¹² 1957 yılında teoloji doktoru unvanını kazanmıştır. Bu çalışma Küng’ün sadece Katolik dünyada değil, tüm Hıristiyan dünyada çok hızlı tanınmasını sağlamıştır. Teoloji konusundaki çalışmalarına Paris’deki Sarbonne Üniversitesinde devam eden Küng, 1960’da Almanya’daki Tübingen Üniversitesi’ne “temel teoloji” profesörü olarak atanmıştır.¹³

1962’de Papa XXIII. John Paul tarafından II. Vatikan Konsili’yle ilgili hazırlıklar için danışman rahip (*peritus*) olarak görevlendirilmiştir. II. Vatikan Konsil hazırlıklarına aktif katılımı ve 1962–1965 yılları arasında gerçekleştirilen konsilde fiili olarak bulunması Küng’ü Roma Katolik Kilisesi’ndeki reformcular ve gelenekçiler arasındaki çekişmede merkeze taşımış ve onun teolojik dikkatinin kilise üzerine odaklanmasında etkili olmuştur. Küng’ün II. Vatikan Konsili’nde papanın yanılmazlığı doktrinine yönelik itirazı ve konsil sonrasında kaleme aldığı *Infallible? An Unresolved Enquiry* (*Yanılmazlık? Çözülmemiş bir Sorğu*) adlı eseri, Papalık Kurumu’nun Katolik okullarda hocalık yapma belgesini iptal etmesine yol açsa da sahip olduğu ün onun Tübingen Üniversitesi’nde hocalık yapmaya devam etmesini engelleyememiştir. Küng, papanın yanılmazlığını sorguladığı bu eseriyle papanın doktrinsel konularda yanılmayacağına itiraz eden ilk Katolik teolog unvanını kazanmıştır. 1970’lerden sonra ise Küng’ün çalışmaları kilisenin ihmal ettiğini düşündüğü Hıristiyan inancının önemli kuramları üzerinde yoğunlaşmıştır.¹⁴

Küng, Hıristiyan dünyasında teoloji konusunda haklı bir şöhrete sahip olmasına rağmen, bu şöhretin yansıması bazen olumlu olarak kendisine yansımış kendisini en gözde Katolik teologlar arasına sokmuş, bazen de olumsuz olarak kendisine yansiyarak onu

¹² Hans Küng, *Justification: The Doctrine of Carl Barth and a Catholic Reflection*, London and New York, 1965.

¹³ Jeanrond, *The Modern Theologians*, ss.162–163.

¹⁴ Jeanrond, *The Modern Theologians*, s.163.

Katolik Kilisesi yetkilileriyle çatışmaya sokmuş ve bu bunun sonucunda da genelde Hıristiyan inancı özelde ise Katolisizm için ciddi bir tehdit olarak görülmüştür. Muhafazakâr Hıristiyan teologlar çoğunlukla Küng için liberal, eleştirel, açık sözlü ve tartışmacı bir kişilik nitelendirmesinde bulunmuştur. Dahası bu teologlar Küng'ün kilise ve papalık karşıtı fikirlerinden dolayı bir Katolik olmadığını iddia ederek onu indirgemeci, sapkın veya iman düşmanı gibi sıfatlarla niteleme yoluna dahi gitmişlerdir. Muhafazakâr teologların bu iddialarına karşın liberaller de Küng'ü Hıristiyanlığın mutlaklığını, kesinliğini, kuralcılığını ve üstünlüğünü savunmaya devam etmekte iken, Bu iki kanat arasında orta yol izleyenler de Küng'ü ılımlı, sağlam, vefalı, soğukkanlı bir bilim insanı olarak nitelemektedir. Küng ile ilgili bu değerlendirmelere şu örnekleri verebiliriz. Örneğin Küng'ün teolojisi Ruether tarafından merkeziyetçi, Suchoki tarafında aşırı milliyetçi, Knitter tarafından dar görüşlü, Hick tarafından ise merkezci olarak tanımlanmaktadır.¹⁵

Küng'ün kaleme aldığı önemli eserler şunlardır: *Justification: The Doctrine of Karl Barth and a Catholic Reflection* (1964), *The Church* (1967), *Infallible? An Enquiry* (1971), *On Being a Christian* (1974), *Does God Exist? An Answer For Today*(1980), *Christianity and the World Religions : Paths of Dialogue with Islam, Hinduism, and Buddhism* (1986), *Christianity and Chinese Religions*,(1988), *Theology for the Third Millennium: An Ecumenical View* (1990), *Great Christian Thinkers* (1994), *Judaism: Its Essence and History* (1992), *Christianity: Its Essence and History* (1995), *A Global Ethic for Global Politics and Economics* (1997), *Islam: Past, Present & Future* (2007).

1.3. Küng'ün Akademik Gelişimi

Küng'ün fikir dünyası üzerinde araştırma yapan bilim adamları onun teolojisini dört ana döneme ayırmaktadır: (1) 1970'lere kadar genel olarak Katolik Kilisesi ve bu kiliseyle ilgili konular üzerinde araştırmalarda bulunduğu dönem, (2) 1970'lerin başından itibaren Tanrı, Hıristiyan, İsa-Masih, ahiret hayatı gibi Hıristiyan inancının belli başlı konularında yazmaya başladığı dönemi, (3) 1983'ten itibaren Hıristiyanlığın diğer

¹⁵ Kenneth Wade Brewer, "Hans Küng's Theology of Religions: A Historical-Thematic Analysis and Evaluation", *Drew Üniversitesi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Madison, New Jersey, 1994, ss. 1-2.

dinlerle diyalogu ve dinler ve kültürler arasındaki ilişkiler gibi konulara ilgi duymaya başladığı dönemi, (4)1990'lardan sonra ise genel olarak beşer olarak küresel sorumluluklarımız, günümüze kadar küresel sorumluluk, dinlerin zamanımızdaki konumu gibi konularla ilgi araştırmalar yaptığı dönemi kapsamaktadır.¹⁶

Geçirdiği bu teolojik gelişme süreçleri, yaşayan dünya dinleri arasında diyalog, dünyadaki genel politik ve kültürel zorlamalar Küng'ü sorumluluk altına sokarak bu konularda özellikle de Hıristiyan Ekümenizmi konusunda araştırma yapmaya ve yazmaya sevk etmiştir. Küng'ün yüklendiği bu sorumluluk geleneksel kilise teolojisinin bir parçası daha doğrusu onun yeni bir versiyonu olarak görülmemelidir. Zira kilisenin geleneksel anlayışının aksine Küng'e göre tüm Hıristiyan gelenekleri hatta tüm dini gelenekler özde aynıdır. Şimdi yukarıda ifade ettiğimiz teolojik gelişim dönemlerinde Küng'ün ilgilendiği temel konuları ana hatlarıyla ifade etmeye çalışalım.

Küng'ün genel olarak Katolik Kilisesi ve bununla ilgili konularla ilgili yoğun olarak ilgilendiği ilk dönem 1948–1970 yıllarını kapsamaktadır. Bu yıllarda Küng, önce 1948–1955 yılları arasında Roma'da Papalık Enstitüsü Alman Koleji'nde, 1955–1957 yılları arasında Paris Sarbonne Üniversitesi'ne bağlı Katolik Enstitüsü'nde eğitim gördükten sonra 1957–1959 yılları arasında da İsviçre Lucerne Kasabası'nda asistan papazlık yapmıştır. 1959–1960 yılları arasında Herman Volk'da Münster Üniversitesi'ne geçip burada dogmatik teoloji araştırmacısı olarak görev yapmaya başlamış, 1960'da ise Tübingen Üniversitesi'ne bağlı Katolik Fakültesi'ne geçen Küng burada temel teoloji hocası olarak çalışmaya devam etmiştir. Küng'ün bu ilk dönemde ilgilendiği konuları şu şekilde sıralayabiliriz.

Kurtuluş Sorunu: Küng'ün bu ilk dönemde ele aldığı konuların başında Hıristiyan olmayanların akıbeti sorunu gelmektedir. Bu sorgulama bağlamında Küng, Katolik Kilisesi'nin meşhur “Kilise dışında kurtuluş yoktur.” dogmasını ele aldığı yazısında

¹⁶ Jeanrond, *The Modern Theologians*, s.163.

dünya dinlerinin İsa-Masih, İncil ve kilisenin olağanüstü kurtuluş olması gerçeğiyle henüz karşılaşmamış olsalar bile olağan bir şekilde kurtuluş vasıtaları olabileceğinin altını çizmektedir. Küng, bu görüşüyle İsa-Masih'in, kilisenin ve dolayısıyla da Hıristiyanlığın “olağanüstü”, Hıristiyanlık dışındaki dinlerin de “olağan” kurtuluş yolları olduğunu iddia ederek Hıristiyanlığın diğer dinlerden üstün olduğunu açıkça ifade etmektedir.¹⁷

Misyon Problemi: Küng, olağan da olsa Hıristiyanlık dışındaki dinlerin de taraftarlarını kurtuluşa ulaştırabildiğini ifade edince Hıristiyan misyon anlayışıyla ilgili şu temel soru da kendiliğinden ortaya çıkmıştır. Eğer Hıristiyanlık dışındaki dinler meşru ve dolayısıyla da geçerliyse o zaman Hıristiyan misyonerlerin görevi nedir? Küng bu ilk dönemde kaleme aldığı eserlerinde bu soruyu cesur bir şekilde gündeme getirerek sorgulamaktadır. Daha II. Vatikan Konsili öncesinde Roma Katolik Kilisesi'nin kendini yenilemesi gerektiğini dillendirmeye başlayan Küng, II. Vatikan Konsili sırasında ve sonrasında kilisenin dünya dinleri ile karşılaştığında kendini yenileme işlemini tamamlamış olması gerektiğini dile getirerek aslında kilisenin kendini çağa adapte edemediğini açıkça ortaya koymaktadır.¹⁸

Küng'ün misyon anlayışı temelde Hıristiyanların Hıristiyan olmayanlara karşı görevleri üzerine değil, daha ziyade Katolik Hıristiyanlarla Katolik olmayanların bir araya gelerek birbirleriyle dayanışma ve işbirliği içinde olmaları üzerine yani Ekümenizme dayanmaktadır. Çünkü Küng'e göre Hıristiyan misyonerlerinin başarılı olabilmesi öncelikle Hıristiyan birliğinin sağlanmasından geçmektedir. Bu birlik sağlanmadan misyonerliğin dünya ölçeğinde başarılı olma şansı yoktur.¹⁹

II. Vatikan Konsili sonrası dönemde Küng'ün misyonerlikle ilgili düşüncelerinde önemli değişiklikler olmuştur. Küng bu dönemde özellikle XVII. yüzyıldan itibaren sömürgeci batı güçleriyle birlikte yoğun bir şekilde yürütülen misyonerlik faaliyetlerini

¹⁷ Brewer, *Hans Küng's Theology of Religions*, ss. 7-9.

¹⁸ Brewer, *Hans Küng's Theology of Religions*, s.10.

¹⁹ Brewer, *Hans Küng's Theology of Religions*, s.13.

eleştirerek artık misyonerliğin karakter ve görev olarak yeniden değerlendirmeye ihtiyaç duyduğunu ileri sürmeye başlamıştır. Zira ona göre bu dönemde yapılan misyonerlik faaliyetleri Batı hâkimiyet ve sömürgeciliğini yaymaktan başka bir işe yaramamıştır. Dünyayı Hıristiyanlaştırma çabaları başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Çünkü söz konusu bu dönemde tüm dünyayı Hıristiyanlaştıracağını sanan Hıristiyan misyonerleri, bırakın Hıristiyanlığı yaymayı Hıristiyan olmayanlar arasında Hıristiyanlık karşıtlığı tohumları ekmişlerdir. Küng, bu eleştirisinden sonra misyonerlerin görevinin dünyanın her tarafına kiliseler dikerek dünyayı Hıristiyan alanı haline getirmek ve bu şekilde ruhları kurtarmak değil, dünyayı barış adası haline getirmek için önce kendilerini bu saplantıdan kurtarmak olmalıdır.²⁰

Anti-Semitizm Sorgulaması: Küng'ün ilk dönemde ilgilendiği konulardan biri de Hıristiyanlar arasındaki Yahudi düşmanlığı hususudur. Küng bu çerçevede kilisenin Yahudilerle ilişkisini sorgulayarak kilisenin yaptığı Yahudi düşmanlığının temelsiz olduğunu çünkü kilisenin dolayısıyla da Hıristiyanlığın tarihsel süreçte Yahudiliğin içinden çıkarak zamanla ayrı bir kurumsal kimliğe büründüğünün altını çizmektedir. Yahudi-Hıristiyan diyalogunun mümkünüğünü ifade etmeden Küng önce Hıristiyan kilisesinin tarihsel süreçte Yahudi düşmanlığı yaptığını itiraf etmekte daha sonra da geçmişteki anti-semitizm hakkında kelime oyunu yapmak yerine, bu hataların kabulünün geleceğe ışık tutacağına altını çizmektedir. Küng'e göre geçmişteki Yahudi düşmanlığının yerini artık Yahudi-Hıristiyan diyalogunun almasının zamanı gelmiştir.²¹

Gerçeklik Hakkında Sorgulama: Küng ilk dönem yazılarında doğruluk ve samimiyetin kilisenin geleceği adına temel gereksinim olduğunun altını çizerek şu uyarıda bulunmaktadır: Eğer kilise insanlara doğruluğunu ve samimiyetini kanıtlayamazsa yani insanlar bu iki konuda kiliseye güvenmezse o zaman kilisenin ve güvensizliğinden yola çıkarak insanlar İsa-Mesih'i reddetme yoluna gidebilirler. Bu çerçevede Küng, II.

²⁰ Küng'ün misyonerler ile ilgili görüşleri için bkz. Küng, *On Being a Christian*, (çev.) Edward Quinn, New York: Doubleday & Company, Inc./ Garden City, 1974, ss. 90–106.

²¹ Küng'ün Yahudiler hakkında görüşleri ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Küng, *The Church*, Garden City, New York: Image Books, 1972, ss.178–200; Küng, *The Council and Reunion*, Germany: Sheed and Ward Ltd., 1962 ; "My Encounters with Judaism", *New Horizons For Faith and Thought*, London: Scm Press Ltd, 1993, ss. 258–262.

Vatikan Konsili'nin kilisenin insanlar üzerindeki güvensizliğini gidererek güvenilirliğini yeniden sağlama konusunda beklenen sonucu vermediğini ileri sürmektedir. Çünkü ona göre güvenilirlik yapılan yanlış ve hataları örtbas etmek için papaların ve papalık kurumunun yanılmazlığı kabul etmesiyle, yeni öğretiler ve inanç bildirgeleri yayımlamakla sağlanamaz. Aksine yapılan hataların erdemlilikle kabul edilerek bunların insanlar üzerinde yol açtığı erozyonu gidermek için samimi ve dürüst olmakla sağlanır. Küng'e göre kilise dışında kurtuluşun olacağını kabul etmek, sadece Hıristiyanların diğer dinlerle iletişime geçmesini sağlamaz, aynı zamanda Katolik Kilisesi'ndeki yanılmazlık anlayışları ile ilgili ciddi sorgulamaları ve tartışmaları beraberinde getirir.²²

1960'lardaki II. Vatikan Konsili, Roma Katolik Kilisesi'nin ileri gelenlerine kilisenin doğasının ve yapısının aynen yansıtılması gerektiği noktasında ilham kaynağı olmuştur. İşte bu anlayış Küng'e ilk çalışmalarında kilise ile ilgili çeşitli sorgulamalar yapma yükümlülüğünü hissettirmiştir. Bu yükümlülük bağlamında Küng'ün kaleme aldığı ilk önemli eser İncillerin modern çağda yeniden okunması ışığında kilisenin yapısını tekrar gözden geçirmeyi teklif ettiği *The Church* (1967) ve papaların yanılmazlığı ve otoritelerini sorgulama konusu yaptığı ve bizim de çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde detaylı ele alacağımız *Infallible? An Enquiry*, (1971) adlı eserleri olmuştur. Bu iki eser, Roma Katolik Kilisesi'nde Katolikler arasında konsilden sonra kilisedeki yeni yapılanma konusunda kaleme alınan ilk çalışmalar olarak kabul edilmektedir.

Küng'ün *The Church* adlı eserinde kilise ile ilgili yaklaşımı İncil'in temeline eleştirel bir bakış sunmakta ve daha sonra kilise ile Tanrı krallığını ayırmayı gerekli kılan bir anlayışı savunmaktadır. Küng'e göre kilisenin görevi İsa'nın müjdesine hizmet etmek, Tanrı'nın İsa'ya olan çağrısını yanıtlamak olmalı yoksa kendini Tanrı egemenliği üretmekle sorumlu görmemelidir. Hıristiyan toplumunun insanlığın Tanrısı ve gerçek Tanrı arasında bir arabulucuya ihtiyaçları yoktur. Bütün Hıristiyanlar tanrının sözünü diğer insanlara sunmaya çağırmalıdır, haddizatında bu onların asli görevidir.²³

²² Hans Küng, *Truthfulness. The Future of the Church*, Sheed and Ward, 1968, ss.141–154.

²³ Konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Hans Küng, *The Church*, New York: Image Books, 1967.

1.3.1. Küng' n Hıristiyan İnancının Temel Konularına Eğilmesi

Küng, teolojik gelişiminin ikinci dönemi olan 1970'lerde ise genel olarak Tanrı, Hıristiyan, İsa-Mesih, ahiret hayatı gibi Hıristiyan inancının belli başlı konuları üzerine eğilmeye başlamıştır. Bu dönemde Küng' n kaleme aldığı en önemli eseri şüphesiz ki Hıristiyan İsa anlayışı veya diğer bir deyişle Hıristiyanların İsa'yı nasıl algılaması gerektiği üzerinde duran *On Being Christian* (1974) adlı çalışmasıdır. Küng bu eserde izleyeceği yöntemi daha önce kaleme aldığı ve İngilizceye bu eserden sonra *The Incarnation of God* adı altında tercüme edilen eserinde ortaya koymuştur. Bu alışmasında Küng temel olarak tanrı ile insanoğlunun tarihte nasıl karşılaştığı ve tanrının tarihin işleyişi ile nasıl ilgili olduğu gibi soruları irdelemektedir. Küng bu ve benzeri konuları irdeleyen temel olarak Hegel felsefesinden yararlanmış ve onun kapsamlı bir sunumunu yapmıştır. Bunu yaparken Küng, Hegel'in durağan/aktif olmayan Tanrı kavramıyla ilgili eleştirisini temel olarak Hıristiyan İsa anlayışının temellerini ortaya koymaya çalışmaktadır. Buradan yola çıkarak Küng' n tanrı ile ilgili düşüncelerinde Hegel'in kendisine ruhani fikir babalığı yaptığını rahatlıkla söyleyebiliriz.²⁴

Yunan metafiziğinden etkilenen klasik tanrı kavramına karşı Küng, Hegel'i takip ederek yeni bir teolojik perspektif geliştirmeye çalışmıştır. Bu erevede O Hegel'in Tanrıyı insandan ayırmamayı  ng ren öğretisiyle işe başlanmış fakat onu olduğu gibi almayarak Hegel'in Tanrı ve tarihin seyri arasındaki özel ilişkiyle ilgili görüşünü yeniden tefsir etme yoluna gitmiştir. Küng, oluşturmaya çalıştığı yeni İsa algısını Tanrı ve dünya arasındaki hem fark hem de kimlik esasları üzerine kurmuş, tüm bu işlemlerin sonucunda da Küng aşağıdan yukarıya yani İsa'nı beşeriliğinden yola çıkarak yavaş yavaş onu ilahlaştıran bir kristoloji geliştirmeye çalışmıştır. Küng geliştirmeye çalıştığı bu kristolojiyi tarihsel İsa araştırmacıları gibi tarihin İsa'sının kim olduğunu değil, tarihin İsa'sının yaptıklarıyla Hıristiyanlar için ne anlam ifade ettiğini ortaya koymak

²⁴ Hans Küng , *The Incarnation of God*, ss, 428,462,491,492. Ayrıca Küng' n Hegel ile ilgili görüşleri için bkz. Hans Küng, *The Incarnation of God : An Introduction to Hegel's Theological Thought as Prolegomena to a Future Christology*, (ev.) J.R. Stphenson, New York, 1987.

için yaptığını ileri sürmektedir. Yani Küng'e göre Hıristiyanlar için önemli olan tarihin İsa'sının kimliği değil, onun kendisine inananlar için ne yaptığıdır.²⁵

Küng kristolojisine modern insanın aradığı ufku analiz ederek başlamasına rağmen, *Eternal Life* adlı eserinde bu araştırmanın kişisel yaşama etkisine özel olarak dikkat çekmek istemektedir. Bu kitap insanın ahiret hayatına dair umutlarıyla ilgili tüm karmaşık soruları ele almaya çalışmaktadır. Küng burada cennet, cehennem, ölümden sonra tekrar diriliş, sonsuzluk, ilahi yargılama gibi İsa'nın yeniden dirilmesi sürecini aydınlatan eskatolojik sembollerin çözümlemesini yapmaktadır. Küng'e göre İsa-Mesih boş yere ve anlamsızlıklar içinde ölmemiştir. Ölümünde ve ölümü sonrasında anlaşılabilir ve tamamıyla kapsamlı bir gerçeğin kabul edilmesi bize Tanrının adını ve yüceliğini gösterir. Ahirete inanmak, yaşamın sürekli devam etmesi ümidi taşıma manasına gelmemelidir. Kişinin bir gün tamamıyla anlaşılabilir gerçeğine inanması, günahlardan arınması, serbest kalması, korkusuz olabilmesi, anlaşılabilir ve kararsız var oluşlardan kurtulması gibi anlamlara gelebilir.²⁶ Küng'ün bu eseri, Jeanrond'un ifadesiyle bir taraftan Hıristiyan inancına önemli bir bakış açısı getirmeye çalışırken, diğer taraftan Hıristiyan inancının çağdaş, kültürel ve entelektüel yorumu ile Küng'ün teolojik gelişiminin ikinci safhasının son eseri olma özelliğine sahiptir.²⁷

Kısaca teolojik gelişiminin ikinci evresinde Küng, Rahner, Congar, şu an XVI. Benediktus adıyla papa olan Ratzinger ile Kasper gibi XX. yüzyılın önde gelen Katolik teologlarını eleştirmiş daha sonra ise Hıristiyan mesajının öz niteliği, yanılmazlık tartışması, İsa'nın dirilişi, kristoloji gibi Hıristiyanlığın kendini modern dünyaya adapte etmesi için yeniden gözden geçirilmesi gerekli olan konular üzerinde kafa yormuştur.

1.3.2. Küng'ün Dinlerarası İlişkilere Önem Vermesi

Çağı ve gündemi takip eden bir teolog olan Küng, 1980'lerde iyice dünya gündemine oturan dinler arası diyalog çerçevesinde, 1983 yılından itibaren Hıristiyanlığın temel sorunlarıyla ilgili çalışmalarına ara vererek, dinler arası ilişkiler konusuyla ilgilenmeye

²⁵ Küng, *On being A Christian*, s.125.

²⁶ Hans Küng, *Eternal Life*, London: SCM Press Ltd., 1991.

²⁷ Jeanrond, *The Modern Theologians*, s.167.

başlar ve bu süreçten sonra bu konuda yaptığı çalışmalarla adından en çok söz ettiren kişi olmayı başarır. Cobb, dinlerarası diyaloga Küng'den daha fazla katkı sağlayan bir Hıristiyan olmadığını ifade eder.²⁸

Küng 1983 yılında derlediği ve katkıda bulunduğu *Christianity and the World Religions* adlı eserinde Ekümenizm'e yeni bir tanım getirerek onu, sadece Hıristiyanların değil, tüm dünyanın birliği şeklinde algılama yönünde bir çağrıda bulunur. Küng bu noktadan hareketle Ekümenizm'in Hıristiyanların kendi aralarındaki diyalog ve işbirliğiyle sınırlandırılmaması gerektiğinin altını çizer ve Ekümenizm'i tüm dünya insanını kapsayan orijinal bir sezgi olarak anlamamız için bütün dünya dinleri arasındaki diyalogu içermesi gerektiğini ifade eder.²⁹ Küng'ün bu çağrısı şüphesiz ki bir anlamda Hıristiyan ayrıcalık ve üstünlüğünün hiçe sayılması anlamına gelmektedir. Çünkü onun bu anlayışına göre hiçbir dinsel gelenek, gerçeğin/hakikatin tümüne sahip değildir. Tüm dinsel gelenekler gerçeği arama yolunun yolcularıdır. Bu gerçeği arama anlayışları Hıristiyanlara tabi ki diğer dinleri ve gelenekleri anlama noktasında yardımcı olur ve onların ufkunu geliştirir. Bu yüzden Küng, bu kitabında İslam, Budizm ve Hinduizm gibi dinler hakkında tanıtıcı bir takım bilgilere yer verir. Burada Küng'ün dışlayıcı ve kapsayıcı tutumun tersine artık çoğulcu bir tutum sergilediği göze çarpmaktadır. Küng hayatının bu üçüncü periyodunda yayımlarının çoğunu, çağdaş bazı teologlarla işbirliği içinde oluşturmuştur.³⁰

Cobb, Küng'ün diyaloga katkılarını şu beş maddede ifade eder:

- 1) Dinler arası uygunluğun, doğruluğa uygunluğunun teolojik yansımaları,
- 2) Diyaloga katılımın yapı taşının oluşturulması ve geliştirilmesi,
- 3) Teolojik yansımaların diyalog üzerine etkisi ve diyalogun nasıl geliştirileceği,

²⁸ John B. Cobb "Inter-religious Dialogue, World Ethics And the Problem of Humanum", *Hans Küng: New Horizons For Faith and Thought*, (Ed.) Karl -Josef Kuschel & Herman Haring, New York: Continuum, 1993, s. 283.

²⁹ Hans Küng, *Christianity and the World Religions: Paths of Dialogue with İslam, Hinduism and Buddhism*, New York ve London: Scm Press Ltd ve Orbis Books, 1986 ve 1987, s.XIV.

³⁰ Bkz. W. Jens & Hans Küng, *Literature and Religion*, New York, 1991.

- 4) Dünya dinlerinin diyalog geliştirici ve teşvik edici teolojik yorumları,
- 5) Dinler arası diyalogun dünya toplumuna sağlayacağı büyük katkı anlayışı.

Cobb, Küng' n dinler arası diyaloga getirdiği bu beş katkıyı ifade ettikten sonra kişisel çabalarla birçok kişinin diyaloga herhangi bir veya birden fazla düzeye katkı sağlayabildiklerini, ancak Küng gibi beş düzeye birden etkin ve geniş ölçüde katkı sağlayan başka bir ismin olmadığının altını çizmektedir.³¹

1.3.3. Küresel Sorumluluk ve ağımızın Dinsel Durumu

1990'lardan sonra ise Küng genel itibariyle beşer olarak küresel sorumluluklarımız, günümüze kadar küresel sorumluluk, dinlerin zamanımızdaki konumu gibi konularla ilgilenmeye başlamıştır. Küng' n bu dönemde diyalogla ilgilenmesi, diyalog süresi içinde yaşadığı deneyim ve tecrübeleri, dikkatini günümüzde insanoğlunun yaşadığı temel küresel sorunların çözümü konusunda yeni arayışlara yönelmiştir. Bu erevede Küng, dünya ölçeğinde yaşanan dinsel, kültürel, sosyal, politik, ekonomik ve ekolojik sorunlarla ilgili düşüncelerini *Global Responsibility* adlı eserinde bir manifesto şeklinde tüm dünyaya ilan etmiştir. Küng bu eserinde temel olarak  nsani faaliyetlerin daha yerel olma eğilimi gösteren dinin formlarına karşılık, global (küresel) bir boyutta ahlaki kriterler gerektirdiğinin altını çizmektedir. Burada, Küng' n reform programı, her dinin içerisinde öz eleştiri yapmasını öngörmektedir. Bu tür öz eleştiriler, yeni bir ahlak için küresel incelemede yer almaya çabalayan tüm dinsel-olmayan düşünce eğilimlerince de sağlanmalıdır. Her bir ideolojinin eleştirisi, Küng' n oluşturmaya çalıştığı bu küresel ahlak manifestosu için başlangıç noktası haline gelmiştir.³²

Küng' n oluşturmaya çalıştığı bu yenedünya ahlakının veya diğer bir deyimle küresel ahlakın temel amacını ve kriterini geliştirdiği, "insanoğlunun olduğundan daha iyi ve

³¹ John B. Cobb, "Inter-religious Dialogue, World Ethics And the Problem of Humanum", *Hans Küng New Horizons For Faith and Thought*, (Ed.)Karl –Josef Kuschel & Herman Haring, s. 283.

³² Bkz. Hans Küng, *Global Responsibility in Searh of a New World Ethic*, Continium, New York: Scm Press Ltd., 1991.

daha fazla insancıl olması” anlamına gelen *humanum* ilkesiyle açıklamaktadır. Küng bu ilkeyi şu şekilde tanımlamaktadır: “*Humanum*” insan haysiyetini ve şerefini, insani değerleri ve insanî kâmil olmak için gerekli tüm vasıfları koruyan, geliştiren ve ilerleten dinî inanç, uygulama ve değerlerdir.³³ Küng, dünya ahlakını tanımlarken dinlerdeki ahlakı, dinlerin asgari müştereklerine indirgemeli değil, dinlerdeki ortak ahlak ilkelerinin belirlenmesi olduğunu söyler.³⁴ Görüldüğü üzere Küng’ün geliştirdiği bu ölçüt, dinî inançları, uygulamaları ve değerleri; onların taraftarlarına ne derece yarar sağlayarak insanlığa hizmet ettiklerini dikkate alarak değerlendirmeyi amaç edinmektedir. Buna göre bir dinsel gelenek, inanç esaslarıyla, ahlaki değerleriyle, ibadet ve ritüelleriyle taraftarlarına anlamlı ve faydalı bir yaşam sağlarsa ve onları bu dünyada mutlu ederse, o dinsel gelenek doğru ve iyidir.³⁵

Küng, bir dinin ileri seviyede ve çok karmaşık olduğunu, çok farklı türden dinsel inançları barındırabildiğini, ayinsel törenlerden, ruhani uygulamalardan ve kurumlardan ibaret olduğunu ifade etmiştir. Küng, “Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet gibi dinlerin kendi zenginliklerinde, seviyelerinde ve boyutlarında mümkün olduğunca adil muamele görebilmesi” için, mutlaka çoklu ve disiplinler arası bir yaklaşımla incelenmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Küng önerdiği bu metodoloji bağlamında kaleme aldığı Yahudilik (1991), Hıristiyanlık (1994) ve İslam (2007) adlı oldukça büyük hacimli eserlerinde çağımızın dinsel durumu hakkındaki projelerinin önemli bölümünü oluşturmayı başarmıştır.

Küng, geliştirdiği küresel sorumluluk projesi kapsamında çalışmalarını devam ettirirken diğer taraftan da Hıristiyan geleneği içindeki önemli gelişmelerle ilgili yeni düşünce ve yorumlar üretmekten de geri kalmamıştır. O, Hıristiyanlığın 20 yüzyıldır olan, bu önemli eleştirisel tarihi hesabını, Hıristiyanlığın radikal reform kıstaslarını kurabilmek için ele almıştır. Hıristiyanlık, Hıristiyan’dan daha fazlası olmalıdır- bu üçüncü

³³ Hans Küng, "What is True Religion? Toward an Ecumenical Criteriology", (Ed.) L. Swidler, *Towards the Universal Theology of Religions*, Maryknoll: Orbis Books, 1986, s.242.

³⁴ Hans Küng& Karl Josef Kuschel, *Evrensel Bir Ahlak Doğru*, (çev.) Nevzat Aşıkoğlu, Cemal Tosun, Recai Doğan, Ankara: Gün Yayıncılık, 1995, ss.3-4.

³⁵Küng’ün *humanum* ilkesiyle ilgili bkz. Mahmut Aydın, *Dinlerarası Diyalog: Mahiyet, İlkeler ve Tartışmalar*, İstanbul: Pınar Yayınları,2008, ss. 40-41.

milenyumun tek mümkün perspektifidir.³⁶ Küng burada Hıristiyanlığın geçmişi ile değil niteliği ile daha çok ilgilenmiştir. Bu nedenle Küng, Hıristiyanlığın özü sorusu üzerinde yoğunlaşmıştır. Ayrıca, Hıristiyanlığın özü, sadece değişen tarihi yapılarda belirlenebilir. Bu, ebedi bir fikir veya dogma, dünya görüşü veya ilke değildir. Hıristiyanlığın merkezinde, yaşayan bir figür bulunmaktadır. Bu da Nasıralı İsa ve onun trajik bir şekilde çarmıha gerilmesi olayıdır. “Daha önce İncil’de saygın bir isim olan İsa-Masih böylece, Hıristiyanlığın, geçerli, sürekli, bağlayıcı ve tümüyle vazgeçilmez elementi olmuştur.”³⁷ Küng, Hıristiyanlığın, Yahudilik ve İslam’la olan ortak özelliklerinin üzerinde durmuş, fakat bunların yanı sıra, Hıristiyan inancının, ayırt ediciliğini de vurgulamıştır. Küng, Hıristiyanlık geçmişinde, Hıristiyan yani Mesih İsa’nın merkezine karşılık kifayet bakımından, ortaya çıkan değişik Hıristiyan müritlik formlarını değerlendirmiştir.

Küng’ün hem Hıristiyanlık için hem de dinler arası diyalog çerçevesinde tüm dinsel geleneklerin bir bütün oluşturması anlamındaki *Ekümenizm* anlayışı ve bu anlayıştan hareketle geliştirmeye çalıştığı küresel ahlak sistemi Hıristiyan tarihinin yeniden yorumlanması için ilginç bir bakış açısı sunmaktadır. Çünkü Küng’ün bu düşüncesi Hıristiyanlığın ve onun dinsel yapılarının devamlı bir reformu için arka plan oluşturmaktadır. Bugün, doğru bir Hıristiyan olmak demek, Ekümenik Hıristiyan olmak anlamına gelmektedir.³⁸

1.3.4. Hans Küng’ün Teolojik Başarıları

Hans Küng, sadece, günümüz teoloji metodundaki değişiklikleri yansıtan ve Ekümenik Hıristiyan anlayışına yönelik birçok kapıyı açan, Hıristiyan teolojinin gerekli alanlarını tartışmamış, ayrıca bu yolla zeki bir okuyucunun onları izleyebileceği ve böylece tartışma için gerekli bilgileri alabileceği düşüncelerini de belirtmiştir. Dünya üzerindeki çok sayıda kişi böylece teolojik ilgilerinin beslenmesine ve yaşamlarının değişmesine

³⁶ Hans Küng, *What is True Religion? Toward an Ecumenical Criteriology*, s.XXI.

³⁷ Küng, *What is True Religion? Toward an Ecumenical Criteriology*, s.26.

³⁸ Konu ile ilgili bkz. Hans Küng, "How Does One Do Christian Theology? Steps Toward Understanding", *Theology for The Third Millennium*, Collins, 1991, ss.203–206.

Küng sayesinde katkıda bulunabilir. Belki de Küng'ün teolojik metoda en önemli katkısı (1) onun insan hayatındaki birçok boyuttan haberdar olduğu global teori için önerilerinde ve gerçeğin çatışan dinsel ve kültürel yorumlarında (2) bu tür global teorinin içeriğiyle ilgili doğruluk sorgulamalarında bulunabilir.³⁹

Küng'ün, hayatımızdaki gerçekliğin/doğruluğun anlamı konusundaki bu tartışmaya tüm insanları çağırması, Tanrı'nın İsa'da tecelli etmesi anlayışından esinlenmiştir. Teolojinin hâsıl anlayışı o zaman bazı insanlar için doğruluğa imtiyazlı erişimi savunan diğer teolojik paradigmalara çatışır. Bu hem Roma Katolik hükümlerinde hem de bu tür özel bir statünün ve Tanrıya veya hakikate erişimi iddia eden Hıristiyanlık dışındaki tüm diğer oluşumlar için de böyledir. Küng'ün hakikat hakkındaki global vizyonu, Tanrının İsa'yı, Tanrıyla aracı kurumlar olmadan ilişkiye girme anlayışı ve temeline dayanmaktadır. Küng'ün, Hıristiyan inancının merkez tartışmasına olan en önemli katkısı, onun bu inancın, insan üzerinde çıkarımlarını yansıtan rasyonalitesini gösterme çabalarında yatmaktadır. Küng, sadece dünyayı yorumlamakla yetinmemiş, aynı zamanda dünyayı, Hıristiyan inancının radikal hümanizmine erişerek dönüştürmeye yardımcı olmayı da istemiştir.

Küng yaptığı çalışmalarla, bir Hıristiyan teologunun Hıristiyanlık ve onun sorunları kadar, tüm dünyayı ilgilendiren sorunlarla da ilgilenmesi gerektiğini gözler önüne seren bir bilim adamıdır. Onun *Global Responsibility/ Küresel Sorumluluk* ve bu bağlamda geliştirdiği *küresel ahlak* projesiyle ilgili çalışmaları ve bu projeye bağlantılı olarak çağımızın dini durumunu anlatan incelemesi çok etkileyici sonuçlar üretmiştir. Çalışmaları aracılığıyla, birçok çağdaş kişiye, Hıristiyanlık ve Hıristiyanlığın diğer dinlerle olan ilişkisi hakkındaki düşüncelerine katkıda bulunmada yardımcı olmuştur. Küng'ün çalışmaları eleştirel düşüncelere ve dönüşümsel hareketlere yol açmıştır.

³⁹ Jeanron, *The Modern Theologians*, ss.175–176.

1.4. Sonuç

Küing'ün hayatını ve akademik gelişimini anlattığımız bu bölümde tarihsel periyotta, Küing'ün ilgilendiğı konuları kendi eserleri çerçevesinde ele almaya çalıştık. İlk önce Hıristiyan inancıyla ilgili konularla ilgilenen Küing, sonraki dönemde diğere dünya dinleri, küresel sorumluluk, evrensel bir ahlak arayışı gibi konularla ilgilenmiştir. Kilisenin dışlayıcı-kapsayıcı- çoğulcu tutumuna paralel bir şekilde Küing'ün de, teolojik gelişim sürecinde dışlayıcılıktan çoğulculuğa doğru bir yol izlediğini söyleyebiliriz. Önceleri kilise ile ilgili temel konularla ilgilenen Küing, akademik hayatının ilerleyen periyodunda, diğere dünya dinleri, küresel konularla ilgilenmeyi ihmal etmemiş, kilisenin reform ihtiyacı ve çağa ayak uydurması gerekliliğinin her fırsatta altını çizmiştir. Böylelikle kaleme aldığı eserleriyle teolojik pek çok konuya ışık tutmuş, daima verimli ve üretken bir akademik kariyere sahip olmuştur.

II. BÖLÜM

YANILMAZLIK KAVRAMININ TANIMI, KAPSAMI, DİNSEL VE TARİHSEL TEMELLERİ

2.1. Giriş

Çalışmamızın bu bölümünde yanılmazlık konusunun tanımı, kapsamı, dinsel ve tarihsel temellerini inceleme yoluna gideceğiz. Bu incelemeyi yaparken de söz konusu doktrinle ilgili gerek Katolik dünyasında gerekse Hıristiyan dünyasındaki tartışma ve itirazlara yer vermeye çalışacağız.

2.2. Papalık- Katoliklik ilişkisi

Grekçe *pappas* kelimesinden türetilen papa (baba), Katolik Kilisesi'nin en yüksek ruhani lideri ve Vatikan Devleti'nin başkanı olan şahsa verilen dini-siyasi unvandır.⁴⁰ Katolik öğretiyeye göre papalık kurumu tarihi değil ilahi bir kurum olup, İsa'nın yerine vekil tayin ettiği Petrus'un makamıdır. İlk kez papa I.Calix 3.yy'ın başlarında kendi makamının Petrus'un makamı olduğunu ilan etmiştir. Papa Petrus'un makamında oturmakla Mesih'in yeryüzündeki vekili olmaktadır.⁴¹ Petrus'un halefi olma özelliğine sahip papalık kurumunu İslam'daki halifelik kurumuna benzetenler de bulunmaktadır.⁴² Papanın otoritesine bağlılığı "Katoliklik" olarak tanımlamak ve iki kavramı özdeş kabul etmek bütünüyle doğru bir çıkarım olmaz. Çünkü papalık otoritesini kabul etmeyip inanç olarak Katolikliğe yakın olduğunu ifade eden mezhepler de vardır.⁴³

İlk defa Antakyalı *Aziz Ignatius* tarafından (MÖ 107) kullanılan Katolik (*catholic*, *catholique*) kelimesinin aslı ise Latince *katholikos* olup *universalis*, *generalis* kelimeleriyle karşılanmaktadır. Kavrama tarihi süreç içerisinde farklı anlamlar yüklenmekle birlikte genellikle Hıristiyan kilisesinin yerel cemaatlere karşı

⁴⁰ Ömer Faruk Harman, "Katoliklik", *DIA*, XXV, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2002, s.160.

⁴¹ Şinasi Gündüz, *Din ve İnanç Sözlüğü*, Ankara: Vadi Yayınları, 2007, s.301.

⁴² Çoban, *Geçmişten Günümüze Papalık*, s. 268.

⁴³ Richard P. Mcbrein, "Roman Catholicism", *ER*, XII, (Ed.) Lindsay Jones, USA: Thomsan Gale, 2005, ss. 7874.

evrenselliğini, aykırı ve ayrılıkçı inançlar karşısında doğru inancı ve bu inancın tarihsel devamlılığını ifade eder.⁴⁴ Doğu (İstanbul) ile Batı (Roma) kiliselerinin birbirinden ayrılmasından sonra merkezi İstanbul olan Doğu kilisesi “Ortodoks”, Roma merkezli batı kilisesi de “Katolik” unvanını kullanmaya başlamıştır.⁴⁵ Kelimenin esas karşıtının “sectarian” (dar görüşçü, mezhepçi) olduğu bilinmekle birlikte reformasyon döneminden sonra “Protestan” kelimesine karşıt olarak kullanılmaya başlanmıştır. Reformasyon döneminden sonraki bölünmeden sonra Roma ile bağıını koparmayanlar “Katolik” sıfatını korumuş, papalıkla ilişkisini yitirenler ise “Protestan” olarak nitelendirilmiştir. Hiyerarşik yapılanma, merkezi idare sistemi, papanın davet ve onayıyla meşruiyet kazanan genel konsil anlayışı ve papanın yanılmazlığı doktrini Katolik Kilisesi’nin ayırt edici özellikleri arasında yer almaktadır.⁴⁶ Katolik inancına göre havarilerin başı olan Petrus’un kurduğu, Petrus ve Pavlus’un öldürüldüğü yer olan Roma’da kurulan Katolik Kilisesi’nin evrenselliğinin tüm kiliselerce kabul edilmesi gerekmektedir.⁴⁷ Ancak diğer Hıristiyan ekolleri Katolik Kilisesi’nin birçok özelliğini kabul etse de papalığın Katolik inancında olmazsa olmaz bir unsur olmasını kabul etmemektedirler.⁴⁸ Zaten Petrus’un Roma’da yaşadığına ve orada öldürüldüğüne dair gerek kanonik (sahih) İncillerde gerekse tarihsel metinlerde herhangi bir bilgi yer almamakla birlikte söz konusu bilgilere sadece apokrif metinlerde⁴⁹ ve kilise babalarına isnat edilen bazı yazılarda rastlanır.⁵⁰ Hatta Petrus’un Roma’da kiliseyi kurduğuna dair somut bir kanıt olmamasına rağmen⁵¹ Katolik inancına göre İsa’nın sözünün⁵² gerçekleşmesi için Petrus’un Roma’da öldüğünü kabul etmek bir zorunluluktur.⁵³

⁴⁴ Mehmet Aydın ve A.Hikmet Eroğlu. "Papalık", *DIA*, XXXIV, İstanbul: İsam Yayınları, 2007, s.55; Mehmet Katar, "Katolik Kilisesi", *Yaşayan Dünya Dinleri*, (Ed.) Şinasi Gündüz, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007, s.102.

⁴⁵ Katar, "Katolik Kilisesi", s.103.

⁴⁶ Ali İsra Güngör, "Günümüzde Katolik Hıristiyanlık" *Dinler Tarihi Araştırmaları- III 2000. Yılında Hıristiyanlık (Dünü, Bugünü, Geleceği)*, Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 2002, s. 259.

⁴⁷ Katar, "Katolik Kilisesi", s.104.

⁴⁸ Patrick Grandfield, "Papacy" *ER*, X, (Ed.) Lindsay Jones, USA: Thomsan Gale, 1987 ve 2005, s. 6966.

⁴⁹ Petrus’a atfedilen ve onun hakkında bilgi veren fakat kilise tarafından kanonik (sahih) sayılmayan Petrus İncili, Petrus’un işleri, Petrus ve 12’lerin işleri, Petrus’un vahyi gibi metinler vardır. Yukarıda zikredilen ve diğer apokrif yazılar için bkz. www.earlychristianwritings.com.

⁵⁰ Grandfield, "Papacy", s. 6967; Çoban, *Geçmişten Günümüze Papalık*, s.35.

⁵¹ Richard P. Mcbrein, "Roman Catholicism", *ER*, XII, (Ed.) Lindsay Jones, USA: Thomsan Gale, 2005, s. 7875.

⁵² Matta 16:18.

⁵³ George Stebbing,. *The Story of the Catholic Church*. London and Edinburgh: The B. Herder Book Company, Tarihsiz, ss.20–21. Stebbing eserinde Petrus’un miladi 64–68 yılları arasında imparator Nero zamanında Hıristiyanların ilk defa devlet baskısına maruz kaldıkları zaman diliminde çarmıha gerildiğini yazar. İmparatorluk m.s 60’lı yıllarda yeni bir din haline gelmeyi başaran Yahudi mezhebinin ciddiye almaya başlamıştır. Ve kilise için önemli sayılan Petrus ve Pavlus gibi kişiler tehlike olarak

Katolik Kilisesi'nin başında Petrus'un halefi olan papalar bulunur. Kilise hiyerarşisinde papadan sonra piskoposlar kurulu bulunur. Sembolik olarak papalar Petrus'u, episkoposlar ise havarileri temsil eder. Ve papa ile piskoposlar kendi aralarında bir kurul ve birlik oluştururlar.⁵⁴

Günümüz Hıristiyan dünyasının büyük çoğunluğunu Katolikler oluşturmaktadır. Güney ve Orta Amerika, İtalya, Hırvatistan, İspanya, Portekiz, Fransa, Polonya, Macaristan gibi Avrupa ülkelerinin yanında, Almanya, Avusturya gibi ülkelerde de Katolik nüfus bulunmaktadır.

Bir kurum olarak kilise, İsa'nın mistik bedeni ve hiyerarşik bir yapılanma ile oluşur. Kutsal Ruh'un inayeti ile hem Mesih öğretisini sürekli yenilemekte, hem de kilise Kutsal Ruh ile Mesih'in öğretisini korumaktadır.⁵⁵

Mesih'in biricik kilisesinin tek, kutsal, Katolik (evrensel) ve havariyel olduğunu söylüyoruz. Birbirine ayrılmaz bir biçimde bağlı olan bu özel nitelik, kilisenin ve onun misyonunun temel hatlarını belirtir. Kilise bunlara kendiliğinden sahip olmamıştır. Mesih kutsal ruh aracılığıyla kilisesine tek, kutsal, Katolik (evrensel) ve havariyel olma niteliklerini verir. Aynı zamanda onu bu niteliklerinin her birini gerçekleştirmeye davet eder.⁵⁶

Mesih'in otoritesinin en yüksek derecede benimsenmesi "yanılmazlık" karizması tarafından güvenceye alınmıştır. Bu tanrısal vahiy mirasına kadar uzanır, ahlak dâhil doktrinin bütün öğelerine kadar uzanır, onlarsız imanın gerçekliği ve esenliği korunamaz, sergilenemez ya da onlara uyulamaz.⁵⁷

göröldüklerinden ortadan kaldırılmışlardır.

⁵⁴ Katar, "Katolik Kilisesi", s.110.

⁵⁵ Şinasi Gündüz, *Hıristiyanlık*, İstanbul: İsam Yayınları, 2006, s.157.

⁵⁶ *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*, (çev.) Dominik Pamir, İstanbul, 2000, md. 811.

⁵⁷ Pamir, *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*, md.2035.

Konumuzun merkezini oluşturan yanılmazlık kavramına geçiş Mesih'in öğretisinin devam ettirilmesi adınadır. Yukarıda ifade edildiği gibi Mesih'in otoritesinin benimsenmesi yanılmazlık ile garantiye alınmak istenmiştir. Katolik inancına göre yanılmazlık aynı zamanda imanın korunması için bir güvence niteliği taşımaktadır. İmanı korumakla görevli olan piskoposlar da imanın sürdürülmesi için bir vasıta olmaları özellikleriyle yanılmazlığa katılıp onun ayrıcalıklarından yararlanabilmektedirler. Bu, Mesih İsa'nın bir arzusudur.

Havariler tarafından iletilen imanı kilisede devam ettirmek için, Mesih İsa kilisesinin, Gerçek olan kendisinin yanılmazlığına katılmasını istedi. Tanrı'nın Halkı "imanın doğaüstü anlamı" ve episkoposları sayesinde imana sağlamca bağlanırlar.⁵⁸

Kilisenin sahip olduğu "tek" "kutsal" "evrensel" ve "havarisel" olma özellikleri onu yalnızca diğer kiliselerden ayırt etmekle kalmaz, aynı zamanda kiliseyi Mesih İsa'ya bağlar. Mesih İsa Kutsal Ruh aracılığıyla daima kilisesinin başındadır ve kutsal ruh bu kiliseye dinamizm kazandıran bir güçtür. Bu kutsal ve evrensel kiliseye inanmak imanın şartlarından biridir.⁵⁹ Kiliseye verilen bu inayet ise zamanın sonuna kadar Kutsal Ruh önderliğinde korunacaktır.⁶⁰

2.3. Yanılmazlık Kavramının Tanımı, Kapsamı ve Mahiyeti:

Kaynağı Latince olan "yanılmazlık" (*infallibility*) kavramı, kilise ve devlet otoritesi kadar eski bir kavramdır. Genel anlamda acizlik ve hataya karşı muafiyeti ifade ederken özel manada teolojik kullanımında ise Hıristiyan kilisesinin iman ve ahlakla ilgili konulardaki belirli dogmatik öğretilerde ilahi bir yardım tarafından özel bir yetkiyle hataya karşı sorumlu olmaktan korunmasıdır.⁶¹ Yanılmazlığın en geniş tanımı ve kapsamının sınırları Katolik literatürde şöyle ifade edilmektedir:

Kilisenin en başından beri süregelen imanını korumak için [kurtarıcımız olan tanrının şerefine] Katolik imanını yüceltmek ve bütün Hıristiyanları kurtarmak için kutsal konsilin onayıyla yanılmazlığı şu

⁵⁸ Pamir, *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*, md.889.

⁵⁹ Pamir, *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*, md.197.

⁶⁰ Pamir, *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*, md.857.

⁶¹ Patrick Toner, "Infallibility", *NCE*, New York, Robert Appleton Company, 1910, VII, <<http://www.newadvent.org/cathen/07790a.htm>>. (18.02.2009).

şekilde tanımlarız. “Bu İlahi bir şekilde ortaya çıkan bir dogmadır ki, Roma Başpiskoposu [*Roman Pontiff*] kürsüsünden [*ex cathedra*] konuştuğu zaman – bütün Hıristiyanların başı ve çobanı olarak öğretisiyle ilgili uygulamalarında- kendisine verilen havariyel güçle, kilisenin başı olarak iman ve ahlakla ilgili konularda, Petrus’a bahşedilen ilahi yardımla yanılmazlığa sahiptir. Çünkü Mesih İsa kilisesinin iman ve ahlak konularıyla ilgili doktrinsel tanımlamalarında yanılmaz olmasını istemiştir ve bu yüzden papaların ifadeleri (izahları) kilisenin rızasıyla değil kendiliğinden değiştirilmezdir.”⁶²

Görüldüğü gibi kürsüsünden (*ex- cathedra*) konuşan papa *a priori* olarak yanılmaz kabul edilmekte ve bunun da Mesih İsa’nın arzusu olduğuna inanılmaktadır. Yanılmazlık, çift yönlü ele alındığında; negatif açıdan değerlendirildiğinde kusursuzluk ve hatasızlık ile eşdeğer anlam taşırken, pozitif açıdan ise güvenilirlik, sadakat ve doğruluk kavramları ile ilişkilendirilebilir.⁶³

Yanılmazlık kavramı bozulmamışlık (*indefectibility*) ve hataya düşmeme (*innerancy*) ile eş anlamlı olarak görülmekle birlikte yalnızca hata yapmamayı değil daha ileriye gidildiğinde hataya düşme ihtimalinden dahi uzak olmayı ifade eder.⁶⁴ Kilise yanılmazlığı konusu gerek alan gerekse kapsam olarak papanın yanılmazlığı konusundan daha geniş bir nitelik taşımaktadır. Bu iki kavramı birbirlerinden çok kesin çizgilerle ayırmak zor olmakla birlikte kilise ile ilgili doğruların temellendirilmesi için kullanılan kutsal pasajlar papanın yanılmazlığı noktasında da dayanak olarak kullanılabilir. Papanın yanılmazlığı konusu bir nevi kilise yanılmazlığının uzantısı olarak nitelendirilebilir. Aslında papanın yanılmazlığı ile ilgili tartışmaların temelinde de söz konusu doktrinin bireysel olarak papa adına mı, yoksa kurumsal olarak kilise yararına mı anlaşılması gerektiği sorusu yatmaktadır.

Katolik Kilisesi’nin önemli dokümanlarından olan *Katolik Ansiklopedisi*’nde yanılmazlık kavramı inşa edilmeden önce İsa’nın kilisesini mükemmel bir topluluk için

⁶² J. Neuneur & J. Dupuis, *The Christian Faith in the Doctrinal Documents of the Catholic Church*. (Ed.) Jacques Dupuis. Bangalore: Theological Publications, 1996, The Christian Faith :839.

⁶³ W. A. Curtis, "Infallibility", *ERE*, VII, (Ed.) James Hasting, Edinburgh: T. & T. Clark, 1980, ss.256–278.

⁶⁴ Toner, "Infallibility".

inşa ettiği, kilisenin evrensel olmasının yanında iman, idare, ibadet gibi konularda birleştirici bir rol oynayan yegâne kurum olmasını ve inananların kiliseye karşı sorumlu olmasını arzuladığı varsayımlarından bahsedilmektedir. Fakat bu varsayımlara ilaveten İsa sadece havarilere ve onların yasal haleflerine kilisenin sahip olduğu öğretiyi, idare ve kutsal gücü bahşetmiştir.⁶⁵ Birleştiricilik özelliğine sahip olacak kilisenin de yetki alanlarının her asırda korunabilmesi için birtakım güvencelere ihtiyaç duyması kaçınılmazdır.

Yanılmazlık kavramı Katolik Kilisesi'ni Petrus vasıtasıyla İsa'ya bağlama arzu ve gayretinin bir ürünü olarak, İsa ya da Petrus ile aynı zaman diliminde yaşama şansı elde edememiş olan kilise'nin lideri konumundaki papaların inananlar gözündeki ayrıcalıklı konumuna vurgu yapmaktadır. Nitekim Curtis : “ Havarisel bir imana ve havarilerin imanına İsa'nın Kilisesi'nde her kuşakta ihtiyaç duyulacaktır.” demektedir.⁶⁶

Katolik inancına göre papanın yanılmazlığı konusu papaların; kaynağı Petrus olan havarisel bir güce [*apostolic power*] ve kaynağı Mesih İsa olan ve Kutsal Ruh ile sürekli kendilerine bahşedilen ilahi bir yardıma [*divine assistance*] eş zamanlı olarak sahip olmalarını ifade eder. Bir bütün olarak düşünüldüğünde kavram Katolik Kilisesi'ndeki hiyerarşik yapılanmayı ebediyete kadar sürdürme ve kiliseyi her türlü olumsuz duruma karşı koruma arzusuna hizmet etmektedir. Ancak kavramın tarihsel süreç içerisinde papaların bizzat kendilerine hizmet etmesi ve mutlak monarşiye kapı aralması da kaçınılmaz bir gerçektir.

Roma piskoposlarına ait dogmatik yanılmazlık kavramının temelinde, kilisenin yöneticisi olmaları ile otorite sahibi olmaları ilişkisi yatar.⁶⁷ Kutsal Ruh'un yardımıyla görevlendirilmiş papaların⁶⁸ piskoposluk yetkisiyle ilgili güce sahip olmaları, olağan ve vasıtasız olarak kabul edilen bir durum olarak görülür.⁶⁹

Yanılmazlık vahiy ve ilhamla karıştırılmaması ve onlardan ayrı düşünülmesi gereken bir kavramdır. İlham Tanrı tarafından bahşedilen özel bir etki ve yardımcı ifade etmekle

⁶⁵ Toner, "Infallibility".

⁶⁶ Curtis, "Infallibility", s.270.

⁶⁷ Curtis, "Infallibility", s.270.

⁶⁸ Elçilerin İşleri 20:28.

⁶⁹ Denzinger No:1828.

birlikte sadece kişiyi hata yapmaktan korumaz, kişinin eylemleri ve söylediği sözler Tanrı tarafından kontrol edilir. Oysa yanılmazlık sadece hata yapmaya karşı muafiyeti ifade eder. Papaların yanılmaz olması onların vahiy ya da ilham aldıkları manasına gelmez. Yanılmazlıkta kaynak olan Tanrı değildir. Vahiyde ise -kutsal otorite tarafından daha önce bilinmeyen- doğaüstü doğruların Tanrı tarafından açığa çıkarılması söz konusudur. Yanılmazlığın tarihsel durumlarda vahiy koruyucu bir işleve sahip olmasıyla kavram, bir güvence özelliği taşımaktadır.⁷⁰

Manevi (dinsel) anlamdaki yanılmazlık ile zaman belirten egemenlik kavramları eş anlamlı iki mükemmel kelime olarak görülebilir.⁷¹ Nitekim Katolik inancına göre yanılmazlık kavramının amacında kutsal doğrulara hizmet etmek gibi yüce bir değer bulunsa bile, kavramın yanılmazlığa sahip olan kişilerin hâkimiyet alanını genişlettiği kaçınılmaz bir gerçektir.

Papanın yanılmazlığı konusunu kilisenin bozulmamışlığının ve hâkimiyetinin bir uzantısı olarak görenler olmakla birlikte bireysel olarak papalara verilmiş bir ayrıcalık olarak kabul edenler de vardır. Örneğin Devoy, papanın yanılmazlığını, kiliseye imanla ilgili olduğundan bireysel olarak sahip olunan bir hak olarak değil, sadece kiliseye bahşedilen ilahi lütfün bir parçası olarak görür.⁷² Aynı paralellelikle *Katolik Ansiklopedisi* 'nde kilisenin sahip olduğu genel yanılmazlık doktrini kurulduktan sonra yanılmazlığın somut olarak sesinin duyurulmasını sağlayan araçlardan biri Ekümenik konsiller iken diğeri ise papa olarak ifade edilir. Yani gerek Evrensel konsiller gerekse bireysel olarak papa kilise yanılmazlığının yayın organlarını oluşturarak; çalışan, pratik ve işleyen bir yanılmazlığı ortaya çıkarmakta dolayısıyla soyut olan bir konuyu somutlaştırmış olmaktadır.⁷³

Ekümenik konsiller papa tarafından davet edilerek toplanan ve bizzat papalar tarafından yönetilen genel konsillerdir. Bu konsillerde kilisenin bütün temsilcileri bulunduğu gibi konsil kararlarının geçerli olabilmesi için papa tarafından onaylanması ya da en azından

⁷⁰ Toner, "Infallibility"; Heinrich Friess & Finsterhölzl, Johann, "Infallibility", *Encyclopedia of Theology*, (Ed.)Karl Rahner, Germany: Burns& Oates, 1975, s.712.

⁷¹ Tierney, *Origins of Papal Infallibility*, s.1.

⁷² Devoy, "Infallibility, Papal", s. 211.

⁷³ Toner, "Infallibility".

kabul edilmesi şarttır.⁷⁴ Bu açıdan düşünüldüğünde konsillerin yanılmaz olması da papaya bağlı olduğundan konsil yanılmazlığı konusu papanın yanılmazlığı konusunun bir alt başlığı ya da papaların arzu ve isteklerinin resmîyet kazanması için bir araç olarak nitelendirilebilir. Diğer bir açıdan düşünüldüğünde ekümenik konsiller bütün Hıristiyan temsilcilerinin toplantısı anlamına gelmemekte sadece papanın otoritesine boyun eğen piskopos ve delegeleri bir araya getirmektedir. Ancak diğer kiliseler bu toplantılara sadece bir gözlemci olarak katılmaktadırlar. Dinsel birtakım sorunları çözmek için toplanan ve sadece Katolik Kilisesi için bağlayıcılık teşkil eden konsil kararlarına nasıl olur da diğer kiliselerin mensupları duyarsız kalır? Sorusu nihayetinde akla gelen bir sorudur.⁷⁵

Tierney, I. Vatikan Konsili'nde yanılmazlığın dogma olarak kabul edilmesine karşı çıkanlardan bir olan Döllinger'in yanılmazlık kararlarını kilise mutlakiyetçiliğiyle ilgili Magna Carta'ya benzettiğini ve doktrinin nihayetinde papaların egemenlik kaprislerini güçlendirmeye hizmet ettiğini yazar.⁷⁶ Pesch ise bunun Tanrı sözüne itaat değil İsa'nın sözüne⁷⁷ itaatte düşünce tutsaklığından başka bir anlama gelmediğini, papalık divanının, kavramı doktrinsel konularda kayıtsız şartız kabul görebilmek için bir koz olarak kullandığını ifade eder. Bu doktrin insan doğasının en temel özelliği olan sorgulama yetisine aykırı bir anlam taşımaktadır.⁷⁸

Yanılmazlık konusu Protestanlar arasında kabul edilmeyen bir husustur. Daha doğrusu onlar kilise yanılmazlığını kabul etmekle birlikte bireysel olarak papanın yanılmaz olmasına karşı çıkmaktadırlar. Protestanlar bu dogmayı ve itaat ürünü bir iman anlamakta zorluk çekse de Katolik öğretiyeye göre konuyla ilgili tartışmalarının ötesinde bu bir iman doktrini olarak sarsılmaz bir şekilde yer alır ve tartışmalardan da etkilenmez.⁷⁹ Pottmeyer, Katolikler arasındaki güçlü bir yanılmazlık ve İncil'e sıkı

⁷⁴ J.A. Coriden & T.J. Gren, *Code of Canon Law, A Text and Commentary*, Canon Law Society of America, New York: Paulist Press, 1985, canon: 343; Pamir, *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*, md.884.

⁷⁵ Mehmet Aydın, *Hıristiyan Kaynaklarına Göre Hıristiyanlık*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007, s. 147.

⁷⁶ Tierney, *Origins of Papal Infallibility*, ss.1-2.

⁷⁷ Korintlilere II. Mektup 10:5.

⁷⁸ Pesch, "The Infallibility of Papal Magisterium: Unresolved Problems and Future Perspectives ", s. 14

⁷⁹ Toner, "Infallibility".

sıkıya bağıllık olgusunu Modernizm karşıtlığı olarak görür. Ona göre yanılmazlık Protestanlar ve Katolikler arasında sadece bir anlayış farklılığı değil aynı zamanda bir bölünme nedenidir.⁸⁰ Yukarıda ifade edilene paralel bir şekilde Fries, Protestanlar'ın yanılmazlık kavramıyla ilgili görüşlerini Althaus'un şu sözleriyle özetler: "Kiliseye Kutsal Ruh vasıtasıyla verilen söz şu anlama gelir: Tanrı kilisenin kendi günahları, acizliği ve ölümlülüğü içinde yok olmasına asla izin vermeyecektir. Bunun için bazen kiliseye doğruları hatırlatacak kutsal ruhu gönderir, bazen de Peygamberleri ve reform yanlılarını yetiştirir. Yanılmazlıkla ve Kutsal Ruh'un rehberliğiyle ilgili Protestan görüşü bu şekildedir."⁸¹

2.3.1. Yanılmazlığı Anlamada *Ex-Cathedra* ve *Magisterium* Kavramları

Ex-cathedra kavramı papanın bulunduğu makamı, kürsüsünü ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. I. Vatikan Konsili'nde yanılmazlığın kapsamı *ex-cathedra* olarak ifade edilmiştir. Kilisenin bütünüyle sahip olduğu yanılmazlığa papa da doğası, alanı ve kapsamı gereği sahiptir. Onun *ex-cathedra* ile ilgili öğretilerinin kilise tarafından onaylanmasına gerek yoktur.⁸² Roma başpiskoposu papa, kürsüsünden (*ex-cathedra*) konuştuğu zaman yanılmazdır. *ex-cathedra* ise papanın üç yönünü öne çıkarmaktadır:

- 1) Bütün Hıristiyanların başı ve öğretmeni olarak öğretisiyle ilgili uygulamalarda
- 2) Sahip olduğu üstün havariyel otoritenin kendisine verdiği erdemle
- 3) İman ve ahlakla ilgili bir doktrini, tüm kiliseyi bağlayacak şekilde açıklamakla, papa yanılmazlık imtiyazına sahip olur.⁸³

Roma başpiskoposu piskoposların başı olarak Mesih İsa'nın havarilerin başı olan Petrus'a özel bir yolla verdiği ve onun da haleflerine iletmiş bir yetki gücüne sahiptir. O hem İsa'nın vekili hem de dünyadaki evrensel kiliselerin başıdır. Öğretisi gereği kilise'de yüce, vasıtasız bir otoriteye ve evrensel bir güce sahiptir. Ve bu otoritesini serbestçe kullanabilir.⁸⁴

Burada papaya atfedilen şeyin bozulmamışlık anlamına gelmeyen, vahiyden farklı olan sadece yanılmazlık özelliği olduğu ifade edilir. Roma başpiskoposunun öğretisi otoritesi

⁸⁰J.Hermann Pottmeyer, "Infallibility", *EC*, II, Grand Rapids, Michigan/ Cambridge, U. K. Leiden/ Boston/ Köln: William B. Eerdmans Publishing Company Brill, s.699.

⁸¹ Bkz. Frieis & J. Finsterhölzl, "Infallibility", ss. 216–217.

⁸² Toner, "Infallibility".

⁸³ Denzinger no:1839.

⁸⁴ The Code of Canon Law, canon: 331.

ile ilgili olan *ex-cathedra* kavramı daha çok ortaçağdaki teologlar tarafından Reformasyon döneminden sonra ortaya çıkan tartışmalarda papanın ayrıcalığını vurgulamak için kullanılmıştır.⁸⁵ Zaten yukarıda ifade edilen I. Vatikan Konsili'nin ilgili maddesinde papanın yanılmazlığı kilise yanılmazlığından ayrı olarak ele alınıp kabul edilmiştir.

Yanılmazlığın kapsamında kilise disipliniyle ilgili daha önce ortaya çıkmış bir doktrinin papalar tarafından zamanın ihtiyaçlarına göre yeniden yapılandırılması ya da yorumlanması ve bunun kutsal metinlere dayanarak yeniden tanımlanması, kredolar (*inanç bildirgeleri*) ve konsil kararları anlaşılabilir.⁸⁶ Papa tarafından onaylanmış konsil kararları da Katolik inancına göre nihai nitelik taşımakta ve tüm inananlar için bağlayıcı olmaktadır.

Magisterium kavramı kilisenin otantik öğretme yetkisiyle ilgili olan bir kavramdır. *Magisterium*'un görevi Kutsal Kitap'ta açıklanmış doğruları iletmek, vahyi korumak ve şartlara göre uyarlamasının yanında, zamanın şartlarına göre ortaya çıkan sorunları, çözümü Kutsal Kitap'ta açıkça yer almasa bile vahiy ve gelenek temeliyle birlikte çözmeye çalışma gayretidir.⁸⁷ Aynı zamanda İncil'in herkes tarafından dilediği gibi yorumlanmasının önüne geçme amacı taşır. Kısaca vahyi korumak, aktarmak ve değişen zaman şartlarına ve koşullarına uyarlamak işlevini *magisterium* üstlenir. *Magisterium* kavramına ise Pavlus örnek verilir. Katolik inancına göre Pavlus vahye herhangi bir şey eklemeyen ya da çıkarmadan vahyi olduğu gibi insanlara tebliğ etmekle "*living magisterium*"un en güzel örneğini sergilemektedir. *Magisterium* sadece doğrulara sahip çıkmak değil bu doğruları Tanrı'nın Mesih'e, Mesih'in de kiliseye verdiği yetkiyle aktarmaktır. Bu öğretme otoritesi de havarisel bir bütünlük (*apostolic college*) gerektirdiğinden papa liderliğindeki episkoposlar kurulu (*episcopal body*) ile sağlanır. Böylelikle *magisterium* dünyanın her tarafına yayılmış insanları iman birliğiyle bir araya getirici ve toplayıcı bir güçtür.⁸⁸ Görüldüğü gibi *magisterium* kavramı dini din

⁸⁵ Edward Pace, "Ex Cathedra." *NCE*, V, New York, Robert Appleton Company, 1909. <<http://www.newadvent.org/cathen/05677a.htm>>. (09.12. 2009).

⁸⁶ Curtis, "Infallibility", s.270.

⁸⁷ *Magisterium* kavramı ile ilgili daha ayrıntılı bilgi için bkz. Aidan Nichols, O.P, *The Shape of Catholic Theology an Introduction to Its Sources, Principles and History*, "Magisterium", Part 5/ 18, Collegeville, Minoseta: The Liturgical Press, 1991, ss. 248- 263.

⁸⁸ J, Bainvel, "Tradition and Living Magisterium." *NCE*, XV, New York: Robert Appleton Company, 1912.

adamlarına hasrederek, tüm inanları kural koyucu bir güce itaate sevk edip, aynı zamanda dini dogmaların sorgulanmasını engellemeye yöneliktir. Tabii, *magisterium* kavramına sahip olan kişilere itaatte sorular ve sorunlarla karşılaşmamak adına *Magisterium*'un temsilcilerinin (*living magisterium*) yanılmaz olması kaçınılmaz bir olgudur.

Yanılmazlık konusu I. Vatikan Konsili'nde (1870) dogma halini almış olmakla birlikte sadece *ex-cathedra* ile sınırlı tutulmuşken II. Vatikan Konsili'nde *ex-cathedra* dışına taşınmıştır.

“İnanç ve ahlak konularında piskoposlar İsa adına konuşurlar, inananlar onların öğrettiklerini benimsemelidirler ve bunlara dinî bir hassasiyetle sarılmalıdırlar. Bu zihnî ve iradî teslimiyet, *ex-cathedra* konuşmuyor olsa da, bilhassa Roma Piskoposunun otantik öğretme yetkisinde [*magisterium*] kendisini göstermelidir... Roma Piskoposu, Piskoposlar Meclisinin başı olarak, bulunduğu makamdan dolayı yanılmazlık yetkisine sahiptir.”⁸⁹

II. Vatikan Konsili'nde yanılmazlık kapsamında alınan bu kararın hem süjesi (*papa*) hem de objesi (*iman ve ahlak*) açıkça belirtildiğinden, vahyi koruma ve açıklama işlevinde anlaşılması gerektiği düşünülmektedir.⁹⁰ Ancak I. Vatikan Konsili'ndeki tüm itirazlara rağmen II. Vatikan Konsili'nde papanın bireysel yanılmazlığının kapsamı daha da genişletilmiştir. II. Vatikan Konsili'ni çalışmamamızın sonraki bölümünde daha ayrıntılı inceleyeceğimizden şimdi sadece doktrin in kapsamını anlama adına yukarıdaki maddeyi vermeyi uygun gördük.

2.4. Yanılmazlığın Dinsel Temelleri

Gerek insan doğasında gerekse politik açıdan inanç ve ahlak konularında üstün ve monarşik bir birlik sağlama ihtiyacı olsa da İsa'nın sözlerinde doğrudan yanılmazlıkla ilgili bir teminata rastlanmamaktadır.⁹¹ Söz konusu doktrin, Yeni Ahit'teki bazı pasajlara genellikle mecazi anlam verilerek temellendirilmeye çalışılmaktadır. Nitekim

<<http://www.newadvent.org/cathen/15006b.htm>> (25.12. 2009).

⁸⁹ Lumen Gentium, md. 25.

⁹⁰ Fries & J. Finsterhölzl, "Infallibility", s.217

⁹¹ Curtis, "Infallibility", s.271.

Tierney, papanın yanılmazlığını savunucularının kilisenin en başlarında -ima yoluyla da olsa- yanılmazlığın var olduğunu ifade ederken, karşıt olanların da böyle bir “ima”nın dahi bulunmadığı iddiasında olduklarını ifade eder.⁹² Doktrinin dinsel temelleri herkesin aynı manada anlayabileceği, zorlama tevillere gerek duyulmayan açık ifadelere değil, “*ima*” yolu ile ifade edilen bazı Yeni Ahit pasajlarına dayanmaktadır.

On bir öğrenci Celile'ye, İsa'nın kendilerine bildirdiği dağa gittiler. İsa'yı gördükleri zaman O'na tapındılar. Ama bazıları kuşku içindeydi. İsa yanlarına gelip kendilerine şunları söyledi: “Gökte ve yeryüzünde bütün yetki bana verildi. Bu nedenle gidin, bütün ulusları öğrencilerim olarak yetiştirin. Onları Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'un adıyla vaftiz edin. Size buyurduğum her şeye uymayı onlara öğretin. İşte ben, dünyanın sonuna dek her an sizinle birlikteyim.”⁹³

“Beni seviyorsanız, buyruklarımı yerine getirirsiniz.”⁹⁴

Hıristiyan dini ile ilgili kilise, konsil ve papanın yanılmazlığından hangisinden bahsedilirse bahsedilsin Yeni Ahit'teki Petrus'la ilgili pasajlar konuyu temellendirmek adına hayati bir önem taşımaktadır. Çünkü Roma Katolik Kilisesi'nin Hıristiyan kilise topluluğundaki ayrıcalıklı kimliğinin Petrus'un üstünlüğünden kaynaklandığına inanılmaktadır.⁹⁵ Nihayetinde “Yanılmazlıkla ilgili tartışmaların önüne geçmek, cansız olan konsil kararlarıyla değil, yaşayan (canlı) bir sesle (*Petrus ile*) sağlanabilir.”⁹⁶

2.4.1. Petrus: İsa'yı Haleflerine Bağlayan Kutsal Dayanak

Orijinal adı Simon olan Petrus, İsa tarafından kaya (rock) anlamına gelen Aramice *Cephas* olarak isimlendirilmiştir, ismin Grekçe karşılığı ise Petrus'tur.⁹⁷ Alette (*rock, kaya, kepha*) olarak bahsedilen Petrus'un güçlü kişiliğinin vurgulanması yanında egemenliğin anahtarlarının kendisine verilmesi onu ölümünden sonra da değerini yitirmeyecek bir kişilik haline getirecektir. Katolik inancına göre Petrus kilisenin bozulmayacağı yönünde sağlam bir altyapı olma özelliğiyle O'nun iman ve ikrarı basit bir olgu değildir. Petrus yaşayan bir havari olarak İsa'da imanı teyit edilen yegâne bir

⁹² Tierney, *Origins of Papal Infallibility*, s.8.

⁹³ Matta 28: 16–20.

⁹⁴ Yuhanna 14: 5.

⁹⁵ Mcbrein, "Roman Catholicism", s. 7874.

⁹⁶ George Salmon, *The Infallibility of the Church*, London: Wyman and Sons Ltd., 1953, s.115.

⁹⁷ William Roberts, "Peter the Apostle", *EVP*, (Ed.) Frank J. Coppa, London: Aldwych Press, 1919, s.324.

kişiliktir. Kiliseyi bir doktrin, ya da bir inanç değil sadece yaşayan bir insan ayakta tutabilir.⁹⁸ İsa'nın kendisini görevlendirdiği Petrus Mesih İsa'nın misyonunun yaşayan temsilcisidir. Petrus'un görevi de zaten felsefi ve teolojik bir yargıda bulunmak değil, Mesih'in vekili olması itibariyle diğer insanları İsa'nın şahsında kendisinde bulunan gücü tanımaya ve kabul etmeye teşvik etmektir.⁹⁹

Ben de sana şunu söyleyeyim, sen Petrus'sun ve ben topluluğumu bu kayanın üzerine kuracağım. Ölüler diyarının kapıları ona karşı direnemeyecek. Göklerin Egemenliğinin anahtarlarını sana vereceğim. Yeryüzünde bağlayacağın her şey göklerde de bağlanmış olacak; yeryüzünde çözeceğin her şey göklerde de çözülmüş olacak.¹⁰⁰

Yukarıdaki ayette geçen Petrus'un “- kaya- olarak ifade edilmesi” , “egemenliğin anahtarlarının kendisine verilmesi” , “ (dünyayı ve cenneti) bağlayıcı ve çözücü güce sahip olması” Petrus'un ayrıcalığı ve kilisenin temelini oluşturacağına dair en güçlü kutsal kitap ifadeleri olarak kabul edilir.

Toner, yanılmazlık konusunda sıklıkla atıf yapılan yukarıdaki ayetteki “*Sen kayasın*” ifadesini Petrus'un kişiliğinden ziyade onun imanı, ya da gelecek nesillerin kiliseye imanı ile ilişkilendirmek zorlama bir tevil olarak görür. Burada vurgulanan süje bizzat Petrus'un kendisi olmalıdır. Çünkü İsa'nın bizzat kendisi Petrus'u tayin etmiştir. Ve ona verilen bu otoritenin devamlılığı ancak piskoposlar kurulu ile sağlanabilir Bu ayetin kiliseyi Petrus aracılığıyla İsa'ya bağlama gayretinin bir sonucu olarak Petrus'un üstün vasfının haricinde İsa ve Petrus'un birlikte olması şeklinde de anlaşılması gerektiği ifade edilmektedir.¹⁰¹

Ayetin ikinci kısmında zikredilen “*egemenliğin anahtarlarının kendisine verilmesi*” Petrus'un bir öğreticilik otoritesi ile sorumlu tutulduğu şeklinde yorumlanmaktadır. “*Bağlayıcı ve çözücülük özelliği*” ise Rabbinik gelenekte doğrulamak ya da inkâr etmek manasına geldiğinden kutsal doğrularla ilgili öğretilerin ilahi bir şekilde doğrulanmasını ya da inkâr edilmesini ifade eder.¹⁰²

⁹⁸ Curtis, "Infallibility", s.270.

⁹⁹ Mahmut Aydın, *İsa Tanrı mı İnsan mı?*, s.227.

¹⁰⁰ Matta 16: 18–19.

¹⁰¹ Toner, "Infallibility".

¹⁰² Curtis, "Infallibility", s.276.

Tabii, bizim için önemli olan nokta Petrus'un bu ayrıcalıklı ve üstün vasfının papalara nasıl geçtiği konusudur. Tanrının kilisesinde tüm kiliseyi kuşatacak yetki doğrudan ve vasitasız olarak İsa tarafından Petrus'a bahşedilmesi zaten bir İncil kanıtı olarak kabul edilmektedir.¹⁰³ Havariler İsa'dan aldıkları İncil öğretilerini halka vaaz etmiş ve gelecek kuşaklara aktarmak için de piskoposlar ve diyakozları görevlendirmişlerdir.¹⁰⁴ Ve bu hiyerarşik yapılanma her asırda devam etmiştir. Daha önce de ifade edildiği gibi bu otoritenin devamlılığı sembolik olarak havarilerin temsilcisi olan episkoposlar kurulu ile sağlanmaktadır.

Kredel, yukarıdaki ayetin tefsirini yaparken “*rock*” ifadesinin Eski Ahitte Tanrı Yahve için sıklıkla kullanıldığını ve onun kurtarıcı özelliğiyle ilgili olduğunu ifade eder. Petrus'un kaya olarak nitelendirilmesinin nedeni Galile yakınlarında bir yerde İsa ile beraberken batma tehlikesi geçiren Petrus'un İsa tarafından kurtarılmasıdır.¹⁰⁵ Zayıf imanı ile derinlere batmaktan kurtarılan Petrus artık kurtarılmış ve güçlenerek batmayacak bir kaya özelliği kazanmıştır. Ancak Kredel Petrus'la ilgili ayetlerin kilise imanı ile ilişkilendirilmesine karşı çıkarak “kilise ne zaman yaşayan bir Petrus'un kurtarıcılık fonksiyonuna ihtiyaç duymaktan vazgeçecek?” sorusuna “Cehennem (ölüler diyarının) güçleri onu tehdit etmekten vazgeçene kadar” cevabını vermektedir. Kilise var olduğu müddetçe çobanlara¹⁰⁶ ihtiyaç duymaya daima devam edecektir.¹⁰⁷

Luka İncilinde geçen bir ifadede İsa, imanını yitirmemesi için Petrus'a dua etmiştir. İsa'nın Petrus için dua etmesi ima yoluyla bile olsa onun imanını kaybetmeyeceğine dair bir işaret olarak kabul edilir.

Simun, Simun, Şeytan sizleri buğday gibi kalburdan geçirmek için izin almıştır. Ama ben, imanını yitirmeyesin diye senin için dua ettim. Geri döndüğün zaman kardeşlerini güçlendir.¹⁰⁸

¹⁰³ Denzinger no: 1822.

¹⁰⁴ Denzinger no:42.

¹⁰⁵ Matta 14: 28–31.

¹⁰⁶ Yuhanna 21: 15–17.

¹⁰⁷ Elmar M.Kredel, " Primacy", *Bauer Encyclopedia of Biblical Theology*, (Ed.) Johannes B.Bauer. London: Sheed and Ward Ltd., 1976, s.711.

¹⁰⁸ Luka 22: 31–32.

Yuhanna İncili'nde de yukarıdaki pasajlarla paralel bir şekilde İsa, Petrus'un sevgisini itiraf etmesini üç kez duymak istemiş ve *kuzularını otlatma* yetkisini Petrus'a verdiğini de üç kez ifade etmiştir. Buradaki İsa'nın Petrus'a verdiği yetki gücü yanılmazlık ile ilgili temellendirmelerde sıklıkla başvurulan kutsal metinlerdendir.

Yemekten sonra İsa, Simun Petrus'a, «Yuhanna oğlu Simun, beni bunlardan daha çok seviyor musun?» diye sordu. Petrus, «Evet, Rab» dedi, «Seni sevdiğimi bilirsin.» İsa ona, «Kuzularımı otlat» dedi. İkinci kez yine ona, «Yuhanna oğlu Simun, beni seviyor musun?» diye sordu. O da, «Evet, Rab, seni sevdiğimi bilirsin.» dedi. İsa ona, «Koyunlarımı güüt» dedi. Üçüncü kez ona, «Yuhanna oğlu Simun, beni seviyor musun?» diye sordu. Petrus kendisine üçüncü kez, «Beni seviyor musun?» diye sormasına üzüldü. «Rab, sen her şeyi bilirsin, seni sevdiğimi de bilirsin» dedi. İsa ona, «Koyunlarımı otlat» dedi.¹⁰⁹

Bu metinde doktrinsel bir otorite üstünlüğünün kastedildiği ifade edilmektedir. Ancak yukarıdaki ayette geçen olay İsa'nın göğe yükselip tekrar dirilişinden sonra üçüncü görünüşünde geçmektedir. Katolik inancına göre diğer havariler hazır bulunmasına rağmen İsa sadece Petrus'a *kuzularını otlatma* yetkisini vermekle kilisenin yönetimini vermiştir.¹¹⁰ Hıristiyan dünyasında zaten oldukça tartışmalı olan inkarnasyon¹¹¹ doktriniyle bağlantılı olarak İsa'nın çarmıha gerilişinden sonra yeniden dirilişi olayından sonra geçen bu pasajın yanılmazlığı temellendirmedeki rolü dikkate alındığında bazı sıkıntılarla karşılaşılmaktadır. Kilise yanılmazlığının devamı olan papaların yanılmazlığı konusu ile ilgili olarak papaların yanılmazlığı tartışılabilir bir konu ise Mesih İsa'nın tanrı olması da tartışılabilir bir konudur.

Bir bütün olarak düşünüldüğünde Roma'da paganizm inancı arasında şekillenmiş Hıristiyan dininde İsa'nın tanrılaştırılma nedenlerinden biri de dinin paganizm inancına sahip Helenistik kültürde şekillenmesidir.¹¹² Hıristiyanlığın ilk kilisesi olma özelliğine sahip Roma'da kurumsallaşan Katolik Kilisesi'nde de Mesih İsa'nın tanrısallık

¹⁰⁹ Yuhanna 21: 15–17.

¹¹⁰ Harman, "Katoliklik", s.160.

¹¹¹ İnkarnasyon ile ilgili farklı değerlendirmeler için bkz. Harry Austryn Wolfson, *The Philosophy of the Church Fathers*, I, Faith, Trinity, Incarnation, 1956, ss. 364–386; Aydın, *İsa Tanrı mı İnsan mı?*.

¹¹² Mahmut Aydın, "Yahudi bir Peygamberden Gentile Tanrıya: İsa'nın Tanrısallaştırılma Süreci" *İslamiyat*, III, 2000, s.72.

özelliklerini aktarmak için kilise liderlerine tanrısal birtakım özellikler yüklenme yoluna gidilmiştir. Zira bütünüyle tanrıya ait olması gereken *yanılmazlık* özelliği kilisenin liderleri konumundaki papalara vermek onlara bir anlamda “*ilahi*” bir özellik kazandırmaktır. Yukarıdaki görüşe paralel olarak Katolik gelenekte Petrus’a dayandırılan papalık teolojisinin ve Roma kilisesine yüklenen anlamın, paganların *Roma Aeterna* (Ebedi Roma) düşüncesinden kaynaklandığını savunanlar vardır.¹¹³

Kutsal metin pasajlarını incelemeye devam ettiğimizde, Matta İncili’nde İsa’nın yetki verdiği havarilerin başında Petrus gelmektedir.

İsa on iki öğrencisini yanına çağırdı; kötü ruhları kovmak ve her hastalığı, her illeti iyileştirmek üzere onlara kötü ruhlar üzerine yetki verdi. Bu on iki elçinin adları şöyle: birincisi Petrus adıyla bilinen Simun, onun kardeşi Andreyas, Zebedi’nin oğulları Yakup ve Yuhanna, Filipus ve Bartolomey, Tomas ve vergi görevlisi Matta, Alfay oğlu Yakup ve Taday, Yurtsever Simun ve İsa’yı sonradan ele veren Yahuda İskariyot.¹¹⁴

Ancak yukarıdaki özellikleri zikredilen Petrus’un tüm davranışlarını olumlu olarak nitelendirmek zordur. Tutuklanmasından sonra üç kez İsa’ya bağlılığını inkâr etmiştir.¹¹⁵ Hatta İsa ile Petrus arasında zaman zaman sert konuşmalar da geçmiştir. İsa ona kızarak “Çekil önümden Şeytan” diye onu azarlamıştır.¹¹⁶ İsa tarafından imanını yitirmeyeceği ifade edilen¹¹⁷ Petrus’un aynı kişi tarafından farklı yerlerde “engelleyci bir unsur olarak görülmesi” ilginç bir konudur.

Kredel “kaya” olarak nitelendirilmiş¹¹⁸ Petrus’un başka yerlerde “şeytan” olarak nitelendirilmesini¹¹⁹ bir çelişki olarak görür. Doğaları gereği kaya ve şeytan birbirlerinden oldukça uzak kelimelerdir. Matta 16: 18’deki ifade Petrus’a verilen üstünlük bir hâkimiyet, yetki gücü şeklinde anlaşılmalıdır, ayette anlatılmak istenen sadece İsa’nın yükselmesine tanık olan Petrus’un diğer oniki havari arasındaki

¹¹³Paul Collins, *Upon This Rock: The Popes and their Changing Role*, New York: Crossroad Book, 2000, s.52.

¹¹⁴ Matta 10: 1–4.

¹¹⁵ Matta 26: 69–75; Markos 14: 47; Luka 22: 56–62; Yuhanna 18: 17–27.

¹¹⁶ Matta 16: 23; Markos 8: 32–37.

¹¹⁷ Luka 22: 32.

¹¹⁸ Matta 16: 18

¹¹⁹ Matta 16: 23; Markos 8: 32–37.

üstünlüğüdür.¹²⁰ Hem İsa'nın Petrus'un sadece bireysel imtiyazına binaen ona teolojik bir sorumluluk yüklemeyi amaçlaması¹²¹ çok makul bir neden olarak görülmemektedir.¹²² Tierney de Petrus'la ilgili olarak İncillerde üç kez “yanılır” olduğu ifade edilen Petrus'un “yanılmaz papalar için” dayanak olmasını bir çelişki olarak görür. İsa'nın imanını yitirmemesi için dua ettiği Petrus, Onu inkâr etmekle bir süreliğine imanını yitirmiş bir şahsiyettir.¹²³

Yeni Ahit kaynaklarında Petrus'un bir rahip olduğuna ya da yerel bir kilisenin yöneticisi konumuna sahip olduğuna dair bir delil bulunmamakla birlikte İsa'nın kilisede papalığa daimi bir yetki yüklediğine dair açık bir kanıt da bulunmamaktadır.¹²⁴ Buna rağmen Katolik inancına göre Petrus kilisenin dogmatik öğretilerinin sürdürülmesi için “sağlam bir dayanak” olarak kabul edilmeye zamanın sonuna kadar devam edecektir.

2.4.2. Kutsal Ruh'un Yanılmazlığı Sürdürmedeki İşlevi

Hıristiyanlığın üç önemli ögesinden biri olan kutsal ruh (*gerçeğin ruhu*) yanılmazlık konusunun hiyerarşik bir şekilde aktarılmasında hayati bir öneme sahiptir. İsa'nın Petrus'a bahsettiği *bağlayıcı ve çözücü güç* Kutsal Ruh'un yardımıyla Petrus'un haleflerine sürekli bahşedilmektedir. Papalara Kutsal Ruh vasıtasıyla verilen ilahi yardımın [*divine assistance*] hem papaları hata işlemeye karşı muaf hale getirdiğine, hem de öğretiyi ilgili ifadelerine değiştirilemez özellik kazandırıldığına inanılmaktadır. Böylelikle Mesih İsa'nın öğretisi Kutsal Ruh'un inayeti ve yanılmazlık güvencesiyle ebediyete kadar korunacak, aynı zamanda Mesih İsa'nın arzusu da yerine getirilmiş olacaktır.

Ne var ki O, yani Gerçeğin Ruhu gelince, sizi her gerçeğe yöneltecek. O kendiliğinden konuşmayacak, yalnız işittiklerini söyleyecek ve gelecekte olacakları size bildirecek /O beni yüceltecek. Çünkü benim olandan alacak ve size bildirecek.¹²⁵

¹²⁰ Kredel, "Primacy", ss. 709–710.

¹²¹ Yuhanna 21:15.

¹²² Curtis, "Infallibility", s.270.

¹²³ Tierney, *Origins of Papal Infallibility*, ss. 34–35.

¹²⁴ Grandfield, "Papacy", s. 6966.

¹²⁵ Yuhanna 16: 13–14.

On bir öğrenci Celile'ye, İsa'nın kendilerine bildirdiği dağa gittiler. İsa'yı gördükleri zaman O'na tapındılar. Ama bazıları kuşku içindeydi. İsa yanlarına gelip kendilerine şunları söyledi: «Gökte ve yeryüzünde bütün yetki bana verildi. Bu nedenle gidin, bütün ulusları öğrencilerim olarak yetiştirin. Onları Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'un adıyla vaftiz edin. Size buyurduğum her şeye uymayı onlara öğretin. İşte ben, dünyanın sonuna dek her an sizinle birlikteyim.»¹²⁶

İsa'nın öğretisi ile ilgili yetkinin sürekli olarak sürdürülmesi adına Kutsal Ruh bir işlev yüklenmektedir.¹²⁷ İsa'ya verilen yetkinin ilahi uzantısını kutsal ruh, insanı boyutunu ise Petrus ihtiva etmektedir. Petrus'un haleflerine geçen yetki otoritesi ile de papalar kiliseyi korumak adına kutsal bir amaca hizmet etmenin ayrıcalıklarından da yararlanmaktadır.

2.4.3. Kilise Metinlerinde Yanılmazlık Konusu

Katolik ilmihali olarak nitelendirilen *Kateşizm*¹²⁸de papa için “Roma piskoposu” yanında “papa” unvanı da kullanılmaktadır. Kateşizm’de papa “İsa'nın vekili” ve “Petrus'un halefi”dir. Onunla birlikte kiliseyi idare eden piskoposlar da havarilerin halefidir.¹²⁹ Gerek müminler topluluğunu gerekse piskoposları birbirine bağlayan birliğin temeli olan papanın kilise üzerinde Mesih'in vekili ve kilisenin çobanı olarak, her zaman serbestçe uygulayabileceği yüce ve evrensel yetkisi vardır. Nasıl ki havari Petrus diğer havarilerle birlikte havariler kurulunu oluşturuyorsa, papa da Petrus'un halefi olarak episkoposlar kurulunun başını oluşturur.¹³⁰ Petrus'a verilen bağlayıcı ve çözücü yetki liderlerine bağlı havariler kuruluna da verilmiştir. Ve bu yetki papanın önderliğindeki piskoposlar kurulu tarafından sürdürülür.¹³¹

Roma episkoposu ve havari Petrus'un halefi papa “gerek inananlar topluluğu gerek episkoposları birbirine bağlayan birliğin temeli ve gözle görülür sürekli kaynağıdır.” Nitekim papanın kilise üzerinde

¹²⁶ Matta 28:16–20.

¹²⁷ Kutsal Ruh'un işlevi ile ilgili diğer Kutsal Kitap pasajları için bkz. Elçilerin işleri 15:28,20:28; Luka 10:16; Yuhanna 14:16–17, Timoteos'a I.Mektup 3: 14, 15; Koloselilere I. Mektup: 15–23.

¹²⁸ Bir din eğitimi kitabı özelliği taşıyan *Kateşizm*'in son şekli kardinal Ratzinger'in başkanlığındaki komisyonun çalışmalarıyla 1992'de yayınlamış, aynı tarihte papa II. John Paul'un *Fidei Depositum* adlı kararname ile resmen yürürlüğe girmiştir. Hıristiyan inancı ve ayinler olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

¹²⁹ Pamir, *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*, md. 85, 869, 880, 1369, 1564.

¹³⁰ Pamir, *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*, md.880.

¹³¹ Pamir, *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak ilkeleri*, md.881.

Mesih'in vekili ve bütün kilisenin Çobanı olarak her zaman serbestçe uygulayabileceği yüce ve evrensel tam yetkisi vardır.¹³²

Yukarıdaki pasajda görüldüğü gibi Episkoposlar kurulunun yetkisi de papaya bağlılığı nedeniyle. Kurulun yetkisi ancak papanın rızasıyla ortaya konabilir.

Katolik Kateşimi'nde de papanın yanılmazlığı şu şekilde ifade edilmiştir:

“Episkoposlar kurulunun lideri papa, bütün inanların doktoru ve çobanı olarak kendi görevi gereği yanılmazlık yetkisini –kardeşlerini imanda pekiştirmek amacıyla– iman ve ahlakla ilgili doktrinin bir noktasını, kesin bir kararla resmen beyan ederek kullanır. Kiliseye vadedilmiş yanılmazlık yetkisi Petrus'un halefi ile birlik içinde iken özellikle de bir Ekümenik Konsil'de yüce yetkisini kullanan episkoposlar birliğinde de vardır. Kilise, yetkili kurulu ile birlikte “bir şeyin Tanrı tarafından açıklanmış [vahyedilmiş]” ve Mesih'in bir öğretisi olduğunu ileri sürüyorsa, böylesi tanımlamaları ‘imana olan itaat içinde benimsemek gerekir’. Bu yanılmazlık Tanrısal Vahyin emanetinin kendisine kadar uzanır.”¹³³

Ancak yukarıda tanımlanan yetki sadece Roma episkoposuna verilmiştir.

Tanrısal himaye yetkisi Petrus'un halefiyle birlikte öğreten havarilerin haleflerine ve özel bir biçimde de bütün kilisenin çobanı olan Roma Episkoposuna verilmiştir. Kilise yetkili kurulu görevini ifa ederken kesin bir şekilde ifade etmeden, yanılmaz bir tanımlamaya varmadan iman ve ahlak konusunda vahyin daha iyi anlaşılmasına yarayacak bir öğretiyi ileri sürebilir. İnananlar bu olağan öğretiye “ Dinsel bakımdan içten rıza göstermelidir”, her ne kadar bu rıza görünüşte iman rızasından ayrılıyorsa da onun devamı gibidir.¹³⁴

Kilise Yasası'nda papanın yanılmazlığı Katolik Kateşizmi'ndekine paralel olarak şöyle açıklanmaktadır:

“Bulunduğu makam gereği Yüce Pontif [papa] öğretme konusunda tüm Hıristiyanların öğretmeni ve pastörü olarak yanılmazlığa sahiptir... Piskoposlar Kurulu da magisterium kapsamında, bir genel konsilde birlikte çalıştıklarında yanılmazlığa sahiptir... Herhangi bir doktrin açıkça belirtilmesi haricinde yanılmazlık kapsamında anlaşılabilir.”¹³⁵

¹³² Pamir, *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*, md.882.

¹³³ Pamir, *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*, md. 891.

¹³⁴ Pamir, *Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri*, md. 892.

¹³⁵ The Code of Canon Law, canon 749/ 1–3.

Görüldüğü gibi sadece papaların sahip oldukları ayrıcalıklara onunla aynı konsilde yer alan ve papayla birlikte çalışan piskoposlar da dolaylı olarak dâhil edilmiş olur. Ancak piskoposlar kurulunun taşıdığı değer sadece kararların alınmasına yöneliktir. Dolayısıyla burada piskoposların bireysel yanılmazlığından söz etmek mümkün değildir. Onların yaptığı şey konsil kararlarına ve bireysel olarak papanın yanılmazlığına hizmet etmektir. Yanılmazlıkla ilgili tartışmalardan biri de zaten yanılmazlığın neden sadece papaya hasredildiği ve piskoposların neden yanılmaz olarak kabul edilmeyeceği sorusudur.

2.5. Yanılmazlığın Tarihsel Süreci

Kilisenin ilk kurulduğu zaman diliminde yanılmazlık kavramından söz etmek mümkün olmamakla birlikte tarihsel süreç içerisinde doktrin, ihtiyaç duyulduğunda ortaya çıkmış siyasi boyut içeren bir kavramdır.

2.5.1. I. Vatikan Konsili Öncesi Yanılmazlık Konusu

Tierney modern ekoller arasında yanılmazlığın teolojisinin, tarihçesinden daha fazla ilgi çeken bir konu olduğunu söyler.¹³⁶ Yanılmazlığa yönelik eleştiriler de genellikle doktrinin teolojik yönünü hedef almakla birlikte, tarihsel süreç papalar, konsiller ve konuyla ilgilenen teologlar açısından düşünüldüğünde oldukça geniş bir kapsam oluşturmaktadır.

İlk konsillerde nadiren rastlanılan yanılmazlık konusunun teknik bir terim olmasına rağmen onun anlaşılabilir, inanılır, ona göre hareket edilen bir kavram olduğu ifade edilmektedir¹³⁷. Pottmeyer, kavramın ilk olarak Tanrı ve İncilin doğrularını ifade etmek için kullanıldığını ancak 14. yüzyıldan itibaren kilise, konsiller ve papanın öğretme yetkisi ile ilgili olarak kullanılmaya başlandığını ifade eder. İlk önce Hıristiyan inancıyla ilgili genel anlamlar taşıyan kavram gittikçe özelleşmiş, kilisenin

¹³⁶ Tierney, *Origins of Papal Infallibility*, s.8.

¹³⁷ Toner, "Infallibility".

doktrinlerinin gelişimiyle beraber papanın öğretileri ile ilgili olarak kazanılmış bir otorite olarak görülmeye başlanmıştır.¹³⁸ Tierney'e göre de papanın yanılmazlığına dair ilk sistematik teoriler papanın *bütün dogmatik kararlarının kendisinin haleflerini bağlayacağı* tezine dayanarak 14. yüzyılda ortaya çıkmıştır.¹³⁹ Başka bir görüşe göre ise ilk yüzyıllarda papanın üstünlüğü ya da yanılmazlığına dair resmi bir kabul ya da ifadeler açıkça bulunmasa da Roma başpiskoposunun otorite-doktrin ve disiplinsel olarak ilişkilerinin diğer kiliseler tarafından bile kabul edilen bir husus olduğu ifade edilir.¹⁴⁰ Tierney bu doktrinin belirli kişiler ya da gruplar ihtiyaç duyduğu zaman "*yaratıldığını*" ifade eder.¹⁴¹

Katolik Ansiklopedisi 'nde Roma başpiskoposunun ilk yüzyıllardaki otoriter üstünlüğüne dair bazı örnekler verilir. Örneğin I.Yüzyılın sonunda Clement'in Korintilere Mektubu bu konuda bir örnektir. Mektubun 14. bölümünde kilisenin kutsal olduğunu, kurtuluş için Mesih İsa'nın kilisesine bağlı olmanın şart olduğu ifade edilir. Hatta yaşayan bir kilise İsa'nın bedenini temsil etmektedir.¹⁴² Kilisede Mesih kavramına vurgu yapılarak kilisenin üstünlüğü ifade edilmeye çalışılmıştır.¹⁴³

Curtis'e göre ilk yüzyıllarda papalar ne bizzat kendilerini ne de öğretilerini güvenceye almak için yanılmazlık kavramına başvurmuşlardır. Örneğin Curtis, İmparator Constantine (309–337) zamanında Roma'nın doğu ve batı olup ikiye ayrılması ve Constantine'nin batıdaki tek güç haline gelmesiyle güçlü bir İmparatorlukta papaların yanılmazlığıyla ilgili bilgilerin bulunmasına gerek olmadığını söyler.¹⁴⁴ Ancak Constantine zamanında toplanan İznik Konsili'nde yanılmazlık kapsamında değerlendirilecek ifadeler bulunmaktadır.¹⁴⁵ Hıristiyanlığın ilk yıllarında Afrika kıtasında çıkan ve ortak olarak İsa'nın tanrı olmadığını savunarak Hıristiyan inancındaki

¹³⁸ Pottmeyer, "Infallibility", s.698.

¹³⁹ Tierney, *Origins of Papal Infallibility*, s.53.

¹⁴⁰ Toner, "Infallibility".

¹⁴¹ Tierney, *Origins of Papal Infallibility*, s.9.

¹⁴² <http://www.newadvent.org/fathers/1011.htm>.

¹⁴³ Toner, "Infallibility".

¹⁴⁴ Curtis, "Infallibility", s.271.

¹⁴⁵ I. İznik Konsili'nin kararları ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.

<http://www.papalencyclicals.net/Councils/ecum01.htm>.

üç temel unsurundan biri olan teslis inancını zedeleyici Aryanizm (*Arianism*)¹⁴⁶ ve Donatizm akımına karşı özellikle Arius ve taraftarlarının bir tehdit olarak görülmeye başlanmıştır.¹⁴⁷ Bu akıma karşı Constantine tarafından ilk evrensel konsil olan I. İznik Konsili (325) toplanmıştır. Konsilin sonucunda ise Arius'un baş düşmanı olan İskenderiye piskoposu Athanasius'un gayretleriyle batı kilisesinin istediği olur ve batı kilisesinin inancı onaylanır. Ancak konsilden sonra da Aryanizm Hıristiyanlar arasında ihtilaf konusu olmayı uzun süre sürdürmüştür.¹⁴⁸

Konsilin toplanma nedeni olan yukarıdaki sebeplerden ziyade Aryanizm'in bir tehdit olarak görülmesiyle birlikte ona karşı alınan konsilin bazı kararları konumuz açısından önemlidir. Konsilin 4. *kanonunda* İskenderiye ve Antakya kiliseleri gibi Roma'nın da *metropolitan* statüde olduğu ve diğer kiliselerden üstün olduğu vurgulanır. Metropolitlerin eyaletlerdeki piskoposlara göre ayrıcalıklı oldukları bu şekilde resmen kabul edilmiş olmaktadır. 6. kanonda ise kilise piskoposlarının referansla var olduğunu ve tıpkı Antakya Kilisesi'nde olduğu gibi bu ayrıcalıklarının sürdürülmesi gerektiği ifade edilmekteydi.¹⁴⁹ Ayrıca konsil esnasında imparator ve piskoposların hakları arasında bir uzlaşma olup imparator Constantine'nin oy kullanmaması da piskoposluk kurumunun daha da ayrıcalıklı hale gelmesine yol açmıştır¹⁵⁰.

Constantine'den V. Yüzyılın ortalarındaki Papa I. Leo'ya kadar genel olarak İmparatorluğun özel olarak ise Katolik Kilisesi'nin kurumsallaşma süreci devam etmiştir. Bu süreçte Roma Kilisesi'nin tek bir piskopos tarafından yönetilmesi inancı yerleşmiştir. Roma İmparatorluğu'nun genel durumu açısından bakıldığında V. Yüzyıla kadar azınlığın dini olan Hıristiyanlık artık çoğunluğun dini olmaya başlamıştır.¹⁵¹ Leo(440–461) Petrus'un Roma piskoposları adına konuştuğunu ifade ederek, Petrus ve

¹⁴⁶ Aryanizm akımıyla ilgili bkz. <http://www.newadvent.org/cathen/01707c.htm>; Dvornik Francis, *Konsiller Tarihi I. İznikten II. Vatikan'a*, 1990, ss. 5–6.

¹⁴⁷Thomas Bokenkotter, *A Concise History of the Catholic Church*, New York: Image Books Doubleday, 1990, ss.38–39.

¹⁴⁸ Çoban, *Geçmişten Günümüze Papalık*, s.48.

¹⁴⁹ <http://www.papalencyclicals.net/Councils/ecum01.htm>.

¹⁵⁰ Aydın, *Hıristiyan Kaynaklarına Göre Hıristiyanlık*, s.8.

¹⁵¹Çoban, *Geçmişten Günümüze Papalık*, ss.55–56.

Roma piskoposu arasında açıkça bir ilişki kurmuştur.¹⁵² Leo, iddialarına meşruiyet kazandırmak için kendini Petrus'un adeta reenkarnasyonu olarak görmüş, papanın yanlış da yapsa bulunduğu makamdan dolayı saygı görmesi gerektiğini ifade ederek kendini de "Petrus'un layık olmayan halefi" olarak nitelendirmiştir. Papa ve papalığı birbirinden ayırarak, papalar bireysel olarak "günahkâr" olsa da, bunun kurum olarak papalığa asla zarar vermeyeceğini, çünkü papalığın Petrus'un makamı olduğunu savunmuştur. Ona göre Roma Piskoposu *en yüksek hükümdar*, *en yüksek öğretmen* ve *en yüksek yargıçtır*. Ve Petrus'un halefleri de bütün kiliselerin yükümlülüğüne sahiptir.¹⁵³

431'de toplanan Efes Konsili'nde konsil babalarının Nestorius'u heretik olarak ilan etmede zorlanmaları, 451 Kadıköy Konsili'nde Leo'nun mektubunu okuyan konsil babalarının "Biz inanıyoruz ki Leo vasıtasıyla konuşan kişi aslında Petrus'tur." sözünü söylemekte kendilerini sorumlu hissetmeleri birer yanılmazlık imasıdır. Yine aynı şekilde III. İstanbul Konsili'nde (680–681) yine aynı şekilde "Agotho yoluyla konuşan kişi Petrus'tur." ifadeleri konsillerde yanılmazlık imaları olarak ifade edilir. IV. İstanbul Konsili'nde (869–870) İsa'nın Petrus'a sözü (*Sen Petrus'sun*) vurgulanmış ve "Katolik inancının havariyel güçle değiştirilmekten korunduğu" nun altı çizilmiştir.¹⁵⁴

(1438–1445) Floransa Konsili'nde ise Roma başpiskoposunun dünya üzerinde kutsal havariyel gücü bünyesinde bulduran yegâne unsur olduğu, Mesih İsa'nın yardımcısı olan kutsal Petrus'un halefi olduğu, bütün kilisenin başı ve bütün Hıristiyanların öğreticisi olduğu, Petrus'un gücüyle beslenerek Mesih İsa'nın kilisesinin kural koyucusu ve yöneticisi olduğu vurgulanmıştır.¹⁵⁵ Aslında konsilde alınan bu karar yanılmazlığın altyapısını ifade eden bir anlama sahiptir.

¹⁵² Mcbrein, "Roman Catholicism", s. 7875.

¹⁵³ Grandfield, "Papacy", s. 6968; Çoban, *Geçmişten Günümüze Papalık*, ss.57–58

¹⁵⁴ Toner, "Infallibility".

¹⁵⁵ Denzinger No:694.

2.5.2. I. Vatikan Konsili (1869–1870) ve Yanılmazlığın Dogma Halini Alması:

I. Vatikan Konsili'ne geçmeden önce modern papalığın kurucusu kabul edilen Kardinal ismi Mastrai Ferretti, papalık ismiyle IX. Pius'un yayınladığı bir genelge olan *Syllabus Errorum*¹⁵⁶ (*Hatalar Manzumesi*)'dan bahsetmek yerinde olacaktır. Kilise ve kilise dışındaki liberallere yönelik olan bu metin 8 Aralık 1968'de yayınlanmış olup zamanın 80 önemli hatasını sıralamaktaydı. Kilise ve toplum ilişkisi, dini tolerans, din ve devlet ayrılığı, Hıristiyan evlilikleri gibi konuları ihtiva eden genelgenin " Roma başpiskoposu olan papanın ilerleme, liberalizm ve modern medeniyetle uzlaşmak zorunda olması"¹⁵⁷ bir hata olarak nitelendirilmiştir.¹⁵⁸ Buna ilaveten "Roma Piskoposlarının ve ekümenik konsillerin güç sınırlarından uzaklaştırılması, papaların doğruları gasp ettiği, inanç ve ahlak konularında hata yapabilecekleri"¹⁵⁹ de kilise ve doğrularıyla ilgili olarak ifade edilen hatalardan biridir.

IX. Pius'un yaptığı en önemli faaliyet şüphesiz I. Vatikan Konsili'ni toplamak olmuştur.¹⁶⁰ 20. Ökümenik konsil olan I. Vatikan Konsili'nin amacının kilise ve toplumda gittikçe artan Modernizm ve Liberalizm ile yüzleşmek olarak ifade edilmektedir.¹⁶¹ Aubert, konsilin toplanma nedenini, Fransız İhtilalı ve sonuçlarının da etkisiyle IX. Pius'un kilise ve devlet ilişkisinin yeniden gözden geçirmeyi amaçlaması ve son ekümenik konsilden sonra üç asrın geçmesiyle kilise yasalarının değişen şartlara uyarlanmak istenmesi olarak açıklar.¹⁶²

Yeni bir konsil toplanmadan önce özellikle İtalya ve İspanya'daki Roma'ya bağlı piskoposlar papanın yanılmazlığı konusunun konsilde görüşülmesini arzuladıklarını papaya bildirmişleridir. Konsil bülteninde konuya açıklık getirilmemesine rağmen konsilden önce papanın yanılmazlık ilanında kararlı olduğu bilinmektedir. Bazı kilise adamlarının eserleri de yanılmazlığın ilanını kolaylaştırmıştır. Örneğin Joseph De

¹⁵⁶ Syllabus Errorum'un tam metni için bkz. <http://www.papalencyclicals.net/Pius09/p9syll.htm>.

¹⁵⁷ Md.80.

¹⁵⁸ Çoban, *Geçmişten Günümüze Papalık*, s.177.

¹⁵⁹ Md.28.

¹⁶⁰ Stebbing, *The Story of the Catholic Church*, s. 698.

¹⁶¹ Devoy, "Infallibility, Papal", s.429.

¹⁶² Roger Aubert, "Vatican Councils: Vatican I", *ER*, XIV, USA, Thomsan Gale, 1987, s.9528.

Maistre'nin kaleme aldığı *Du Pape* (1819)'nin dönemin en çok satan kitapları arasında olduğu ve eserinde Maistre'nin papanın bireysel yanılmazlığını savunduğu ifade edilir.¹⁶³ Yine bunlara ek olarak Cizvitlerin konsilden yaklaşık bir yıl önce “*La Civiltà Cattolica*” adlı dergideki bir makalede konsilin belli başlı hedefleri arasında papanın yanılmazlığının ilanı olduğunu açıklaması konsil toplanmadan önce özellikle Almanya bölgesinde yoğunlaşan ciddi tartışmalara yol açmıştır.¹⁶⁴ Konsil toplanmadan önce Manning gibi doktrinin savunucuları, Münih Üniversitesinin Ünlü profesörü Döllinger gibi muhalif taraflar kendi istekleri doğrultusunda karar çıkması için ön hazırlık çalışmalarına başlamışlardır.

Stebbing, konsile katılan delegelerin yaklaşık beşte birinin yanılmazlığa karşı olduklarını ifade eder ki bunlar sırasıyla Almanya, Avusturya, kuzey Amerika ve son olarak Fransa'dan gelen delegelerdir.¹⁶⁵

Konsilde “Fakat senin imanın tükenmesin diye senin için ben dua ettim, döndüğün zaman kardeşlerine kuvvet ver.”¹⁶⁶ İfadesine dayanarak papanın, evrensel kilisede en üst iktidara sahip olduğu ileri sürülmüştür.¹⁶⁷ Yanılmazlık konusu bu konsilin IV. Oturumunda (18 Haziran 1870)-*Pastor Aeternus*-¹⁶⁸(*ebedi çoban*) tartışılmış ve dogma halini almıştır. Konsilde kilisenin başı olan papanın yanılmazlığını dogma olarak kabul etmenin onun egemenlik gücünü arttırdığı tartışılmaz bir gerçektir.¹⁶⁹ Ancak papanın ayrıcalığının ve yanılmazlığının kabul edilmesi kilise otoritesinin tamamıyla sorgulanmasına yol açmıştır.¹⁷⁰

¹⁶³ Çoban, *Geçmişten Günümüze Papalık*, s.179.

¹⁶⁴ Aubert "Vatican Councils: Vatican I", s. 9528; Çoban, *Geçmişten Günümüze Papalık*, s.179.

¹⁶⁵ Stebbing, *The Story of the Catholic Church*, s.63.

¹⁶⁶ Luka 22:32.

¹⁶⁷ Aydın & A.H.Eroğlu, "Papalık", s.160.

¹⁶⁸ Konsil kararlarının yanılmazlıkla ilgili bölümü ve tamamı için bkz. <http://www.papalencyclicals.net/Councils/ecum20.htm>.

¹⁶⁹ Tierney, *Origins of Papal Infallibility*, s.19.

¹⁷⁰ Devoy, "Infallibility, Papal", s.128.

Konsilin yanılmazlıkla ilgili metinlerine bakıldığında dikkat çekici bazı pasajlara rastlanmaktadır. “...Roma piskoposunun kararlarının kilisede onaylanmasına gerek yoktur, bunlar doğaları gereği değiştirilemez.”¹⁷¹ Burada papa kilisenin üzerinde egemen bir güç haline gelmektedir. Papanın “Doğrudan ve vasıtasız olarak kilise üzerinde üstün bir otorite yetkisine sahip olması”¹⁷² papayı kiliseden ayrı ve bağımsız, özerk bir güç haline getirmektedir. “Doğası gereği yanılmaz” olan papa ile ilgili olarak doğu kiliselerinin Roma’yı bir çemberin içinde papayı bağımsız bir güç olarak kabul etmek ve ona bu gücü vermekle gerçeklikten uzak kararlar almasına neden olduğu suçlamalarına da haklılık payı kazandırmaktadır.¹⁷³

Rahner öğretisi otoritesi konularında papanın ve (konsiller ve piskoposlardan oluşan) kilisenin ayrılığa düşmemesi gerektiği konusunda ısrar ederken, papanın bireysel yanılmazlığını kabul etmekle kutsal ruhun ilahi yardımını paylaşması gereken piskoposların bundan tecrit edildiğinin ve böylelikle papanın izole edildiğinin altını çizer.¹⁷⁴

Berkouwer, I.Vatikan Konsili kararlarını piskoposluk ve papalık arasındaki organik ahenge karşıtlık olarak değerlendirir. Papanın ayrıcalığıyla ilgili alınan konsil kararları papanın artarak devam eden gücünü temsil etmektedir. Ve bu kararlar papalıktaki papalık karşıt sesleri ve konsillere muhalif kesimi susturmayı amaçlamıştır. Ona göre kararlar papanın bağımsızlığına yönelik olmaktan ziyade daha ileri bir boyutta kilisede “*papacı bir tutum*” olarak nitelendirilebilir.¹⁷⁵

2.6. Sonuç

Gerek Katolik dünyası gerekse tüm Hıristiyan dünyasında tartışmalı bir doktrin olan yanılmazlık konusunu ele aldığımız bu bölümde doktrinin tanımı, kapsamı ve

¹⁷¹ Denzinger, no:1839.

¹⁷² Denzinger no:1831.

¹⁷³ G.C. Berkouwer, *The Second Vatican Council and the New Catholicism*, USA: W.B. Eerdmans Publishing Company, 1965, s.153.

¹⁷⁴ Bkz. Berkouwer, *The Second Vatican Council and the New Catholicism*, s.153.

¹⁷⁵ Berkouwer, *The Second Vatican Council and the New Catholicism*, ss.150–153.

mahiyetini ele aldıktan sonra dinsel ve tarihsel olarak çerçevesini çizmeye çalıştık. Yanılmazlığı temellendirmede kullanılan kutsal metinler doktrini temellendirmede yetersiz kaldığı gibi, İsa ve inananları birbirine bağlayan bir köprü vazifesi gören Petrus'la ilgili de kutsal kitapta çelişkili ifadeler rastlanmaktadır. Kilise bozulmamışlığının bir uzantısı olan papanın yanılmazlığı meselesi kilise tarihinde ihtiyaç duyulduğunda papalara ait bireysel bir imtiyaz olarak algılanmıştır. Ancak kilise tarihinde heretik ilan edilen papaların olması, papaların yanılabilir olduğunun somut göstergelerinden birini oluşturmaktadır.

Doktrin, papaların inananlar gözündeki ayrıcalıklı konumuna vurgu yapması yanında, kiliseyi ebediyete taşıma arzusu ve İsa'nın inkarnasyonuna hizmet etmesi açısından hayati bir öneme sahip olsa da söz konusu doktrinle ilgili tartışmalar artarak devam etmektedir. Zira bu doktrin insanlar arasındaki eşitliği zedeleyici, insanın yapısında doğal olarak bulunan sorgulama yetisini tıkayıcı bir özellik taşımaktadır.

III. BÖLÜM

HANS KÜNG'ÜN YANILMAZLIK DOKTRİNİNE YÖNELİK ELEŞTİRİSİ

3.1. Giriş

Çalışmamızın bu bölümünde, çağımızın önde gelen Katolik teologlarından Hans Küng'ün önceki bölümde ortaya çıkışı, dogmalaşması ve mahiyetini izah ettiğimiz “*papaların yanılmazlığı doktrinine*” yönelik temel eleştirilerini 1971 yılında kaleme aldığı Katolik Kilisesine bağlı eğitim kurumlarında ders verme yetkisinin elinden alınmasına neden olan *Infallible An Unresolved Enquiry* adlı eseri çerçevesinde inceleme konusu yapacağız. Çalışmamızın önceki bölümlerinde Küng'ün yanılmazlık doktrinine yönelik eleştirilerin daha iyi anlaşılabilmesi, onun kim olduğu ve nasıl bir teolojik arka plana sahip olduğunu okuyucunun dikkatine sunmaya çalıştık.

3.2. Küng'ün *Infallible? An Unresolved Enquiry* Eseri ve Yanılmazlık Doktrini Eleştirisi

Küng kaleme aldığı bu eseriyle sadece yanılmazlığı değil bütünüyle kiliseyi, kilise hatalarını ve papaları sorgulama amacı taşımaktadır.

3.2.1. Küng'ün Kitabı Yazma Amacı

Küng, bu kitapta kilise öğreti otoritesinin eleştirel bir teolojik sorgulamaya tabi tutulduğunu, bunun ise kilisenin çağın ihtiyaçlarına cevap vermesini isteme arzusunun bir sonucu olduğunu ifade eder. Küng, bu kitapta teori ve pratikteki Roma mutlakıyetçiliğini ve gelenekselciliğini inceleme konusu etmektedir.¹⁷⁶

¹⁷⁶ Küng, *Infallible*, s.23.

Kilise ile ilgili öğretilerinde Küng hem papanın hem de Roma öğretisinin yanılmazlığını sorgularken, iki kurumun da geçmişte yaptığı hatalar üzerinde durmuştur. Bu bağlamda o, papanın yanılmazlığının formüle edildiği I. Vatikan Konsili kararlarını konsiller tarihinde alışılmamış bir içerik olarak tanımlamıştır. Pesch'e göre Küng, Vatikan konsillerinin sonuçlarına değil sonuçlarıyla ilgili varsayımlara karşı çıkmaktadır.¹⁷⁷ Küng, kilisenin hata yapması gayet tabii muhtemel olduğu halde, kendi doğrularını bütünüyle sürdürdüğü geleneksel inancını yeniden değerlendirmeyi amaçlamıştır. Kilise tüm doktrinsel hatalara rağmen varlığını sürdürmektedir. Ona göre bir konsilin yani bir konsilde tüm katılımcıların oybirliği ile alınan kararların bile hatadan arî olmasının resmi bir garantisi yoktur. Konsiller Hıristiyan doğruları üzerine otorite sahibi olamazlar. Onlar sadece doğruya ulaşmak için aracılık görevi görebilirler. Çünkü İsa-Mesih'in ruhu piskoposlara ve konsil delegelerine ilhamda bulunduğu gibi her Hıristiyana da ilhamda bulunabilir. Buna göre eğer papalar, konsiller bağlayıcı ise İsa'nın ilhamda bulunduğu herkese de aynı şekilde bağlayıcı kabul edilmelidir. Bunun sonucunda da eğer papalar yanılmazsa o zaman dünyanın her tarafına yayılmış papaya bağlı tüm piskoposları da yanılmazlığın kuşatmış olması gerekir.¹⁷⁸ Kitabın önsözünde Herbart Haag, Küng'ün *Infallible?* Kitabını yazmakla olası bir papa portresi çizmeyi hedeflediğini ifade eder. Haag'a göre bu kitap teoloji dünyasında daha önce yaşanmamış uluslararası bir itiraf (*günah çıkartma*) anlamı taşımaktadır.¹⁷⁹ Küng'ün kitabındaki *unresolved* ifadesi kilisenin *magisterium* kavramının bağlayıcılık özelliğine yanlış anlamların yüklenmesini ifade eder.¹⁸⁰

Bu kitap sadece yanılmazlığı değil, bütünüyle Katolik Kilisesi'nin bozulmakta olan yapısını sorgulama amacı taşımaktadır. Nitekim Küng sorgunun acilen cevaplanması gereken bir soru ya da sorun ortaya çıktığında oluştuğunu ve kimin daha iyi cevabı varsa onu saklamadan açıkça ortaya koymasını gerektiğini belirtir. Küng'e göre eğer ortaya çıkan sorunlara verilecek bir cevap yoksa o zaman cevabın sorunun geçerliliğini tartışmak değil soruna onu ortadan kaldıracak bir yanıt aramak olması gerektiğinin altını

¹⁷⁷ Pesch, "The Infallibility of the Papal Magisterium", s. 19.

¹⁷⁸ Denzinger:3074;Lumen Gentium 1/25.
http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19641121_lumen-gentium_en.html.

¹⁷⁹ Küng, *Infallible*, s. IX.

¹⁸⁰ Pesch, "The Infallibility of the Papal Magisterium", s.15

çizmektedir.¹⁸¹ Küng, *çözülmemiş bir sorgu* ile yanılmazlıkla ilgili sorulara cevap aramaktadır.

Küng kitabı yazma amacının papayı ve kiliseyi provoke etmek değil, kiliseyi çağın ihtiyaçlarına cevap verecek bir kurum olarak yeniden tasarımılamak arayışının bir sonucu olduğunu ifade eder.¹⁸² Kitabında Küng yanılmazlık konusunda rasyonel ve kabul edilebilir bir cevaba varmak adına teolojik sorgulama yapma yoluna gitmiştir. Küng kilisenin vahim hatalarının, bu konuyu tartışmaya ortam hazırladığının altını çizmektedir. Galileo'nun kınanması ve hapsedilmesiyle başlayan kilise hataları kilisenin bilimden uzaklaşması ile artarak devam etmiştir. Ve kilise böylelikle her çağda içine kapanmayı sürdürmüştür.¹⁸³

Küng, kitabın önsözünde amacının elbette papalık kurumunu romantikleştirmek ya da Petrus'un halefine düşmanlık beslemek olmadığını belirtir. Ancak bütünüyle doğru bir portre çizmenin gerekli olduğunu savunur.¹⁸⁴ Yanılmazlık kavramı ekümenik (evrensel) anlayışa ciddi bir engel teşkil etmekte ve çağdaş dünyada kiliseye olan güveni sarsmakta hatta ortadan kaldırmaktadır.¹⁸⁵

Alman Katolik Dergisi'nde 1989'da yayımlanan "*Kilise nereye gidiyor?*" başlıklı yazıda kilisenin bağlayıcılığı ve bireysel vicdan arasında karşıt bir ilişki mi inşa edilmeye çalışılıyor diye sorulmaktadır. Yine Regensburg dogmatik teologu Wolfgang Beinert tarafından kaleme alınan ve 1982'de yayımlanan "*kilise ve endişe*" başlıklı yazıda insanlar arasında yaptığı araştırmada kilisenin hızlıca gözden düştüğünü, görüştüğü insanların büyük çoğunluğunun kilisenin tavrını aşırı agresif bulduklarını, kilisenin dürüst olmayan tavırları sonucu kilise'ye bağlılık ve itaat konusunda insanların zihninde tereddütler oluştuğunu ifade eder. Hatta Beinert daha da ileri giderek kilisenin

¹⁸¹ Küng, *Infallible*, s.182.

¹⁸² Küng, *Infallible*, s.12.

¹⁸³ Küng, *Infallible*, s.27.

¹⁸⁴ Küng, *Infallible*, s.12.

¹⁸⁵ Küng, *Infallible*, s. 195.

o çünkü durumunun bir endişe nedeni olduğunu ve kilise yapılanmasının duyarlı Hıristiyanlar için korkutucu olduğunu iddia eder.¹⁸⁶ Görüldüğü gibi o günün koşullarında kiliseye duyulan güven gittikçe azalmakla birlikte, kilise de kendisine güven duyulması için herhangi bir çaba içerisinde bulunmamaktadır.

Küng, W. Kasper'ın şu sözünü aktarır: "Kilise başkalarının özgürlüğünü koruduğu müddetçe kendi özgürlüğünü korur." O yüzden onun otoritesi özgürlüğün otoritesi olmalıdır. Kilise gücünü sadece tartışmaları ve itirazları önlemek için kullanmamalı ve kimseyi kör bir itaatle kiliseye bağlanma yükümlülüğüne sokmaya çalışmamalıdır.¹⁸⁷

3.2.2. Küng'ün Yanılmazlık Anlayışı ve Kapsamı

Küng yanılmazlığın sadece piskoposlar ya da papaya değil tüm kilise'ye ait olduğunu savunur. Piskoposların yanılmazlığı, kilise yanılmazlığının bir uzantısı olarak görerek kilise yanılmazlığının pasif, piskoposların yanılmazlığının ise aktif olarak görülmesine karşı çıkar. Küng: "İşittiğimiz, inandığımız ve kurallarına uyduğumuz İncil öğretileri nasıl olur da pasif kabul edilir?" diye sorar. Ona göre kilise yanılmazlığından piskoposların yanılmazlığının nasıl üretildiğini II. Vatikan Konsili açıklayamamaktadır.¹⁸⁸ Zaten II. Vatikan Konsili'nde yapılan şey I. Vatikan Konsili kararlarının aynen kabul edilip kapsamının biraz daha genişletilmesinden ibarettir.

Küng yanılmazlığın sadece konsil kararlarına bakılarak anlaşılacak bir konu olmadığını konsil öncesi böyle bir konunun görüşülüp karara bağlandığını ifade eder.¹⁸⁹ Papa IX. Pius'un 8 Aralık 1864'te *Syllabus Errorum* (Hatalar Manzumesi) adlı genelge ile Roma Başpiskoposu olan papa'nın çağdaşlaşma, ilerleme, liberalizm ve modern fikirlerle uzlaşmak zorunda olması ciddi bir hata olduğunu açıkça ilan ederek liberal ve modern fikirler adeta mahkûm edilmiştir.¹⁹⁰

¹⁸⁶ Küng, *Infallible*, s.XI.

¹⁸⁷ Küng, *Infallible*, ss. 110–111.

¹⁸⁸ Küng, *Infallible*, ss. 60–61.

¹⁸⁹ Küng, *Infallible*, s. 72.

¹⁹⁰ Çoban, *Geçmişten Günümüze Papalık*, s.177.

Küng, II. Vatikan Konsili'nde kilisenin çağdaş dünyaya açılma ve diğer Hıristiyan kiliselerini anlama çabasının konsilden sonraki süreçte hüsrarla sonuçlandığını ifade eder. Kilise bu süreçte gerek kilise içinde gerekse kilise dışında çözüm bekleyen sorulara cevap verememiştir. Bunun başta gelen nedenlerinden biri papa, Piskoposlar Meclisi (*Roman Curia*) ve birçok üst düzey Katolik din adamının konsil öncesindeki gibi düşünceleri, yenileşme ve çağa ayak uydurma yerine statükoyu sürdürmenin onlara daha rahat gelmesinden kaynaklanmaktadır.¹⁹¹

Küng, tarihsel süreç gözden geçirildiğinde yanılmazlığı eleştirmeye ve sorgulamaya yönelik argümanlar tespit etmiştir. II. İstanbul Konsili'nde (553) Papa Vigilius' un, III. İstanbul Konsili'nde (681) ise Papa Honoris I'in heretik ilan edilmesi, yanılmazlığın ciddiyetle sorgulanmaya ihtiyaç duyulduğunun bir göstergesidir.¹⁹² Tarihsel süreç içerisinde bazı konsillerde papaların heretik ilan edilmesi hangi koşullarda papaların yanılmaz olduğu ve konsil kararlarının yanılmaz papaları heretik ilan edici bir güce nasıl sahip olduklarını sorgulamayı beraberinde getirir.

3.2.3. Küng'ün Kiliseyi Eleştirileri

Küng, yanılmazlık doktrini papaların yayımladığı sosyal hayat ile ilgili genelgeler üzerinden eleştirmektedir. Teolojik birtakım varsayımlarla papalık genelgelerin yanılmaz kabul edilmesi içinden çıkılmaz bir durumdur.¹⁹³ Papaların yayımladığı bazı genelgeler onların yanılabilir olduklarının somut göstergeleridir.

3.2.3.1. Humane Vitae

Küng, *Infallible*'de Paul VI'ün 1968'de yayımladığı doğum kontrolüyle ilgili tüm yapay metotları reddeden papalık genelgesi *Humane Vitae*'yi¹⁹⁴ papaların da pek ala yanılabilir olduğu yani hata yapabileceği gerçeğinin artık görülmesi gerektiği konusunda bir

¹⁹¹ Küng, *Infallible*, ss. 9–10.

¹⁹² Küng, *Christianity its Essence and History*, London: SCM Press Ltd., 1994, s. 318

¹⁹³ Pesch, "The Infallibility of the Papal Magisterium", s.17.

¹⁹⁴ *Humane Vitae* ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.papalencyclicals.net/Paul06/p6humana.htm>

milat olarak kabul eder. Çünkü ona göre bu bildirge papanın yanılabilirliğini somut bir göstergesi olarak Katolik Kilisesi'nin ve öğretisi otoritesinin güvenilirliğini açıkça sarsmaktadır. Zira Küng'e göre *Humane Vitae* adlı genelgeyle doğum kontrolünün yasaklanması insan doğasına aykırı bir durumdur.¹⁹⁵ Bundan dolayı hem *Humane Vitae* hem de bu tür genelgelere bağlayıcılık zırhı kazandıran yanılmazlık doktrini Katolik Kilisesi'ni tehdit edici bir unsurdur.¹⁹⁶ Papanın yetkisinin bir uzantısı olarak *Humane Vitae* kilise güvenilirliğini altüst etmiştir. Üstelik VII. Paul bu güvenilirliği tesis etmek için bir şey yapmadığı gibi II. John Paul de her uygun fırsatı bir iman sorunu haline getirmiştir.¹⁹⁷

Küng papaların özel ahlaki konularda doktrinsel kararlar alamayacağını, sadece dogmatik konularda karar alabileceklerini belirtir. Doğum kontrolü ise özel ahlaki bir konudur. Küng dogma ile ahlaki konuların keskin bir çizgiyle ayırlamayacağını, ahlaki konuların gerisinde dogmatik tahminler olabileceğini, dogmanın ahlaki sonuçlarının olabileceğini kabul etmekle birlikte Katolik Kilisesi'nin evlilikle ilgili itikadi konuları dogmatik faraziyelere mi dayanmaktadır sorusunu haklı olarak gündeme getirmektedir.

Küng doğum kontrolü konusunda yayımlanan bu genelgeyi tartışma yapmakla amacının doğum kontrolünü tartışmak değil, papalığın öğretisi otoritesini sorgulamak olduğunun altını çizer. Küng, papanın görevi vahiy ve tabii kanunlar çerçevesinde dogmatik tahminler yürütmekse, bu yasağı İncil'de destekleyici tek bir kanıt bulunmaması tuhaf değil mi? diye sorar ve *Humane Vitae*'nin *ex-cathedra* ile ilgili olduğuna dair açık ve resmi bir kanıt bulunmadığından yanılmaz olamayacağını ve değiştirilebileceğini savunur.¹⁹⁸ Konsil ile dış dünyaya açılan kapılar *Humane Vitae* ile yeniden kapanmıştır.¹⁹⁹ II. Vatikan Konsili ile ortaya çıkan yenileşme ümidi bu bildiriyle bertaraf edilmiş, II. Vatikan'ın ruhu etkisizleştirilerek adeta II. Vatikan Konsili

¹⁹⁵ Papalığın doğum kontrolüyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Joseph J. Califino, "Abortion and Papacy" ; "Birth Control and Papacy", *EVP*, (Ed.) Frank J. COPPA. , ss. 1-2, 53-54.

¹⁹⁶ Küng, *Infallible*, s. XVI.

¹⁹⁷ Pesch, "The Infallibility of the Papal Magisterium", s.17.

¹⁹⁸ Küng, *Infallible*, s.51.

¹⁹⁹ Küng, *Infallible*, ss. 33, 37.

kararlarına karşıt bir darbe yapılmıştır.²⁰⁰ Bu doktrinin tüm kiliseyi bağlayıcı olmaması gerekirken Vatikan konsilleri ile bu durum imkânsız hale gelmiştir. Zira iki konsilde de papaların uygulamalarına bir sınırlama getirilmemiştir.²⁰¹ Teorik olarak Vatikan konsillerinde papanın yanılmazlığı ile ilgili alınan kararların yanlış olduğu *Humane Vitae* ile pratik olarak da ortaya çıkmıştır.²⁰²

Humane Vitae' nin görüşüldüğü komisyonda doğum kontrolünü kesinlikle reddeden ve karşı olanlar ancak 25 kişide 3 kişiydi ve bunlardan biri de komisyonun başkanı olan Kardinal Ottovani idi. Ancak komisyondaki tutucu azınlık yenilikçi çoğunluğa galip gelmiş ve yenilikçi çoğunluk papayı ikna edemeyince böyle bir doküman papalık genelgesi olarak yayımlanmıştı. Muhafazakârlar değişimlerin olduğunu reddetmemekteydiler ancak onların buna cevabı teolojik prensiplerin değişmeden kalması gerektiği idi. Küng, *Casti Connubii*'nin teknik ve yasal bir sorgu yapılmaksızın değişmez ve yanılmaz olarak gösterilmesini konudan sapma olarak görür. Söz konusu bildiriye körü körüne kabul etmek yerine doğru bildiri bulunup bu bildiri rahatlıkla değiştirilebilirdi. Küng Katolik Kilisesi'nin evlilikle ilgili kararlarını kilisenin hata yaptığında ya da doğrudan uzaklaştığında *-mecbur olmamasına rağmen-* birtakım dogmalar üretmesine örnek olarak verir.²⁰³

Küng yenilikçi çoğunluğun nasıl olup da pasif kaldığını ve papayı ikna edemediğini yüzyıllarca devam eden bu yasağın kaldırılması için neden bir şeylerin yapılmadığına şaşkındır.²⁰⁴ Burada bir ikilem söz konusudur. Yenilikçiler bildiriye yanılmaz kabul ederler ve korunmanın yasaklanmasına karşı çıkarlar. Tersine muhafazakârlar ise bildiriye yanılmaz kabul etmeyip korunmanın yasaklanmasını savunmaktadırlar²⁰⁵. VI. Paul bildiriye yanılmaz olarak ilan etmekten kaçınmıştır ve bu *encyclical* olarak değil *decleration* olarak sunulmuştur.²⁰⁶

²⁰⁰ Çoban, *Geçmişten Günümüze Papalık*, s.201.

²⁰¹ Küng, *Infallible*, ss.85–86.

²⁰² Pesch, "The Infallibility of the Papal Magisterium", s.18.

²⁰³ Küng, *Infallible*, s.122.

²⁰⁴ Küng, *Infallible*, ss. 43–49.

²⁰⁵ Küng, *Infallible*, s. 52.

²⁰⁶ Küng, *Infallible*, s. 49.

VI. Paul'ın doğum kontrolünü kabul etmesi aslında bir devrim olmayacaktır ancak halefi XI. Pius'un *Casti Connubii*²⁰⁷ (1930) bildirgesiyle arada bir kopukluk olacaktı ve VI Paul da öğretinin devamlılığını seçmiştir. Komisyondaki yenilikçi çoğunluk ise *Casti Connubii* yi yanılmaz doktrinsel bir durum olarak görmemekteydiler.²⁰⁸

Küng II. Vatikan Konsili'nden sonraki süreçte de gerek papa gerekse piskoposlar tarafından Konsil öncesi tavırlara devam edildiğini konsilden çok da bir şey öğrenilmemekle birlikte Konsil'de alınan kararların sadece sözde kaldığını, kilise öğreti otoritesi ile *magisterium* kavramından oldukça uzak bir anlayışa sahip olduğunu ifade eder.²⁰⁹ Nitekim Pesch, Küng'ün *Enquiry* ile II. Vatikan Konsili'nden sonraki beş yılın derin hayal kırıklığını, yenileşme ruhunun zayıflamasını kastettiğini yazar.²¹⁰

3.2.4. Yanılmazlığı Anlamada Vatikan Konsillerinin Mukayesesi

Küng I. Vatikan Konsili'nde yanılmazlık doktrininin kabul edilmesini siyasi olaylara bağlayarak doktrinin sadece konsil kararlarıyla açıklanamayacağını, Fransız İhtilali'nden sonra Avrupa'nın barış ve düzen dolu Hıristiyan orta çağını özlediğini ve bunu da en iyi papanın yapabileceğini ifade eder. Zira politik ve dinsel açıdan papa, statükoyu korumaya en elverişli kişidir.²¹¹

II. Vatikan Konsili'nde kilisenin dogmatik yapısı ile ilgili olan *Lumen Gentium*'un 25. maddesinde sadece konu ile direkt ilgili olmayan 3 İncil alıntısı olmasına rağmen I. Vatikan Konsili'ne atıf yapılarak²¹² konu temellendirilmeye çalışılmıştır. Yapılan şey I. Vatikan Konsili'nde yanılmazlıkla ilgili alınan kararları aynen kabul edilip kapsamının

²⁰⁷ Casti connubi ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. http://www.vatican.va/holy_father/pius_xi/encyclicals/documents/hf_p-xi_enc_31121930_casti-connubii_en.html.

²⁰⁸ Küng, *Infallible*, ss. 45–46.

²⁰⁹ Küng, *Infallible*, s.11.

²¹⁰ Pesch, "The Infallibility of the Papal Magisterium", s.17.

²¹¹ Küng, *Infallible*, s.60.

²¹² Denzinger no: 3011.

biraz daha genişletilmesinden ibarettir. Piskoposların yanılmazlığı II. Vatikan Konsili'nde ciddi bir şekilde tartışılmamış ve sorgulanmamış I. Vatikan Konsili'nde alınan kararlar aynen kabul edilmiştir. Küng devamında ise şöyle ifade eder: II. Vatikan Konsili'nde iyi niyetle geçmiş faraziyelere ve kutsal metinlere dayanarak yanılmazlık evrensel bir piskoposluk kabulü halini almış, o günün seslerine kulak verilmemiştir.²¹³ Küng zaten yanılmazlığın dogma halini aldığı I. Vatikan Konsili'nin gerçekten bağımsız ve ekümenik bir konsil olup olmadığı noktasında tereddütler taşımaktadır. Konsilde yanılmazlığın kabul edilmesi bunu tüm kilisenin özgürce kabul ettiğini göstermez.²¹⁴

Küng'e göre papanın Yanılmazlığını I. Vatikan Konsili kabul etmeseydi, II. Vatikan Konsili kabul etmeyecekti. Konsilin amacı yeni dogmalar oluşturmak değil, teorik ve pratik olarak kilisenin yenileşmesi ve İncil mesajının modern dünyaya aktarılmasıydı. Bu durum biraz da Papa XIII. John'dan kaynaklanmaktaydı.²¹⁵ Hatta XIII. John Paul, Petrus'un üstünlüğünü çok az dillendirmiş ve yanılmazlığa oldukça az önem vermiştir. "Ben yanılmaz değilim sadece *ex-cathedra*'dan konuştuğumda yanılmaz olabilirim. Ancak *ex-cathedra*'dan asla konuşmam" sözü bunun kanıtıdır.²¹⁶ XXIII. John Paul kilisenin kapılarını dış dünyaya açmaya ve kiliseyi günün şartlarına uyarlamaya çalışmıştır.²¹⁷ Ancak XXIII. John Paul haricinde birçok papaya yanılmazlığı kendi arzularına göre kullanmak daha cazip gelmiştir.

Küng, papanın yanılmazlığının sınırlarını çizerken yanılmazlığın Denzinger'in *Enchiridion Symbolarium*'dan ya da konsil kararlarından ibaret olmadığını söyler. Yüzyılın ilk çeyreğinde bu fikir aydınlanma karşıtları -anti rasyonalistler ve konsil babalarının zihninde duygusal olarak gelişmiştir. Fransız Devrimi ve Napolyonik Çağ ile Avrupa, huzur ve barış günlerinin özlemini taşımakta ve Hıristiyan Ortaçağına özlem duymaktadır. Politik ve dini açıdan statükoyu korumaya en elverişli kişi ise papadır. I.

²¹³ Küng, *Infallible*, ss.64–65.

²¹⁴ Küng, *Infallible*, ss. 212- 213

²¹⁵ Küng, *The Church*, s.573.

²¹⁶ Küng, *Infallible*, s.71.

²¹⁷ Küng, *Infallible*, s.106.

Vatikan Konsili'nde Curia'nın Gallikanizm akımından korkulduğu için papaya adeta sınırsız bir güç verilmiş, üstünlüğü sınırlandırılmamıştır.²¹⁸

I.Vatikan Konsili'nde papanın yanılmazlığı, papanın evrensel bir kilise oluşturma yararına kullanması için ilan edilmiş ancak başarılı olunamamıştır. Gerek I. Vatikan Konsili'nde gerekse II. Vatikan Konsili'nde papanın keyfi ya da mutlak uygulamalarına bir sınırlama getirilmesi gerekirken getirilmemiştir.²¹⁹ Bu durumda papa yanlış yapsa bile onun yanlışları yine doğru kabul edilecek ve bu tüm kiliseye mal olacaktır.²²⁰ Bu durum papanın kilisesiz ya da kilise aleyhine faaliyet göstermesine neden olabilecek bir durumdur. Katolik geleneğinde ve karşı reform döneminde papanın tüm kiliseyi aforoz etmeyi denemesi, ya da kilisedeki görüş birliğine muhalif bir karar alması örneğine rastlanmaktadır. Kilisenin varlığını devam ettirme ve kilisede birlik sağlamaya en yetkin kişi olarak o bir heretik, en azından bölücü olmamalıdır.²²¹

Küng II. Vatikan Konsili'nde alınan kararın papanın bireysel tercihi olduğunu, Kardinaller Kurulu Curia ile uzman teologlar, doktorlar, demograflardan oluşan danışma kurulunun büyük çoğunun itirazının görmezden gelindiğini ifade eder. Ortaçağın ortalarındaki gibi papanın şahsi görüşünün adeta dikte edilmesi papanın kendini reformdan uzaklaştırdığı anlamı taşır. I. Vatikan Konsili'nde papanın üstünlüğüyle ilgili kararlar II. Vatikan Konsili'nde papanın kendi mutlakiyetçiliğini istismar etmesinde piskoposlar ve kilise savunmasız bırakılarak aynen kabul edilmiştir.²²²

Küng'e göre yanılmazlık dogmasının koşulları gerek vahiysel gerekse geleneksel açıdan yetersiz ve oldukça kırılabilir bir özelliğe sahiptir.²²³ Gerek I. Vatikan Konsili'nin gerekse II. Vatikan Konsili'nin yanılmazlık doktrini ile ilgili alınan kararları günümüz şartlarına

²¹⁸ Küng, *Infallible*, s.78.

²¹⁹ Küng, *Infallible*, ss. 85–86.

²²⁰ Küng, *Infallible*, s.87.

²²¹ Küng, *Infallible*, s.88.

²²² Küng, *Infallible*, s.34.

²²³ Küng, *Infallible*, s.101.

göre güvenilir değildir.²²⁴ I. Vatikan Konsili ve II. Vatikan Konsili farklı atmosferlerde gerçekleştirilmiş papanın üstünlüğü I. Vatikan Konsili'nde abartılarak fanatik eğilimler sergilenmiştir.²²⁵ II. Vatikan Konsili konuları ise daha bağımsız ve daha özgür bir ortamda tartışılmıştır.²²⁶ I. Vatikan Konsili tıpkı Trent Konsili'nin XVIII. Yüzyıl reformlarını def etmeye çalıştığı gibi modern zaman hatalarını kınamak için toplanmıştır.²²⁷

Küng Konsilde Matta 16:18'e dolaylı bir atıftan sonra konu ile ilgili sadece Kutsal Kitap'tan Luka 22:32'ye gönderme yapılması tuhaf bulmaktadır. İlgili pasajda kardeşlerinin imanını güçlendirmekten bahsedilmekte, yanılmazlıktan bahsedilmemektedir.²²⁸ Dahası ilgili ifade bahsedilen Petrus'un şahsında inananların imanının tutarlılığıdır. Zaten VIII. Yüzyıla kadar Matta ve Luka'daki ilgili ifadelerin Roma Katolik Kilisesi'nin dolayısıyla da onun başı olan papanın üstünlüğü değil, Petrus'un üstünlüğü anlaşılmıştır.²²⁹

Küng, I.Vatikan Konsili'nde papanın yanılmazlığının kilise onayı ile sürekli hale gelmesini tarihsel süreç incelendiğinde tarihsel gerçeklerle uyumsuzluk olarak görür. Papanın yetki gücü ile ilgili mübalağalar, teori ve pratikte bildirilerle ve bu bildirilerle ilgili teolojik tartışmalar yaşansa da bunlar, kilisenin genel tarihi ya da ilk yüzyıldan beri evrensel geleneği değildir.²³⁰ Kilise tarihinde papayı *a priori* olarak yanılmaz kabul ettiğimizde, tek bir doktrin tüm kiliseyi bağlayıcı olabilir. Oysa Tanrı olmayan bir insanın hatalardan arınık kabul edilmesi ve her şeyin üstünde tutulması ne derece doğrudur?²³¹

²²⁴ Küng, *Infallible*, s.102.

²²⁵ Küng, *Infallible*, s.106.

²²⁶ Küng, *Infallible*, s.107.

²²⁷ Küng, *Infallible*, s.106.

²²⁸ Küng, *Infallible*, s.89.

²²⁹ Küng, *Infallible*, s.90.

²³⁰ Küng, *Infallible*, s.98.

²³¹ Küng, *Infallible*, s.113.

Küng, gerçek havarilerin ne kahraman ne dahi, aksine zayıf yaratılışlı oldukları²³² ve kendileri için bir şey yapmadıkları²³³ kutsal kitap ifadelerine yer vermektedir. Oysaki havarilere özellikle de Petrus'a yüklenen anlam İncil ifadelerinin tam tersi yönündedir. Yanılmazlık için dayanak olarak kabul edilen kişi olan Petrus Kutsal Kitap'ta İsa'ya bağlılığını üç kez inkâr etmiş,²³⁴ bir keresinde İsa'nın ona kızarak “Çekil önümden Şeytan” diye onu azarlamıştır.²³⁵ Petrus'un Kutsal Kitapta yanılmazlıkla çelişen özellikleri bulunmaktadır.²³⁶ Havarisel üstünlük kabul edilse bile bu üstünlüğün yeri doldurulamaz ve temsil edilemez. Ayrıca piskoposların havarilerin doğrudan halefi oldukları ve ayrıcalıklı, özel olduklarına dair açık bir kanıt göstermek imkânsızdır.²³⁷ Havarisel güç ve misyon yeni havariler gönderilmeyeceğine göre yeni nesillerde kilisenin bütününe kuşatarak temsil edilmelidir.²³⁸

Petrus'un üstünlüğü ve Katolik Kilisesi'ndeki yeri herkes tarafından kabul edilen bir husustur. Ancak I. Vatikan Konsili'nde Petrus'un üstünlüğü ikinci plana itilmiş, papanın üstünlüğü odak nokta olmuştur.²³⁹ Petrus'un üstünlüğü ve yanılmazlık ayrı düşünülmesi gereken olgulardır. Üstünlük sorgusu ve yanılmazlığı uzlaştırmak doğru bir çıkarım değildir.²⁴⁰ Petrus'un üstünlüğü kilisedeki havarisel dönemin hemen sonrasında önemli ve gerekli olsa da modern çağda papalığın konumuna müşahhaslaştırılması ve papalıkla özdeş kabul edilmesi yanlış bir olgudur.²⁴¹ Petrus'un misyonu ancak kiliseye referans yapılarak anlaşılacak bir konudur. Petrus kilise öğretilerini anlamada bir referanstır.²⁴² Hıristyan inancında Petrus kiliseye imanı ayakta tutan, Pavlus ise iman yayılmasına sağlayan birer sembollerdir. Ancak tarihsel süreç içerisinde papalar yetki gücünü ellerinde tutmak için yanılmazlığı *magisterium* kavramına bağlamaya

²³² Korintlilere II. Mektup 4:7.

²³³ Yuhanna 15:5.

²³⁴ Matta 26: 69–75; Markos 14: 47; Luka 22: 56–62; Yuhanna 18: 17–27.

²³⁵ Matta 16: 23; Markos 8: 32–37.

²³⁶ Küng, *Infallible*, s.66.

²³⁷ Küng, *Infallible*, s.66.

²³⁸ Küng, *Infallible*, s.60.

²³⁹ Küng, *Infallible*, s.109.

²⁴⁰ Küng, *Infallible*, s.110.

²⁴¹ Küng, *The Council and Reunion*, s.195.

²⁴² Hans Küng, *The Church*, 1967, s.567.

çalışmışlardır.²⁴³ Küng böylelikle doktrinin siyasi boyutunu da gözler önüne sermektedir.

Küng kendi doğrularını yeni doğru ve gerçeklere rağmen sürdürmek zorunda olmasıyla teolojiyi altın bir kafese benzeterek teolojinin kapalı bir sistem olduğunu ifade eder.²⁴⁴ Kilise ya da teoloji diyalektik olarak doğru-yanlış ayrımında hataya düşerse bu durum dogmaları dogmatikliğe götürür. Dogmanın kendisi eleştiriden ve diyalektikten izole edilmiştir. Dogma doktrin halini aldığı anda ise onun bağlayıcı doğası yerini yetkiye bırakır. Oysa kilise doktrinleri birer insan teklifi olduğundan hata yapılabilme ihtimalleri hesaba katılmalıdır.²⁴⁵

Küng yanılmazlığı kilisenin hatalardan (yanlışlardan) etkilenmeksizin doğrularını sürdürmesi olarak tanımlar. Tanrı'nın doğrularını kilise tarafından yine tanrı inayetiyle sürdürmesi kilisenin bir sorumluluğudur ve bunu yanılmazlık olarak tanımlamak günümüzdeki yanlış anlamalardan biridir.²⁴⁶ Küng'e göre yanılmazlık yerine bozulmamışlık (*indefectibility*) ve doğrudaki süreklilik (*perpetuity in truth*) kelimelerini kullanmak daha uygundur. Çünkü kilisenin var oluşu ve doğruları birbirinden ayrılamaz.²⁴⁷ Kilise inananlar topluluğu olarak bozulmaz doğrulara sahip olsa da bu durum kiliseye yanılmaz koşullar ortaya çıkarma hakkı vermez.²⁴⁸ Hem Mesih İsa'nın kiliseye verdiği söz yanlış yapmayacağı ile ilgili değil, tüm hata ve günahlara rağmen varlığını sürdüreceği ile ilgilidir.²⁴⁹

Küng, yanılmazlığın Hıristiyan imanını ve ibadetleri ile ilişkisini kurarken şunları kaydeder. Hıristiyan inancında Tanrı'nın gerçekliğini kavramada yanılmazlığın bir rolü yoktur. Yanılmazlık tanımlanmadan iki bin yıl önce imanın kesinliği ortaya çıkmıştır.

²⁴³ Küng, *Christianity its Essence and History*, ss. 319–320.

²⁴⁴ Küng, *Infallible*, ss. 138–139.

²⁴⁵ Küng, *Infallible*, ss. 141–142.

²⁴⁶ Küng, *Infallible*, s.149.

²⁴⁷ Küng, *Infallible*, s.150.

²⁴⁸ Küng, *Infallible*, s.180.

²⁴⁹ Küng, *Infallible*, s.153.

İnananların gözünde bireysel ve toplumsal olarak yanılmazlıkla ilgili herhangi bir öneri bulunmamaktadır.²⁵⁰ Bu doktrin kiliseye imanı sürdürmek adına alınmışsa da dini ritüeller, dogmalar, semboller, kredolar imanın derin manasını ve fonksiyonunu aktarmada daha önemli bir işleve sahiptir. Üstelik bu kavramların yanılmazlık koşullarını hazırlamak gibi bir kaygısı da söz konusu değildir.²⁵¹ Yanılmazlık Hıristiyan imanına ya da ibadetlerine hizmet eden bir kavram değildir.

Yanılmazlık sorunu, Hıristiyanlığı bölücü bir konudur.²⁵² Calvin ve Luther kilise yanılmazlığını kabul etmelerine rağmen papa ve konsil yanılmazlığını kabul etmezler. Protestanlar papanın da konsilin de hata yapabileceğini ifade ederler. Calvin ise kilise tarafından kabul edilen ve kabul edilmeyen konsiller olduğunu bu yüzden konsillere körü körüne itaatini doğru olmadığını savunur. Diğer reform kiliseleri de aynı görüşü paylaşır. Reformculara göre kilisenin bozulmamışlığı ve kalıcılığı Kutsal Ruh'a, Tanrı sözüne ve inananlar topluluğuna bağlıdır ancak yanılmazlığa bağlı değildir.²⁵³ Kilise yanılmazlığı doğu Ortodoks kiliseleri tarafından kabul edilen bir kavramdır ancak Ortodokslar kilise yanılmazlığını kabul etmekle birlikte bireysel yanılmazlığı kabul etmezler. Kilise yanılmazlığının gerektirdiği durumlar onlarda açık değildir.²⁵⁴

Küng konsil yanılmazlığından bahsederken, her biri diğerinden farklı olduğundan, birinin diğerini reddetmesi gibi bir durum söz konusu olduğundan, İncil mesajı ışığında gerekse konsiller tarihine bakıldığında, konsillerin kendisi (*apriori olarak*) yanılmaz değildir. Evrensel konsiller ancak kilise yanılmazlığı ve bozulmamışlığının ifadesi olabilir.²⁵⁵ Konsil kararları orijinal Hıristiyan mesajına uygunsa ve kilise yararına ise o zaman kabul edilebilir. Konsiller İsa'nın üzerinde bir otoriteye sahip değildir. İsa'nın ruhu tüm piskoposlara ve inananlara söz vermiştir ve konsiller de ancak bu söze ulaşmak için çaba gösterebilirler.²⁵⁶

²⁵⁰ Küng, *Infallible*, s.157.

²⁵¹ Küng, *Infallible*, s.158.

²⁵² Küng, *Infallible*, s.158.

²⁵³ Küng, *Infallible*, ss. 159–162.

²⁵⁴ Küng, *Infallible*, s.164.

²⁵⁵ Küng, *Infallible*, s.169.

²⁵⁶ Küng, *Infallible*, s. 170.

Küng tarihsel olarak yanılmazlığı incelerken İncil'in ilk yazmaları sırasında İncil'i yazan kişilerin hatadan arınık olarak kabul edildiğini ve Aydınlanma çağına kadar böyle devam ettiğini ifade eder. Zira bunlar Kutsal Ruh'un yardımıyla yazılmıştı.²⁵⁷ Ancak altı çizilmesi gereken nokta tarihsel süreçte vahyin değişmezliği ön planda iken Paul VII, II. Vatikan Konsili'nin III. oturumunda vahyi günün şartlarının gerisine itmiş, İncil yazarları Tanrı sözcüsü, doğru yazar olarak değil, basit bir yazar olarak gösterilmiştir.²⁵⁸

3.2.5. Kiliseye İman ve Yanılmazlık

Küng, kiliseye imanla ilgili olarak Mesih İsa'ya vurgu yapmaktadır. İmanın öznesi Tanrı ve Mesih İsa'dır. Kilise ve İncil bunları aktarmada birer vesiledir.²⁵⁹ Kilise inananlar topluluğu olarak bozulmaz doğrulara sahiptir ancak kilise yanılmaz durumlar ortaya koyamaz ve koymamalıdır.²⁶⁰ Küng, Kutsal Kitapta yanılmazlıkla ilgili doğrudan ifadelerin bulunmadığını, ancak bunun İncil mesajının dinamik bir şekilde sürdüğü gerçeğini değiştirmeyeceğini ifade etmektedir.²⁶¹ Yani İncil öğretileri daima geçerlidir ve kilise de bu öğretileri sürdürme çabasında olmalıdır.

Küng, *Teaching Office* kavramının 17. yüzyılın sonu ve 18. yüzyılın başlarında kilise otoritesi ve kilise düşüncesini ayırmak için ortaya çıktığını ifade eder. Aktif ve pasif yanılmazlığı ayırmak amaçlı kullanılan terimde aktif yanılmazlıkla papa ve piskoposların yanılmazlığı kastedilirken pasif yanılmazlıkla kilise ve inananlar topluluğunun yanılmazlığı kastedilmektedir. Kutsal kitapta konsiller, piskoposlar ve papayla ilgili yanılmazlık ifadeleri bulunmadığına göre Küng öğretisi otoritesi (*teaching office*) kavramı kimin içindir sorusunu sorar.²⁶² 19 yüzyılda bu kavram yerini *magisterium* kavramına bırakmıştır. *Magisterium* kavramı bazen öğreti yeterliliği, bazen öğretinin fonksiyonunu bazense rahiplerin sahip olduğu yerel öğreti otoritesi anlamını

²⁵⁷ Küng, *Infallible*, ss. 172–174.

²⁵⁸ Küng, *Infallible*, s.175.

²⁵⁹ Küng, *Infallible*, s.179.

²⁶⁰ Küng, *Infallible*, s. 180.

²⁶¹ Küng, *Infallible*, s. 181.

²⁶² Küng, *Infallible*, ss. 181–182.

yüklenmiştir.²⁶³ Kilise tarihinde I. Vatikan Konsili'nden sonra *papal magisterium* abartılarak yanlış kullanımlara neden olmuştur. İnsanlar bu durumdan şikâyet etmektedir. I. Vatikan Konsili kararları, X. Pius, XI. Pius ve XII. Pius'un uygulamaları bu duruma örnektir. Bu karanlık çağ XXIII. John Paul ile kapanmıştır.²⁶⁴

Kilise her dönemde sayısız hatalar yapmıştır, yasaklanan şeyler bunun kanıtıdır. Ve bunları dürüstçe ve açıkça kabul etmek kiliseye daima zor gelmiştir.²⁶⁵ Kilise tüm yanlışlara rağmen, kendisine inanılıyor ve kendi varlığını devam ettiriyorsa ve bu durum yanılmazlıkla sağlanıyorsa yanılmazlık statik değil dinamik bir işlev yüklenmelidir. Kiliseye iman sayesinde doğrular yanlışlara galip gelmelidir.²⁶⁶

Eğer öğretinin anlamı İncil mesajını aktarmaksa bu tüm inananların görevidir.²⁶⁷ Tüm piskoposlar, rahipler ve inananlar böyle bir sorumluluğu taşıdığına göre kilise lideri konumundaki papaların da temel görevleri budur. O halde *Teaching Office* İncil mesajının ilanından başka bir anlam taşımamalıdır. Tersine ifade edildiğinde her papaya ayrı bir güç verilir ki bu da keyfi bir monarşiye kapı aralar. Kimse kendini doğrudan kutsal ruhun yegâne sahibi görmemeli ve elindeki gücü başkalarını frenleyici ya da susturucu güç olarak kullanma hakkını kendinde görmemelidir. Papa ya da piskoposlar Pavlus'un şu sözüyle her şey olamaz: “Onların hepsi havari, peygamber ve öğreticidirler.”²⁶⁸

Küng, Roma Katolik otoritesini *Roma Magisteriumu*'nu tahrip etmekle suçlar.²⁶⁹ Papa *ex-cathedra* bağlamında sadece bireysel ve papalık için değil tüm kilise ve Hıristiyanlık yararına konuşmalıdır. Zira yanılmazlık papanın şahsına ait değildir, kilisenin bir görevlisi olduğu için böyle bir yetki verilmiştir. Böylelikle papanın yanılmazlığı kilise

²⁶³ Küng, *Infallible*, s. 182.

²⁶⁴ Küng, *Infallible*, s. 206.

²⁶⁵ Küng, *Infallible*, s.28.

²⁶⁶ Küng, *Infallible*, ss. 163–164.

²⁶⁷ Küng, *Infallible*, ss. 183–184.

²⁶⁸ Küng, *Infallible*, ss. 188–190 Korintlilere I. Mektup, 12:29.

²⁶⁹ Küng, *Infallible*, s.XVII.

yanılmazlığının bir organı olur.²⁷⁰ Papanın kendi otoritesiyle ilgili olmayan bir konuda insanları Katolik Kilisesi adına itaate zorlaması çelişki doğurmaktadır.²⁷¹

Küng, kilise doğrularının ve İncil öğretilerinin çağın koşullarına göre uyarlanması için kilise liderlerinin teologların (aydınların) sesine kulak vermeleri gerektiğini belirtir. Kilise liderlerinin bu seslere kulak vermemesi günün problemlerine kulak tıkadıklarını ve kişisel görüşlerini kilise öğretisi olarak kabul ettirmeye çalıştıklarının göstergesidir. Bu durum aynı zamanda çağdışı düşüncelerin kilise geleneği olarak aktarmaya çalıştıklarının ve yeni şeyler öğrenmeye kapalı olduklarının göstergesi olabilir. Ancak Küng bu kilisede yol gösterici işleve sahip olan bu kişilerin özelliklerinden bahsederken, bu kişilerin orijinal mesajı referansla günün öğretilerine eleştirel bir sorgu yapabilen, teolojik yönden kendini sürekli geliştiren, kendi çıkarına değil tüm insanlığa hizmet eden, kilisenin öğretilerini İncil ışığında tahrip etmeden inceleyebilme yeteneğine sahip kişiler olması gerektiğinin altını çizmektedir. Kilise, *Origen*, *Aziz St. Thomas Aquinas*, *Aziz Augustine*, *Luther* ve *Calvin* ve daha birçok aydın olmazsa ne işe yarardı sorusunu Küng, haklı olarak sormaktadır.²⁷²

Küng kilise liderlerinin işlevlerinden bahsederken onların görevlerinin sadece İncil mesajını aktarmak olduğunu, teolojik tartışmalara girmemeleri gerektiğini belirtir. Teologlar da kilise liderlerini kendi kararlarını kabul ettirmeye zorlamamalıdır. İki taraf da birbirini dinleyebilmeli, bilgilendirmeli ve eleştirebilmelidir. Kilisede bu yönde bir diyaloga ciddi bir ihtiyaç vardır.²⁷³

Küng kitabının son bölümünde literal bir sorguya girişmiştir. Dil yaşayan bir olgudur, statik değildir. Kelimeler ise yanardönerdir. Tarihsel süreçte gerek kelimeler gerekse cümleler farklı anlamlar kazanabilir ya da önceki anlamlarını yitirebilir. Cümleler de

²⁷⁰ Küng, *Infallible*, s.82.

²⁷¹ Küng, *Infallible*, s.XV.

²⁷² Küng, *Infallible*, ss. 190–191.

²⁷³ Küng, *Infallible*, s. 195.

ideolojik içerik taşıyabilir. Kelimeler kışkırtıcı ve propaganda aracı olabilirler.²⁷⁴ Örneğin “Tanrı Vardır” (*God Exists*) ifadesinden Tanrının daima bizimle olduğu çıkarımına varabileceğimiz gibi tutucu teologlar Tanrının varlığını gelişime kapalılık ya da statükonun devamı yönüne çekebilir.²⁷⁵ Küng devamında kilisede zor ya da içinden çıkılmaz bir sorun ortaya çıktığında, kilise kendisine imanın kesinliğini ortaya çıkarmak için birtakım girişimlerde bulunur ve varlığını ebediyete kadar sürdürme isteğini – gerekli ve zorunlu olmamasına rağmen- dokunulmazlık zırhıyla sürdürmeye çalışabilir. Küng yanılmazlığın dogma olarak kabul edildiği I. Vatikan Konsili’ni buna örnek olarak verir.²⁷⁶

3.3. Sonuç

Küng genelde Katolik Kilisesi’ni özelde ise papanın yanılmazlığını sorguladığı eserinde, yanılmazlığın kilise yararına anlaşılması gerektiğinin altını çizmekte, mutlak güç ve egemenliğin ancak Tanrı’ya ait olduğunu ifade etmektedir. Kilisede bağlayıcı hükümlerin bulunması gerek vahiysele gerekse geleneksel açıdan incelendiğinde papaların yanılmaz olması gerekliliğini asla doğurmaz. Vatikan konsilleri yanılmazlığı dogma olarak kabul etmekle kilise tarihinde alışılmamış bir içerik ifade etmektedirler. Papanın görevi, İncil mesajını nesilden nesile aktararak, kiliseye imana hizmet etmektir. Bu tebliği yaparken de bireysel olarak papanın Yanılmazlığını değil, kilise bozulmamışlığını merkeze almak daha doğru bir çıkarım olacaktır. Yanılmazlığın temellendirilmeye çalışıldığı gerek Kutsal Kitap metinleri, gerek Petrus’la ilgili ifadeler doktrini doğrudan destekleyici nitelik taşımamaktadır. Küng, sadece bireysel yanılmazlığın muhalifi olmakla kalmamış, II. Vatikan Konsili’nin asıl amacı olan kilisenin kapılarını modern dünyaya açması ve çağa ayak uydurması gerekliliğinin de altını çizmeyi ihmal etmemiştir.

²⁷⁴ Küng, *Infallible*, ss. 130–131.

²⁷⁵ Küng, *Infallible*, s. 132.

²⁷⁶ Küng, *Infallible*, ss. 132–133.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yanılmazlığın tanımı, kapsamı, dinsel ve tarihsel temellerini inceleyerek, doktrinin özellikle Katolik dünyasında nasıl algılandığını incelemeye çalıştık. Söz konusu doktrinin kabulüyle ilgili bir görüş birliği olmadığı gibi, doktrine yönelik ciddi itirazların da olduğunu gördük. Bir bütün olarak düşünüldüğünde Mesih İsa'nın inkarnasyonuna hizmet eden doktrini temellendirmede gerek vahiyssel gerekse geleneksel kaynakların yetersiz kaldığı sonucuna vardık. Hıristiyan inancının rasyonelliğini sorgulamada bu doktrinin ciddi bir argüman oluşturduğunu tespit ettik.

Yanılmazlık kavramı tarihsel süreç incelendiğinde doktrinin aslında papaların bireysel çıkarlarına hizmet etmekten ziyade kiliseye hizmet eden bir kavram olduğu sonucu çıkmaktadır. Kilise tüm hatalara rağmen Petrus vasıtasıyla Mesih İsa'nın mesajını çağdan çağa aktarmıştır. Ancak, yanılmazlıkta olmazsa olmaz bir unsur olarak görülen Petrus yanılmaz olarak kabul edilmesine rağmen İncil'de bizzat yanılır olduğu ifade edilmiştir.²⁷⁷ Petrus'la ilgili bulunan Kutsal Kitap'taki çelişkili ifadeler yanılmazlığı temellendirmede birtakım sorunlara yol açmaktadır. Kutsal Kitap'ta yanılmazlığı temellendirmek için kullanılan pasajlar *imadan* öteye geçememektedir. Doktrin gerek dinsel gerek tarihsel olarak incelendiğinde doktrin ile ilgili dokümanların söz konusu doktrini temellendirmede yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmamızda önemli bir Katolik teologu olan Hans Küng'ü genel olarak tanımaya çalıştık. Sadece Hıristiyan teolojik konularıyla ilgilenmeyip, küresel sorunlarla da ilgilenen Küng, Katolik dünyasında daha önce sorgulanmamış bazı kavramları sorgulamış, kilisenin kapılarını dış dünyaya açma arzusu içerisinde bulunmuştur. Yanılmazlığa yönelik itirazlarına yer vermeye çalıştığımız Küng, papanın bireysel yanılmazlığını savunmamakta, yanılmazlığa yönelik itirazlarına dair kaleme aldığı eserinde papaların yayınladıkları bildirelerle bizzat yanılabildiklerinin somut

²⁷⁷ Matta 26: 69–75; Markos 14: 47; Luka 22: 56–62; Yuhanna 18: 17–27.

örneklerini gözler önüne sermekte, Vatikan Konsilleri'nin yanılmazlığı doktrin olarak kabul etmesini ciddi bir hata olarak görmektedir. Küng, özellikle yanılmazlığın dogma halini aldığı I. Vatikan Konsili'ni özgürlükten yoksun bir konsil olarak tanımlamakta, sadece kararların geçerli olacağı kadar bağımsızlığın olduğunu ifade etmektedir.²⁷⁸ Bağımsız olmayan bir konsilde, papanın baskısı ile kabul edilmiş bir doktrin sosyal hayatta da insanlar arası eşitliğe aykırı bir özellik taşımaktadır. Papalık güç gösterisinin sergilendiği bir kurum olmamalıdır.²⁷⁹ Papaların sahip oldukları güç mutlak ve keyfi değildir ve gerek İlahi gerekse doğal yasalarla sınırlandırılmıştır.²⁸⁰

Küng, yanılmazlığı eleştirirken sadece papanın bireysel yanılmazlığına itiraz etmekle kalmamış, kilise'nin kendini yenilemesi, çağın ihtiyaçlarına cevap vermesi gerektiğinin altını çizmiştir. Bunu yaparken kilise kendini İncil mesajından ayırmamalı, ona daima sadık kalmalı ve ona hizmet etmelidir. Kiliseyi ebediyete taşıma arzusuna hizmet etmesi gereken yanılmazlık papaların bireysel istek ve çıkarlarına hizmet etmemeli, papalar kilise'deki seslere kulak tıkamamalı ve monarşik bir anlayış içerisine girme çabasında bulunmamalıdır.

Küng, yanılmazlığın sadece Hıristiyan dünyasına değil, dinler arası ilişkilere de zarar verdiğini düşünmektedir. Yanılmazlık ekümenik anlayışa ciddi bir engel teşkil etmekte ve kilise'ye olan güveni azaltmaktadır.²⁸¹

Küng'ün yanılmazlığı sorgulamaktan başka gayretlerinin bir yönünü de kilise'nin modern dünyaya kapı aralması isteği oluşturmaktadır. Küng II. Vatikan Konsili'nin oluşturduğu ılımlı havanın hiç kaybolmaması arzusu taşımaktadır ancak konsil sonrasındaki süreçte geçen hayal kırıklıkları bu ılımlı havayı ortadan kaldırmıştır. Kilise kendini mutlak güç olarak tanımlama gayretlerinden vazgeçmeli, kendisine inananların gözündeki imajı tahrip etmeye değil daima düzeltmeye çalışmalıdır. Kilisenin görevi

²⁷⁸ Küng, *Infallible*, ss. 210–211.

²⁷⁹ Küng, *Christianity its Essence and History*, s.322

²⁸⁰ Küng, *The Church*, s.572.

²⁸¹ Küng, *Infallible*, s.202.

tüm insanlığı kendisine imana davet etmek olmalıdır. Bunu yaparken de yanılmazlık gibi bir zırha bürünme zorunluluğu kendisinde hissetmemelidir.

Doktrin papalara dünyanın her tarafındaki piskopos ve kardinallere hükmetme gibi siyasi bir yetki kazandırmıştır. Doktrin ***Par in Parem non Habet Imperium*** (*Hiç kimse kendisiyle eşit şartlara sahip başka kimse üzerinde söz sahibi değildir*) genel prensibine aykırı bir özellik taşımaktadır.²⁸² Siyasi, dini ve sosyal yönüyle insanlar arasındaki eşitliği zedeleyici bir özellik taşımaktadır.

²⁸² Tierney, *Origins of Papal Infallibility*, s.34.

KAYNAKÇA

- AUBERT, Roger, "Vatican Councils: Vatican I", *Encyclopedia of Religion*, XIV, USA: Thomsan Gale,1987, ss. 9528–9533.
- AYDIN, Mahmut. *Dinlerarası Diyalog: Mahiyet, İlkeler ve Tartışmalar*, İstanbul: Pınar Yayınları, 2008.
- AYDIN, Mahmut, "Yahudi bir Peygamberden Gentile Tanrıya: İsa'nın Tanrısallaştırılma Süreci" *İslamiyat*, 3/4, 2000, ss. 47–74.
- AYDIN, Mahmut, *İsa Tanrı mı İnsan mı?* İstanbul: İz yayıncılık, 2002.
- AYDIN, Mehmet, *Hristiyan Kaynaklarına Göre Hristiyanlık*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007.
- AYDIN, Mehmet & A.Hikmet EROĞLU, "Papalık" *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, XXXIV, İstanbul: İsam Yayınları,2007, ss.160–162.
- BAINVEL, J., "Tradition and Living Magisterium", *The Catholic Encyclopedia*, XV, New York: Robert Appleton Company,1912, <<http://www.newadvent.org/cathen/15006b.htm>> (25.12. 2009).
- BERKOUWER, G.C.,. *The Second Vatican Council and the New Catholicism*, USA: W.B. Eerdmans Publishing Company, 1965.
- BOKENKOTTER, Thomas, *A Concise History of the Catholic Church*, New York: Image Books Doubleday, 1990.
- BREWER, Kenneth Wade, "Hans Küng's Theology Of Religions:A Historical-Thematic Analysis And Evaluation", (*Yayımlanmamış doktora tezi*) Madison,New Jersey : Drew Üniversitesi, 1994.
- BULMAN, Raymond, "Vatican Council I (1869- 1870)", *Encyclopedia of the Vatican and Papacy*, London:Aldwych Press, 1919, ss. 427–429.
- CALIFINO, Joseph J., "Abortion and Papacy", "Birth Control and Papacy" *Encyclopedia of the Vatican and Papacy*, (Ed.) Frank J. COPPA, London: Aldwych Press, 1919, ss. 1–2, 53–54
- Cathecism of the Catholic Church*, London: GEOFFREY CHAPMAN, 1994.

- COBB John B., "Inter-religious Dialogue, World Ethics And the Problem of Humanum " *Hans Küng: New Horizons For Faith and Thought*, (Ed.) Karl –Josef Kuschel ve Herman Haring, New York: Continuum, 1993.
- COLLINS, Paul, *Upon This Rock: The Popes and their Changing Role*, New York: Crossroad Book, 2000.
- CORIDEN, J.A. & T.J. Gren, *Code of Canon Law, A Text and Commentrary, Canon Law Society of America*, New York: Paulist Press, 1985.
- CURTIS, W. A., "Infallibility", *Encyclopedia of Religion and Ethics*, (Ed.) James Hastings, VII, Edinburgh: T. & T. Clark, New York: Charles Scribner's Sons, 1980, ss. 256–278.
- ÇOBAN, Bekir Zakir, *Geçmişten Günümüze Papalık*, İstanbul: İnsan Yayınları, 2009.
- DENZINGER, Henry, *Sources of Catholic Dogma*, <http://www.catecheticonline.com/SourcesofDogma.php> (15.12.2009)
- DEVOY, Loretta "Infallibility, Papal", *Encyclopedia of the Vatican and Papacy*, London: Aldwych Press, 1919.
- DVORNİK, Francis, *Konsiller Tarihi İznik'ten II. Vatikan'a* (çev.) Mehmet Aydın, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1990.
- FRIES, Heinrich & Finsterhölzl, Johann, "Infallibility", *Encyclopedia of Theology*, (Ed.) Karl Rahner, Germany: Burns & Oates, 1975, ss. 711–717.
- GRANFIELD, Patrick, "Papacy", *Encyclopedia of Religion*, X, (Ed.) Lindsay Jones, USA: Thomsan Gale, 1987 ve 2005, ss. 6965–6976.
- GÜNDÜZ, Şinasi, *Din ve İnanç Sözlüğü*, Ankara: Vadi Yayınları, 1998.
- GÜNDÜZ, Şinasi, *Hıristiyanlık*, İstanbul: İsam Yayınları, 2006.
- GÜNGÖR, Ali İsmail, "Günümüzde Katolik Hıristiyanlık" *Dinler Tarihi Araştırmaları- III 2000. Yılında Hıristiyanlık (Dünü, Bugünü, Geleceği)*, Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 2002, ss. 259–267.
- HARMAN, Ömer Faruk, "Katoliklik", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, XXV, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2002, ss. 55–58.
- HARING, Herman & Kuschel, Karl Josef (Eds.), *Hans Küng: His Work and His Way*, London, 1979.

- JEANROND, Werner G., ‘‘Hans K ung’’ *The Modern Theologians: An Introduction to Christian Theology in the Twentieth Century*, David Ford: Blackwell Yayınları, 1997, ss. 162–176.
- KATAR, Mehmet, "Katolik Kilisesi", *Yaşayan Dünya Dinleri*. (Ed.) Şinasi Gündüz, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007.
- Katolik Kilisesi Din ve Ahlak ilkeleri*, (çev.) Dominik Pamir, İstanbul, 2000.
- KREDEL, Elmar M., "Primacy", *Bauer Encyclopedia of Biblical Theology*, (Ed.) Johannes B.Bauer, London:Sheed and Ward Ltd., 1976, ss.709-712.
- K NG, Hans, *Justification:The Doctrine of Carl Barth and a Catholic Reflection*, London and New York, 1965.
- K NG Hans, *Truthfulness.The Future of the Church*, Sheed and Ward, 1968.
- K NG, Hans, *The Church*, Garden City, New York: Image Books, 1972.
- K NG, Hans, *On Being a Christian*, (çev.) Edward Quinn, Garden City/ New York: Doubleday& Company, 1974.
- K NG, Hans, *The Church Maintained In Truth?* New York: Vintage Books, 1982.
- K NG, Hans, *Does God Exist? An Answer for Today*, London: Scm Press Ltd., 1984.
- K NG, Hans, ‘‘What is True Religion? Toward an Ecumenical Criteriology’’ *Towards the Universal Theology of Religions*, (Ed.) L. Swidler, Maryknoll: Orbis Books, 1986.
- K NG, Hans, *Christinity and the World Religions : Paths of Dialogue with İslam, Hinduism and Budhism* ,New York ve London, Scm Press Ltd & Orbis Books, 1986 ve 1987.
- K NG, Hans, *The Incarnation of God : An Introduction to Hegel’s Theological Thought as Prolegomena to a Future Christology*, (çev.) J.R. Sthephenson, New York, 1987.
- K NG, Hans, *Reforming The Church Today: Keeping Hope Alive*, Edinburgh and New York, 1990.
- K NG, Hans, *Eternal Life*, London: Scm Press Ltd, 1991.
- K NG, Hans, *Global Responsibility: In Search of a New World Ethich*, London: Scm Press Ltd., 1991.
- K NG, Hans, *Infallible? An Unresolved Enquiry*, London : Scm Press Ltd., 1994.

- KÜNG, Hans, *Christianity its Essence and History*, London: Scm Press Ltd., 1994
- KÜNG, Hans & Karl Josef Kuschel, *Evrensel Bir Ahlaka Doğru*, Nevzat Aşıkoğlu, Cemal Tosun, Recai Doğan (çev.), Ankara: Gün Yayıncılık, 1995.
- MCBRIEN, Richard P., "Roman Catholicism", *Encyclopedia of Religion*, XII, USA: Thomsan Gale, 2005, ss. 7873–7888.
- NEUNER, J. & J. Dupuis, *The Christian Faith in the Doctrinal Documents of the Catholic Church*. (Ed.) Jacques Dupuis, Banglore: Theological Publications, 1996.
- NICHOLS, Aidan & O.P., *The Shape of Catholic Theology an Introduction to Its Sources, Principles and History*, Colledgeville, Minoseta: The Liturgical Press, 1991.
- PACE, Edward, "Ex Cathedra", *The Catholic Encyclopedia*, V, New York: Robert Appleton Company, 1909.
- <<http://www.newadvent.org/cathen/05677a.htm>>. (09.12. 2009)
- PESCH, Otto Hermann, " The Infallibility of Papal Magisterium: Unresolved Problems and Future Perspectives", *Hans Küng New Horizons for Faith and Thought*. (Ed) Karl- Josef Kuschel & Hermann Haring, London: Scm Press Ltd., 1993, ss.13–43
- POTTMEYER, J. Hermann, " Infallibility", *Encyclopedia Christianity*, II, Grand Rapids, Michigan/ Cambridge, U. K. Leiden/ Boston/ Köln: William B. Eerdmans Publishing Company Brill, ss.688–699.
- ROBERTS, William, "Peter the Apostle", *Encyclopedia of the Vatican and Papacy*, (Ed.) Frank J. COPPA, London: Aldwych Press, 1919, s.324
- SALMON, George, *The Infallibility of the Church*, London: Wyman and Sons Ltd., 1953.
- STEBBING, George, *The Story of the Catholic Church*, London and Edinburgh: The B. Herder Book Company, Tarihsiz. (Kitabın kullandığımız 6. baskısında tarih yoktur ancak ilk baskı tarihi 1915'tir.)
- TIERNEY, Brian, *Origins of Papal Infallibility 1150–1350 a Study On The Concepts of Infallibility, Sovereignty and Tradation in the Middle Ages*. Leiden: E.J.Brill, 1972.

TONER, Patrick, "Infallibility", *The Catholic Encyclopedia*, VII, New York: Robert Appleton Company, 1910.

<<http://www.newadvent.org/cathen/07790a.htm>>. (18.02.2009)

WOLFSON, Harry Austryn, *The Philosophy of the Church Fathers volume I Faith, Trinity, Incarnation*, London: Cambridge Oxford University Press, 1956, ss.364–386.

İnternet Kaynakları:

<http://www.catecheticsonline.com/homepage.php>

(20.10.2009)

http://www.incil.com/doc/incil_html/frame1.html

(24.12.2009)

<http://www.papalencyclicals.net/>

(24.12.2009)